V. İ. LENİN

kadınların kurtuluşu

DERLEYEN: NADEZHDA KRUPSKAYA

AKADEM
KADIN

KADINLARIN KURTULUŞU

V.İ.LENİN

N. KRUPSKAYA'nın Önsözü ve
CLARA ZETKİN'in Eki

Çeviren: Ertuğrul Yemenoğlu

AKA
DEMİ

Kadınların Kurtuluşu
V.İ.Lenin

V.İ.Lenin'ın yazılarından International Publishers'in "The Emancipation of Women" adıyla derlediği bu kitap, dilimize Ertuğrul Yemenoğlu tarafından çevrilmiştir.

Kadın: 3

Akademi Yayın: 11

Birinci Baskı: Günce yayınları, 1975

İkinci Baskı: Honca, Şubat 1993

Üçüncü Baskı: Nisan 2010

ISBN: 978-975-6304-95-2

Editör:

Berat Günçıkan

Kapak tasarım:

Yücel Can

Teknik Düzenleme:

H. Ümran Yurdayol

Baskı-Cilt:

Can Matbacılık

Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi Kat: No: 7

Topkapı-İstanbul

Telefon/Faks: (0212) 613 10 77-613 15 47

AKADEMİ YAYIN*

Hocapaşa Mah. Kargılı sk. No:1.

Celal Orman Işhanı Kat:2/24 Sirkeci-İstanbul

Telefon: (0212) 519 70 93 - Faks: (0212) 514 68 77

E-mail: akademiyayinlari@gmail.com

* AKADEMI YAYIN Ceylan Basım Yayım Dağıtım'ın kuruluşudur

KADINLARIN KURTULUŞU

V.İ.LENİN

N. KRUPSKAYA'nın Önsözü ve
CLARA ZETKİN'in Eki

Çeviren: Ertuğrul Yemenoğlu

İçindekiler

Önsöz 9

Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi'nden 12

Büyük Ölçekli Makine Sanayisinin Gelişmesi 19

Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisinin taslak Programı'ndan 21

Stuttgart'daki Uluslararası Sosyalist Kongresi'nden 25

Uygar Avrupalılar ve Vahşi Asyalılar 27

Büyük Bir Teknik Başarı 29

Kapitalizm ve Kadın Emeği 31

İşçi Sınıfı ve Neo-Malthusçuluk 33

Fahişeliğe Karşı Beşinci Uluslararası Kongre 37

Tarımda Küçük Üretim 39

Inessa Armand'a 43

Inessa Armand'a 45

Marksizmin Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm'den 49

İsviçre Sosyal-Demokrat Partisi'ndeki Sol Zimmenvaldistlerin Görevleri'nden 53

Devrimimizde Proletayanın Görevleri'nden..... 55

Parti Programının Revizyonuna
İlişkin Materyaller..... 57

Bolşevikler İktidarı
Ellerinde Tutabilecekler mi?.....63

Kadın İşçilerin Bütün Rusya Kongresindeki
Konuşma 19 Kasım 1918.....71

R.K.P. (B)'nin Taslak Programı'ndan.....75

Büyük Bir Atılım.....77

Sovyet Cumhuriyeti'ndeki İşçi Kadınlar
Hareketinin Görevleri. Partisiz İşçi Kadınların
Dördüncü Moskova Şehri Konferansı'nda
yapılan konuşma, 23 Eylül 1919..... 81

Sovyet İktidarı ve Kadınların Durumu..... 89

Petrograd Gubemia'daki Kadınlar
Kongresi'nin Bürosuna..... 93

Kadın İşçilere..... 95

Uluslararası İşçi Kadınlar Günü Üzerine..... 97

Gubernia Sovyet Kadınlar Seksiyonlarının
Bütün Rusya Konferansı'na Selamlar..... 99

Uluslararası İşçi Kadınlar Günü..... 101

Doğu'daki Sovyet Bölge ve Cumhuriyetleri
Halkları Kadınlar Seksiyonu temsilcilerinin
Konferansı'na Kutlama Mesajı..... 105

Ekim Devrimi'nin Dördüncü Yıldönümü'nden..... 107

Militan Materyalizmin Önemi Üzerine'den..... 111

Moskova Kenti ve Moskova Gubernia'nın Fabrika
ve Köylü Kadınlan Parti dışı Konferansı'na..... 115

Clara Zetkin. Lenin'den Anılarım..... 117

Notlar..... 145

İsim İndeksi..... 155

KADINLARIN KURTULUŞU

V.İ.LENİN

N. KRUPSKAYA'nın Önsözü ve
CLARA ZETKİN'in Eki

Önsöz

Lenin devrimci eylemleri boyunca, genel olarak işçi kadınların ve özel olarak da köylü kadınların kurtuluşu hakkında sık sık yazdı, söylev verdi. Kadınların kurtuluşu, kesin olarak, işçilerin davasına yani sosyalizm mücadelesine ayrılmaz bir biçimde bağlıdır. Bizler Lenin'i emekçi halkın lideri, Parti'nin ve Sovyet hükümetinin örgütleyicisi, mücadelecisi ve kurucusu olarak tanıyoruz.

Her işçi ve köylü kadın, Lenin'in sadece işçi kadınların durumları ve kurtuluşları hakkında söyledikleri ile kendini sınırlamadan, onun bütün yaptıklarını ve çalışmasının her dönemini bilmek zorundadır. Lenin, işçi sınıfının bütün mücadelesi ile kadınların düzelen durumları arasındaki yakın ilişkiden dolayı, konuşma ve makalelerinde -kırktan fazla- sık sık bu soruna eğilmiştir. Üzerine eğildiği sorunlardan her biri, o zamanı kapsayan ve kendisini ilgilendiren diğer bütün şeylere ayrılmaz bir biçimde bağlıydı.

Devrimci çalışmasının en başından beri Yoldaş Lenin, işçi ve köylü kadınların durumuna ve onları işçi sınıfı hareketine sokmaya çok önem verdi. Lenin, ilk pratik devrimci çalışmasını işçiler arasında son derece etkili hale gelen Sosyal Demokrat bir grubu örgütlediği St. Petersburg'da (şimdi Leningrad) illegal broşürler basıp, bunları fabrikalarda dağıtarak yaptı. Broşürler genellikle işçilere hitap ediyordu. O dönemde işçi yığınlarının sınıf bilinci çok az gelişmişti, bunların arasında en geri olanlar da işçi kadınlardı. Bunlar çok düşük ücret alıyor ve hakları alçakça ihlal ediliyordu. Bundan dolayı broşürler genellikle erkeklere hitap ediyordu (Laferm sigara fabrikasının işçi kadınlarına hitap eden iki broşür dışında). Ayrıca Lenin, 1895'de Tornton elbise fabrikasının işçileri için bir broşür yazmış ve burada çalışan kadınların çok geri olmalarına rağmen broşüre şu başlığı koymuştu: "Tornton Fabrikasının Erkek ve Kadın İşçilerine". Bu bir ayrıntıdır, ama önemli bir ayrıntı.

Lenin 1899'da sürgündeyken, Parti örgütü ile yazışıp (Birinci Parti Kongresi 1898'de yapılmıştı) illegal yayınlarda ele almak istediği konulardan söz etti. Bu konular "Kadınların ve İşçilerin Davası" adlı bir broşürü kapsar. Lenin bu broşürde, fabrika işçisi ve köylü kadınların durumlarını anlatmak ve kurtuluşlarının yalnız devrimci harekette yer almalarına bağlı olduğunu, yalnız işçi sınıfı zaferinin, işçi ve köylü kadınlara kurtuluş getirebileceğini göstermek istedi.

1901'de Obukhov Savunmasında[1] yer alan kadınlardan ve kadın işçi Marfa Yakovleva'nın meydanda yaptığı konuşmadan söz ederken Lenin şöyle der:

> "Hapishanelerde katledilmiş ve işkence görmüş kahraman yoldaşlarımızın anısı, yeni *militanların gücünü on kat daha arttıracak ve davaları* için biraraya gelen binlerce insanı harekete geçirecektir. Tıpkı on sekiz yaşındaki Marfa Yakovleva gibi onlar da açıkça şöyle diyecekler: 'Kardeşlerimizin yanındayız!' Polis ve ordu tarafından göstericilere yapılan misillemeye ek olarak, hükümet isyan çıkardıkları için haklarında dava açmaya çalışıyor; biz de devrimci güçlerimizi birleştirerek, çarlığın zulmü altında ezilenleri kendi yanımıza çekip, sistemli biçimde halk ayaklanması hazırlayarak karşılık vereceğiz!" *

Lenin, hem fabrika işçisi hem de köylü ve el tezgâhlarında çalışan kadınların çalışma koşulları ve yaşamlarını yakından inceledi.

Hapisteyken, istatistik raporlarında açıklanan köylülerin durumları, el tezgâhlarının etkisi, köylülerin fabrikalara akması ve fabrikaların, onların kültür ve yaşam biçimlerine etkisi üzerinde çalıştı, aynı zamanda bütün bu sorunları kadınların emeği açısından da inceledi. Köylünün mülkiyet psikolojisinin, kadınların üzerine gereksiz bir yük ve korkunç sıkıcı işler yüklediğini gösterdi (büyük bir ailedeki her köylü kadın, masada kendisine yemek için ufak bir yer açar, çocuğu için ayrı yemek pişirir ve yine yalnız ona göre inekten süt sağar).

Lenin, Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi adlı kitabından büyükbaş hayvan yetiştiricilerinin köylü kadınları, bezirganların da dantel işleyen kadınları nasıl sömürdüklerini anlatır. Büyük-ölçekli sanayinin kadınları kurtardığını, fabrikalarda çalışmanın kadınların görüş açılarını genişlettiğini, kültürlü ve bağımsız hale getirdiğini, ataerkil düzenin zincirlerini kırmakta yardımcı olduğunu ve büyük-ölçekli sanayinin, kadınların tüm

* V.I. Lenin, Toplu Eserler, Cilt 5, S.248-49, Yay.

kurtuluşlarının temelini oluşturacağını söyler. Bu konuyu da özellikle 1913'de yazdığı "Büyük Bir Teknik Başarı" adlı makalesinde işler.

Burjuva ülkelerindeki işçiler, erkek ve kadınlara eşit haklar için mücadele etmelidirler.

Lenin, sürgündeyken zamanının çoğunu Parti programı üzerinde çalışmaya harcadı. O zaman Parti'nin programı yoktu. Yalnız Emeğin Kurtuluşu Grubu[2] tarafından teklif edilmiş bir taslak program vardı. "Partimizin Taslak Programı" adlı makalesinde bu programı incelerken ve "tüm medeni ve ceza kanunlarının yeniden gözden geçirilmesini, sosyal tabaka farklarının ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan cezaların ilgası"nı istediği programın pratik kısmını yorumlarken Lenin, "erkek ve kadınlar için tam hak eşitliği"* sözünün eklenmesinin daha iyi olacağını yazdı. (Siyahlar benim - N.K.)

1903'de Parti programı benimsendiğinde bu madde programa alındı.

1907'de Stutgart'daki Uluslararası Kongre[3] raporunda Lenin, Kongre'nin erkeklerin seçilme hakları için bir kampanya sürdüren ve kadınların seçilme hakları için mücadeleyi "İleriki bir tarihe" erteleyen Avusturya Sosyal-Demokratları'nın oportünist uygulamalarını reddetmesini memnuniyetle karşıladı.

Sovyet Hükümeti ise erkek ve kadınlara tam eşit haklar tanıdı.

"Dünyada istisnasız her ülkede... aç gözlü burjuvazi tarafından canlandırılan, feodalizmin ve ortaçağlara ait inanışların iğrenç kalıntısı olan kadınların haklarının adi, alçak ve iğrenç inkârı artık Rusya'da yoktur."**

1913'de burjuva demokrasisinin biçimlerini inceleyip, burjuvazinin ikiyüzlülüğünü ortaya koyarken Lenin, fahişelik sorunuyla da ilgilendi ve beyaz köle ticaretini teşvik edip, kolonilerdeki kızlar zorla alıp götüren, burjuvazi temsilcilerinin aynı zamanda fahişeliğe karşı kampanya yürütüyormuş gibi nasıl ikiyüzlüce davrandıklarını gösterdi.

Lenin, bu soruna Aralık 1919'da "özgür, uygar" Amerika'nın, yenik ülkelerdeki genelevler için kadınlara simsarlık yaptığını yazdığında yeniden döndü. ***

Bu sorunla yakın ilişkisinden dolayı Lenin, doğum sorununu incelerken çocukların yoksulluk ve sıkıntıya mahkûm edilmelerinden dolayı bazı

* V.I.Lenin, Toplu Eserler, Cilt 4, S.239 –Yay.. (İngilizce Baskı)
* Bu kitabın 98. sayfasına bakınız - Yay.

entelektüellerin işçilere doğum kontrolünü uygulamaları için yalvarışlarına hiddetle karşı çıktı. Lenin, bunun bir küçük burjuva görüşü olduğunu söyledi. İşçiler ise meseleye başka bir görüş açısından bakarlar. Çocuklar bizim geleceğimizdir. Çünkü yoksulluğu ve onun getirdiği diğer şeyleri ancak onlar halledebileceklerdir. Biz kapitalizme karşı savaşıyoruz ve zaferi kazandığımızda, çocuklarımıza parlak bir gelecek kuracağız...

Ve nihayet 1916-17'de sosyalist devrimin yaklaştığını görüp, sosyalist yapının temel unsurlarının neler olabileceğini ve yığınların bu yapı içine nasıl çekileceklerini düşünürken Lenin, işçi kadınların sosyal çalışmaya çekilmelerinin ve toplum yararına çalıştırılmalarının gereğini özellikle vurguladı. Bu dönemde yazılan makalelerinden sekizi yeni çizgiler boyunca sosyalizmdeki sosyal yaşamı örgütleme ihtiyacıyla birleştirdiği bu sorunla ilgilidir. Lenin, bu sorunla, kadınların en geri gruplarının ülke yönetimi çalışması içine çekilmeleri ve yığınların, sosyal çalışmanın fiili sürecinde yeniden eğitilmelerinin gereği arasında da doğrudan bir bağlantı gördü.

Sosyal çalışma, hükümet etme sanatını öğretir. Ekim Devrimi'nden önce Lenin, "Biz ütopyacı değiliz," diye yazdı.

> "Vasıfsız bir emekçi ya da bir aşçının hemen devlet yönetimi işine geçemeyeceğini biliriz. Bu konuda Kaderlere[+], Breshkovskaya ve Tsereteli'ye katılıyoruz. Bununla birlikte, yalnız zenginlerin ya da zengin ailelerden seçilen memurların devlet yönetiminde ya da yönetimin, sıradan, günlük işlerinin düzenlenmesinde yeterli sayıldıkları peşin hükmün hemen ortadan kaldırılmasını istemekle bu vatandaşlardan ayrılırız. Devlet yönetimi çalışmasında, bilinçli işçiler ve askerler tarafından eğitimin yapılmasını ve bu eğitimin hemen başlamasını istiyoruz. Yani bu çalışma için bütün emekçi halkın ve bütün yoksulların eğitimine hemen girişilmesini"*

Sovyet hükümetinin, kasaba ve kırlardaki işçi kadınları yönetim çalışmasına çekmek için elinden gelen herşeyi yaptığını, bu cephede çok büyük başarıların kazanıldığını da biliyoruz.

Lenin, Doğu Sovyetleri'ndeki kadınların uyanışını içten selamladı. Çarlık ve kapitalizm tarafından ezilmiş olan ulusların düzeylerinin yükselmesine özel bir önem verdiğinden, Doğu'daki Sovyet bölge ve cum-

* Bu kitabın 63. sayfasına bakınız.

huriyetlerinin Kadınlar Kısmı delegelerinin konferansını selamlama sırasındaki içtenliği oldukça kolay anlaşılabilir.

Lenin, Komünist Enternasyonal'in İkinci Kongresi'nin başarılarından söz ederken, şunu belirtti:

> "Kongre, kadınların komünist hareketiyle bağlarını güçlendirecektir. Kongremizle aynı günde toplanan işçi kadınların uluslararası konferansına da teşekkürler." *

Ekim 1932'de Sovyet iktidarının on beşinci yıldönümünü kutladık ve kadınların kurtuluşu cephesi dahil olmak üzere bütün cephelerdeki başarılarımızı özetledik. Katılanların çoğunun öldüğü ama geriye kalanların çelikleştiği İç Savaş'ta, kadınların çok aktif yer aldıklarını biliyoruz. İç Savaş boyunca Sovyetler için oynadıkları aktif rolden dolayı Kızıl Bayrak şeref rütbesiyle mükâfatlandırılmışlardı. Birçok eski kadın partizan şimdi önemli görevlerde bulunuyor. Kadınlar, sosyal çalışmanın yürütülmesini öğrenmeyi azmetmişlerdir.

Delegelerin konferansları[5] sosyal çalışmanın bir okuludur. 15 yılda hemen hemen 10 milyon kadın delege bu okuldan geçmiştir.

Ekim Devrimi'nin on beşinci yıldönümünü kutladığımızda, Köy Sovyetleri'nin temsilcilerinin, bölge yürütme komitelerinin ve Şehir Sovyetleri'nin yüzde 20-25'i kadındı. Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin (SSCB'nin Merkez Yürütme Komitesi) 186 kadın üyesi vardı. Bu çalışmada daha da yüksek yerlere ulaştılar.

Komünist Partisi'nin kadın üyelerinin sayısı da durmadan artmaktadır. 1922'de sadece 40 bin kadın üye varken, 1932 Ekim'inde bu sayı 500 bini aştı.

Son yıllarda Lenin'in kadınların tümden kurtuluşuna ilişkin emrini uygulamada çok ilerleme kaydedilmiştir.

Son birkaç yılda, büyük ölçekli sanayi son derece gelişmiştir. Bu sanayı, modern teknoloji ve emeğin bilimsel örgütlenmesi temeli üzerinde yeniden örgütleniyor.

Şimdi yaygın biçimde benimsenmiş olan sosyalist yarışma ve öncü işçilerin hareketi, emeğe karşı yeni ve komünist bir tutumu teşvik ediyor. Ve bu işte kadınların da erkeklerin gerisinde kalmadıkları söylenme-

* V. I. Lenin, Toplu Eserler, Cilt 31, "Komünist Enternasyonalin İkinci Kongresi" - Yay. [İngilizce Baskı]

lidir. Her gün sayıca artan ileri saflardaki kadın işçilerin, çalışmada çok büyük dayanıklılık ve sebat gösterdiklerini görürüz. Çalışma, kadınların alışmak zorunda oldukları bir şey değildir. Eski rejimde kadınların yaşamı, sürekli, sonu gelmeyen çalışmayla doluydu. Ama bu, hor görülen ve esaret damgasını taşıyan bir çalışmaydı. Şimdi bu çalışma eğitimi ve çalışmada sebat, kadınlar sosyalizmin kurucuları ve emek kahramanlarının ileri saflarına getiriyor.

Tarımın kolektifleştirilmesi, kadınların kurtuluşu için azami derecede önemlidir. Lenin en başından beri, tarımın kolektifleştirilmesini, sosyalist çizgiler boyunca tarımın yeniden örgütlenmesinin bir yolu olarak kabul etti. 1894 sıralarında Halkın Dostları Nedir adlı kitabında Marx'ın sözlerine şu anlamı vererek aktardı: "Sömürücülerin sömürüsü" başarıldıktan sonra, yani toprak sahiplerinden toprakları, kapitalistlerden de fabrikaları alındıktan sonra özgür işçiler kooperatiflerde birleşecek ve kendilerinin yarattığı toprağın ve üretim araçlarının komünal (Lenin'in "kolektif"olarak açıkladığı) mülkiyeti kuracaklardır.

"Sömürücülerin sömürüsü"nün başlangıcını damgalayan Ekim Devrimi'ni takiben Sovyet hükümeti, tarımsal artel ve komünlerin örgütlenmesi sorununu ortaya attı. 1918 ve 1919 yıllarında bu soruna özel bir önem verildi, ama kolektifleştirmenin yaygınlaşıp, en derin köklere bile darbe vuracak hale gelmesine kadar çok yıl geçti (Lenin'in daha önceden haber verdiği gibi). Sınıf mücadelesinin ülkeyi silip süpürdüğü İç Savaş yılları, köylerde Sovyet iktidarının ilerlemesi, Sovyet hükümeti tarafından kırlara yardım ve kültürel destek yapılmasıdır ki, bütün bunlar, kulaklara[9] karşı mücadelede gelişen ve güçlenen kolektifleştirmenin temelini hazırladı.

Küçük-ölçekli ve orta köylü çiftçiliği, kadınları zincire vurup, kendi ailelerine bağlamış ve görüş açılarını daraltmıştı, kadınlar kendilerini sık sık hunharca döven kocalarının bilfiil köleleriydi. Küçük üretimin yarattığı düzen, dini pekiştirmeye yardım etti. Köylüler şöyle derlerdi: "Herkes kendi için, Tanrı herkes için". Küçük mülkiyet psikolojisini mükemmel olarak anlattığı için Lenin, birçok yerde bu deyişi aktardı. Kolektifleştirme, köylüyü küçük mülkiyetçilikten kolektivizme dönüştürür, köylülerin tecridini ve dinin nüfuzunu zayıflatır ve kadınları kurtarır. Lenin, yalnızca sosyalizmin kadınlara kurtuluş getirebileceğini söyledi. Şimdi ise sözleri gerçekleşiyor. Kadınların durumunun, kolektif çiftliklerde nasıl değiştiğini görebiliyoruz.

Şubat ortalarında yapılan ileri saflardaki Kolektif Çiftçilerin Kongresi, toprağın kolektif ekilmesinde yapılan ilerlemenin çarpıcı delilidir. Önceki altı bin çiftliğimize kıyasla bugün 20 bin kolektif çiftlik var. Kongre, kolektif çiftliklerdeki çalışmayı örgütlemek için en iyi yolun hangisi olduğu sorusunu tartıştı. Delegeler arasında birçok kadın vardı. Merkez Kara Toprak Bölgesi'nde kolektif bir çiftçi olan Sopina, binlerce alkış toplayan çok güzel bir konuşma yaptı. Kolektif-çiftliğin gelişmesinde yer aldığında köylü kadın kanuni bakımdan güçlenir, yönetmeyi ve kulaklara yani sınıf düşmanına karşı savaşmayı öğrenir...

Din şimdi gözden düşüyor. Kolektif çiftlikte çalışan kadınlar şimdi kütüphaneye gelip şöyle diyorlar:

> "Bana her zaman Tanrı'nın olmadığını anlatan kitaplar veriyorsunuz. Bunu ben, kitap okumadan da biliyorum. Dinin nasıl ve neden doğduğu ve şimdi de nasıl ve neden yavaş yavaş ortadan kalktığını anlatan kitap verin".

Son birkaç yılda, yığınların politik bilinçlerinde çok büyük bir gelişme oldu. Makine ve traktör istasyonlarındaki[7] politik bölümler (üyelerinin içinde kadın örgütleyiciler de vardır), yalnız kolektif-çiftliklerin sağlamlaşmalarına değil, kolektif çiftçilere, erkeklere ve kadınlara da geriye kalan haksızlık ve kültürel gerilikten kurtulmalarında yardım edecek; kadınların haklarından yoksun oluşu artık geçmişin bir anısı olacaktır.

Lenin'in ölümünden bu yana on yıl geçti. Bu acı günde, Lenin'in emirlerinin tümünün uygulanmasını kontrol edeceğiz. Lenin'in kadınların kurtuluşlarını kapsayan emri, Parti'nin önderliğinde yerine getiriliyor. Bu yolda ilerlemeye devam edeceğiz.

30 Kasım 1933

N. Krupskaya

RUSYA'DA KAPİTALİZMİN GELİŞMESİ'NDEN

VI. KISIM
KAPİTALİST MANÜFAKTÖR VE KAPİTALİST EV SANAYİ*

Bundan başka, kapitalist ev sanayi kaçınılmaz olarak, sağlığa son derece zararlı olan çalışma koşullarını da zorunlu kılar. İşçilerin mutlak yoksulluğu, herhangi bir yönetmelikle çalışma koşullarının denetiminin mutlak olanaksızlığı, yaşama ve çalışma yerlerinin içice geçmişliği ki, bu koşullar, ev işçilerinin konutlarını bulaşıcı ve fazla çalışmadan meydana gelen hastalıkların mikrop yuvası haline çevirir. Büyük kuruluşlarda bu gibi şeylerle savaşılabilir; bununla birlikte, ev sanayi bu konuda kapitalist sömürünün en "liberal" biçimidir.

Son derece uzun çalışma günü de kapitalist için ev çalışmasının ve genel olarak da küçük sanayilerin temel özelliğidir. "Fabrikalar" da ve "esnaflar" arasındaki çalışma gününün nispi uzunluğunu açıklayan, örnekler verilmiştir.

En genç yaştaki kadın ve çocukların üretime sokulması, ev sanayinde hemen hemen her zaman gözlenebilir. Bunu açıklamak için Moskova Gubernia'da** kadınların çalıştıkları sanayilerin bir görünümünden bazı olgular gösterelim. Pamuk bükümü işinde çalışan 10.004 kadın vardır; çocuklar çalışmaya beş ya da altı yaşlarında(!) başlar; günlük kazanç 10 kopek, yıllık kazanç ise 17 rubledir. Genel olarak kadınların çalıştıkları sanayilerde çalışma günü 18 saat kadardır. Çorap örme sanayinde de çocuklar çalış-

* Kapitalist Manüfaktör ve Kapitalist Ev Sanayi'nın kısaltılmış halidir.

**Gubernia Rusca "il" demektir - Cev.

maya altı yaşlarında başlar, günlük kazançları 10 kopek, yıllık kazançları da 22 rubledir. Kadınların çalıştıkları sanayilerde toplam 37.514 kadın vardır; onlar da çalışmaya 5 ya da 6 yaşlarında başlarlar (19 sanayinden altısı 32.400 kadın çalıştırır); ortalama günlük kazançları 13 kopek, yıllık kazançları ise 26 ruble 20 kopektir.*

Kapitalist ev sanayinin en zararlı yönlerinden biri, işçilerin ihtiyaçlarının düzeyinde bir azalmaya yol açmasıdır. İşveren, genel yaşama düzeyinin özellikle düşük olduğu ve toprakla olan bağlarından dolayı işçilerin çok düşük bir ücretle çalışmalarının mümkün olduğu uzak bölgelerden işçi toplayabilir. Örneğin, bir köy çorapçılık kurumunun sahibi, Moskova'da kiraların yüksek olduğunu ve ayrıca çorap örücülerine "beyaz ekmek temin etmek gerekirken... burada işçiler, işi kulübelerinde yapar ve siyah ekmek yerler... Bu durumda nasıl Moskova bizimle rekabet eder!"** der. İplik bükme sanayindeki çok düşük ücretlerin izahı, köylülerin karıları, kızları vs. için bu ücretin sadece ek bir gelir kaynağı olmasıdır.

> "Bundan dolayı, bu ticarette hakim olan sistem, insanların geçimlerinin tek aracı olan ücretleri azami düzeye düşürmeye zorlayıp, asgari ihtiyaçları altındaki geçimlerini yalnız fabrika işiyle kazanan bu insanları ücretlerini azaltır ya da yaşama düzeylerinin yükselmesini geciktirir. Bu sistem, her iki durumda da anormal koşullar yaratır".***

By. Kharizomenov şöyle diyor:

> "Fabrikamız dokumacılar arar ve bu dokumacıları da sanayi merkezinden çok uzakta, kendi köylerinde bulur... Sanayi merkezlerinden dış bölgelere gidildiğinde ücretlerin sürekli olarak düşmesi şüphe götürmez bir olgudur".****

---

* Kadınların çalıştığı sanayileri anlatan Bayan Gorbunova, sadece her sanayi için ortalama sayıları alıp, farklı sanayilerdeki farklı sayıda işçi kadını hesap dışı bıraktığından kazançları 18 kopek ve 37 ruble 77 kopek olarak yanlış verir.

** Moskova Gubernia için İstatistik Rapor, Cilt VII, Kasım 11, S.104

*** Moskova Gubernia İçin ıstatistik Rapor, Cilt VII, Kasım 11, S.285

**** Vladimir Gubernia'nın Sanayileri, 111, 63. Cf. a.g. e.250

VII. Kısım
BÜYÜK ÖLÇEKLİ MAKİNE SANAYİNİN GELİŞMESİ*

Genellikle ülkenin çeşitli yerlerinden gelen işçi yığınlarını bir araya toplayan büyük-ölçekli makine sanayi, ataerkilliğin kalıntılarını ve kişisel bağımlılığı hoş görmeyi kesinlikle reddeder ve "geçmişi küçük gören bir tutum" izler. İşte eski bu gelenekten kopuş, üretimin düzenlenmesini, bu üretim üzerinde genel denetim olasılığını ve gerekliliğini yaratan asıl koşullardan biridir. Özellikle insanların yaşam koşullarına fabrikalar tarafından getirilen değişikliklerden söz ederken, kadınların ve gençlerin üretime* çekilmelerinin, aslında ilerici bir gelişme olduğu belirtilmelidir. Kapitalist fabrikanın, çalışan nüfusun bu kategorilerini özellikle zor koşullara soktuğu ve bu işçiler için çalışma gününü düzenleyip kısaltmalarının, sağlıklı iş koşullarını garanti etmelerinin vs. özellikle gerekli olduğu tartışma bile götürmez. Ama kadınların ve gençlerin sanayide çalışmalarını yasaklamak ve bu tür çalışmaya engel olan ataerkil düzeni sürdürmek çabaları, gericilik ve hayalcilik olur. Büyük-ölçekli yerli sanayi daha önce ev, aile ilişkilerinin dar sınırından hiç çıkmamış olan nüfusun bu kategorilerinin ataerkil tecridini yıkarak ve bunları sosyal üretime doğrudan sokarak, gelişmelerini teşvik edip, bağımsızlıklarını arttırır, başka bir deyişle, prekapitalist ilişkilerin ataerkil hareketsizliğinden kıyaslanmayacak biçimde üstün olan yaşam koşullarını yaratır.*

* Büyük Ölçekli Makine Sanayinin Gelişmesi'nden kısaltılmıştır.

** "Directory"e göre, 1890'da Avrupa Rusyası'ndaki fabrikalarda; 210.207 (%24)i kadın, 17.793 (%2)ü erkek çocuk ve 8.216 (%1)i kız çocuk olan toplam 875.764 işçi çalışıyordu.

1896-99'da yazıldı,
Kitap halinde ilk kez Mart 1899 sonunda basıldı.

Toplu eserler, Cilt 3 (İngilizce Baskı)

* "Yoksul dokumacı kadın fabrikaya giderken babasını ve kocasını takip eder, onların yanında ve onlardan ayrı olarak çalışır. Bu dokumacı kadın da en az erkek kadar ekmek parası kazanır." "Fabrikada... kadın, kocasından ayrı olarak, bağımsız bir üreticidir." Okuryazarlık, kadın fabrika işçileri arasında dikkate değer bir hızla yayılır (Vladimir Guberniaının Sanayileri 111, 113, 118, 112 ve diğer yerlerde). By. Kharizomenov, aşağıdaki sonucu çıkarmakta çok haklıdır: Sanayi "kadının ailesi... ve kocasına olan bağımlılığını yıkmıştır. Fabrikada, kadın erkekle eşittir; bu, proletaryanın eşitliğidir.... Sanayinin kapitalistleşmesi, kadının ailesindeki bağımsızlığı için mücadelesinde önemli bir etkendir." "Sanayi, kadın için kocasından ve ailesinden bütünüyle bağımsız olduğu yeni bir durum yaratır." (Yuridchesky Vestnik, 1883, No. 12, s. 528, 596.) Moskova Gubernia için istatistik Rapor'da (Cilt VII, Kısım II, Moskova 1882, s. 152, 138-39), araştırmacılar elle ve makinede çorap yapma işinde çalışan kadınların durumlarını kıyaslarlar. El işçilerinin günlük kazançları 8 köpek, makine işçilerinin ise 14 den 30 kopek'e kadardır. Makine üretimindeki işçi kadınların koşulları aşağıdaki gibi tarif edilir: "...Önümüzde hiç bir engelin sıkıntı vermediği, ailesinden ve köylü kadının yasam koşullarını yaratan her şeyden kurtulmuş, her an bir işten diğerine ya da bir işverenden diğerine geçebilen ve kendini her an işsiz... ekmeksiz bulabilecek özgür bir genç kadın var... El üretimindeki çorap örücülerinin kazançları, çok düşük ve yiyecek masrafını bile karşılamaya yetersizdir. Toprak hissesine sahip çiftçi ailesinin bir üyesi olan kadın, bu toprağın üretiminde yer alırsa, ancak o zaman kazancı bir işe yarar; makine üretimindeki işçi kadın, yiyecek ve çaya ek olarak, ailesinden uzakta oturup ve ailesinin toprak gelirine muhtaç olmadan yaşayabilecek... parayı kazanır... Bundan da öte, bugünkü koşullarda, makine sanayiindeki kadın işçilerin kazançları daha garantilidir."

RUS SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİNİN TASLAK PROGRAMI[8**]

(B)

XIII-Çarlık otokrasisi, sertlik sisteminin bu kalıntılarının en dayanıklı ve bütün barbarlığın en heybetli kalesidir. Bu çarlık otokrasisi, proletarya kurtuluş hareketinin ve tüm halkın kültürel gelişmesinin en şiddetli ve en tehlikeli düşmanıdır.

(C)

Bu nedenlerden dolayı**, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, Çarlık otokrasisinin yıkılması ve bu otokrasinin yerine, aşağıdaki maddeleri temin edecek demokratik bir anayasa üzerine temellenmiş bir cumhuriyet kurmayı acil görev olarak kabul ederek ilerler. Maddeleri[niz] şunlardır:

1) Halkın egemenliği, yani en yüksek devlet gücünün halkın temsilcilerinden oluşan bir yasama meclisinin elinde toplanması;

2) Yirmibir yaşına basmış her vatandaşa yasama meclisi ve halk hükümetinin bütün yerel organlarındaki seçimlerde genel, eşit ve doğrudan oy verme hakkı; bütün seçimlerde gizli oy; her seçmene her hangi bir temsilciler meclisine seçilme hakkı; halk temsilcilerine emeğinin karşılığını [ücret] vermek;

3) Kişinin ve vatandaşların konut dokunulmazlığı;

4) Vicdan, konuşma, basın ve meclisin sınırsız özgürlüğü, grev ve sendika örgütlenme hakkı;

---

* Rus Sosyal Demokrat İşçi Partinin Taslak Programından alındı.

** Buradan itibaren komitenin bütün olarak benimsendiği metin başlar.

5) Eylem ve işgal özgürlüğü;

6) Sosyal-tabakaların ilgası; cinsiyet, din ya da ırk gözetilmeden bütün vatandaşlara tam eşitlik;

7) Devletin bir kısmını oluşturan tüm uluslara kendi kaderlerini tayin etme hakkının tanınması;

8) Her vatandaşın, her hangi bir görevliyi daha önce âmirine şikâyet etmeden dava etme hakkı;

9) Düzenli bir ordu tutmak yerine halkın genel silahlandırılması;

10) Kilisenin devletten, okulun da kiliseden ayrılması;

11) Onaltı yaşına kadar genel, özgür ve zorunlu öğrenim; ihtiyacı olan çocuklara yiyecek, giyecek ve okul ihtiyaçlarını devletin temin etmesi;

(D)

İşçi sınıfını korumak ve kavga kapasitesini yükseltmek için*, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi şunları talep eder:

1) Bütün ücretli işçiler için çalışma gününün sekiz saatle sınırlandırılması;

2) Ulusal ekonominin bütün dallarında çalıştırılan kadın ve erkek ücretli işçiler için otuzaltı ardıl saatten az olmayan haftalık dinlenme süresinin kanun .tarafından tanınması;

3) Bütün mesailerin yasaklanması;

4) Teknik nedenlerden dolayı gerekli olan dallar dışında, ulusal ekonominin bütün dallarında gece çalışmasının (21.00'dan 05.00'e kadar) yasaklanması;

5) Patronların onbeş yaşından aşağı çocukları çalıştırmalarının yasaklanması;

6) Özellikle kadınların sağlığına zararlı olan yerlerde kadınların çalıştırılmasının yasaklanması;

7) Kanunun, kazalar ya da zararlı çalışma koşullarıyla ortaya çıkan, işçilerin tam ya da kısmi malüliyetlerinde patronların işçilere karşı yasal yükümlülüğünü tanıması işçiden maluliyeti için patronun sorumluluğunu ispat etmesinin istenmemesi;

* Frey bu paragrafın başlangıcının şöyle de okunabileceğini teklif etti: İşçi sınıfını fizikı ve ahlaki bozulmadan korumak ve kurtuluşu için mücadelede kavga kapasitesini yükseltmek için....

8) Ücretlerin ayni olarak ödenmesinin yasaklanması*,

9) Yeteneksiz hâle gelen yaşlı işçilere devlet emeklı maaşının ödenmesı;

10) Fabrika müfettişlerinin sayısının arttırılması; kadın işçının ağırlıkla olduğu sanayilere kadın müfettişlerın atanması; fabrika kanunlarının uygulanmasının, işçiler tarafından seçilen ve devlet tarafından da ücretleri ödenen temsılciler tarafından denetlenmesı; parça değerlendirmesi ve yapılan işin reddedilmesinin de işçilerin seçilen temsılcileri tarafından denetlenmesi;

11) Yerel halk hükümetinin organlarının seçilen işçi temsılcileriyle birlikte çalışarak, işçilere patronlar tarafından sağlanan yerleşme yerlerının sağlık koşullarını denetlemeleri ve özel kişiler ve vatandaşlar olan bu ücretli işçileri, yaşamlarına ve faaliyetlerine patronların müdahalesinden korumak amacıyla, böyle yerleşme yerlerında işleyen kuralların ve mukavele şartlarının uygulanmasını temin etmeleri;

12) Ücretli işçi çalıştıran bütün işyerlerindeki çalışma koşullarını denetlemek için mükemmel örgütlenmiş ve yaygın bır sağlık teftiş sisteminin kurulması;

13) Fabrika Müfettışlık Dairesi'nin faalıyetlerinin esnaf, ev ve el sanayileriyle devlet işletmelerine kadar yayılması;

14) Emek koruma kanunlarından her hangi birinin ihlâlinin kanun tarafından cezalandırılması;

15) İşverenlerin hangı neden ya da amaç (para cezası, işten uzaklaştırma vs.) için olursa olsun, ücretlerden herhangi bir indirim yapmalarının yasaklanması;

16) İşçi ve işverenlerin eşit temsilcileriyle, ulusal ekonomilerin bütün dallarında fabrika mahkemelerinin[9] kurulması

1902 Ocak sonu Şubat başında yazıldı.

Toplu Eserler, Cilt 6 (İngilizce Baskı)

* Frey aşağıdakinin de buraya (aynı cümlede) konulabileceğini teklif etti: "kanun" sözleşme ılkesiyle çalışan bütün ışçilere haftalık ödemeyi tanımalıdır.

STUTTGART'DAKİ ULUSLARARASI SOSYALİST KONGRESİ*

Kadınların seçme hakkı üzerindeki karar da tam ittifakla benimsendi. Yarı-burjuva Fabian Topluluğundan[10] sadece bir İngiliz kadın, bütün kadınların seçme hakkı için değil de ancak mülkiyet sahibi olan kadınların seçme hakkı için mücadelenin kabul olunabileceğini savundu. Kongre bunu kayıtsız ve şartsız olarak reddetti ve kadın haklarının burjuva destekçileriyle değil de proletaryanın sınıf partileriyle birlikte işçi kadınların lehine hak almak için kampanya ilân etti. Kongre, kadınların seçme hakkı kampanyasında kadın ve erkekler için eşit haklan ve sosyalizmin ilkelerini, kampanyanın başarıya ulaşması için tahrif etmeden savunmanın gerekli olduğunu kavradı.

Bu konuda, Komisyonda ilginç bir görüş ayrılığı ortaya çıktı. Avusturyalılar (Victor Adler, Adelheid Popp), insanların genel seçme hakları mücadelesindeki taktiklerini şöyle açıkladılar: Bu seçme hakkının kazanılmasının hatırı için ilk plânda kadınların seçme hakkı isteğinin, kampanyaya sokulmamasının uygun olacağını düşündüler. Alman Sosyal-Demokratları ve özellikle Clara Zetkin, Avusturyalıları genel seçme hakkı için kampanya açtıklarından dolayı protesto ettiler. Zetkin, kendilerinin kadınların seçme hakkı isteğini hiçbir koşul altında ihmâl etmemelerini, kampanyanın başarıya ulaşması için Avusturyalıların ilkeyi oportünistçe feda ettiklerini, yine kendilerinin ajitasyon ama-

* Stuttgart'daki Uluslararası Sosyalist Kongresi'nden parça olarak alınmıştır.

cını daraltmayıp, aksine bu amacı genişletmeleri ve aynı enerjiyle savaştıkları kadınların seçme hakları için yaygın hareketin gücünü arttırmaları gerektiğini basına açıkladı. Zetkin, Zietz adında başka bir meşhur Alman Sosyal-Demokrat (kadın) tarafından yürekten desteklendi. Avusturya taktiklerini doğrudan ifade eden Adler'in bu değişikliği 9'a karşı 12 oyla reddedildi (bu değişiklik, sadece kadın ve erkekler için eşit haklar isteğini kapsayacak seçme hakkı mücadelesi yerine, bütün vatandaşları kapsayacak bir seçme hakkı mücadelesinde hiç bir azalma olmayacağını ifade eder). Yukarıda sözü edilen Zietz'ın Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı'ndaki (bu Konferans, Stuttgart'daki Kongre ile yanı zamanda yapıldı) konuşması, Komisyonun ve Kongrenin görüşünü belkide en kusursuz biçimde ifade eder:

"İlke olarak doğru kabul ettiğimiz herşeyi istemeliyiz ve ancak gücümüz daha fazlasına yetmediği anda, alabileceğimizi kabul ederiz. Bu, her zaman Sosyal-Demokrasinin taktiği olmuştur. İsteklerimiz ne kadar az olursa, hükümet de o kadar az verecektir..." dedi Zietz. Avusturyalı ve Alman kadın Sosyal-Demokratlar arasındaki bu ihtilâf, en iyi Marksistlerin, değişmez devrimci taktiklerin ilkelerinden en ufak bir sapmaya karşı bile nasıl ciddi davrandıklarını okuyucuya gösterecektir.

Eylül 1907'de yazıldı.

Eylül 1907de Kalerdar Diya Vsekh'de 1908'de basıldı.

Toplu Eserler, Cilt 13 (İngilizce Baskı)

UYGAR AVRUPALILAR VE VAHSİ ASYALILAR

Tanınmış İngiliz Sosyal-Demokratı Rothstein, İngiliz yönetimindeki Hindistan'da meydana gelmiş öğretici ve tipik bir olayı Alman işçi gazetesinde anlatır. Bu olay, 300 milyondan fazla nüfuslu bir ülkede devrimin neden hızla büyüdüğünü, bütün tartışmalardan daha iyi açıklar. Hint vilâyetlerinin büyük kasabalarından biri olan (200.000'den fazla nüfusuyla) Rangoon'da gazete çıkaran İngiliz gazetecisi Arnold, şu başlıkla bir makale yayınladı: "İngiliz Adaletinin bir maskaralığı". Andrew adlı yerel bir İngiliz hâkimini teşhir etti. Bu makaleyi yayınladığından dolayı Arnold oniki ay hapse mahkûm oldu, ama temyiz edip, Londra'da tanıdıkları olduğundan İngiltere'deki en yüksek mahkemede dâvayı kazanabildi. Hindistan Hükümeti, mahkûmiyeti alelacele dört aya "indirdi" ve Arnold serbest bırakıldı.

Bütün bu yaygara ne içindi?

McCormick adlı bir İngiliz albayının, bir metresi vardı. Bu metresin de Aina adlı onbir yaşında bir hizmetçisi vardı. Uygar bir ulusun temsilcisi olan bu çapkın delikanlı Aina'yı zorla odasına sokup, ırzına geçtikten sonra evine hapsetti.

İşte tam bu sırada Aina'nın babası ölmek üzereydi ve kızını çağırtmak için teyzesini yolladı. Bundan sonra da oturduğu köy bütün hikayeyi öğrendi. Halk öfkeyle kaynaşmaya başladı. Polis, McCormick'in tevkif emrini vermek zorunda kaldı.

Ama hakim Andrew, McCormick'i kefaletle serbest bırakıp, adalet adına yapılan rezil bir haksızlıkla, McCormick'i suçsuz ilan etti. Soylu sülalelerinin beyefendisinin bu gibi

koşullarda sık sık yaptığı gibi, bizim çapkın albayımız da ispat için beş şahit getirerek Aina'nın bir fahişe olduğunu ilan etti. Bununla birlikte, Aina'nın annesi tarafından getirilen sekiz şahit ise hakim Andrew tarafından sorguya çekilmediler.

Gazeteci Arnold, iftiraya uğradığında, Mahkeme Başkanı Bay (Zahalileri) Charles Fox, savunması için şahit çağırmasına izin vermedi.

Hindistan'da bu gibi binlerce, milyonlarca davanın olduğu herkes tarafından bilinmelidir. Yalnız istisnai durumlar, "iftiraya uğrayan" Arnold'a (nüfuzlu bir Londra gazetecisinin oğlu) hapisten çıkıp, dava için kamuoyu yaratabilme olanağını verdi.

İngiliz liberallerinin, en iyi adamlarını Hindistan yönetimi başına koyduklarını unutmayın. Kısa bir süre önce McCormick'lerin, Andrevv'lann ve Fox'ların başı olan Hindistan Valisi John Morley, tanınmış radikal bir yazar ve bütün "Avrupa ilminin ışığı" ve "en şerefli kişisi" idi.

"Avrupa" ruhu, Asya'da uyanmış bulunuyor, Asya halkları da demokratik düşünceli oldular.

Pravda No: 8, 14 Nisan 1913

Toplu Eserler, Cilt 19 (İngilizce Baskı)

BÜYÜK BİR TEKNİK BAŞARI

Dünyaca meşhur İngiliz kimyageri William Ramsay, kömür maden damarından doğrudan gaz elde etme yöntemini keşfetmiştir. Ramsay, bu yöntemin pratik uygulaması üzerinde hâlâ bir kömür madeni sahibiyle görüşüyor.

Böylece çok büyük bir modern teknik sorun, çözüme yaklaşıyor. Bu çözüm tarafından meydana getirilecek olan devrim, çok büyük bir devrim olacak.

Kömür, bugün içinde taşıdığı enerjiden yararlanmak için, ülkenin her yerine nakledilip, bir çok fabrika ve evlerde yakılır.

Ramsay'ın keşfi, kapitalist ülkelerdeki üretimin bu dalında -ki bu belki de üretimin en önemli dalıdır- dev bir teknik başarıdır.

Ramsay kömürü yatağın ağzına taşımadan, yani tam bulunduğu yerde gaz haline çevirme yöntemini keşfetmişti. Buna benzer ama daha basit bir yöntem, bazen tuz madenciliğinde kullanılır: tuz doğrudan doğruya madenin ağzına getirilmeden, suda eritilir ve eriyik yukarıya pompalanır.

Ramsay'ın yöntemi, kömür madenlerini oldukları gibi, gaz üretimi için çok büyük damıtma aygıtları haline çevirmektir. Gaz, kömürden buhar makinalarını çıkarabileceğinden iki kat daha fazla enerji çıkaran gaz makinalarına basınç yapmak için kullanılır. Gaz motorları, enerjiyi modern teknolojinin çok büyük uzaklıklara gönderebileceği elektriğe dönüştürür.

Böyle bir teknik devrim, elektriğin değerini, şimdiki fiyatının beşte ya da onda birine indirecektir. Kömürün

çıkarılması ve dağıtılmasında şimdi harcanan korkunç miktardaki insan emeği, tasaruf edilebilecektir. Şimdi çalıştırılmayan, en fakir kömür yataklarının bile kullanılması mümkün olabilecektir. Evlerin aydınlatma ve ısıtma maliyeti çok büyük bir ölçüde azalabilecektir.

Bu keşif, sanayide çok büyük bir devrim meydana getirecektir.

Ama bu devrimin, şimdiki kapitalist sistemdeki sosyal yaşamda meydana getireceği sonuçlar, bu keşfin sosyalizmde verebileceği mahsullerden oldukça farklı olacaktır.

Kapitalizmde kömür çıkarılmasında çalışan milyonlarca madencinin emeğinin "kurtarılması", kaçınılmaz olarak yığın işsizliğine, yoksulluğun aşırı artışına ve işçi koşullarının kötüleşmesine yol açacaktır. Ve bu büyük buluşun kârları Morganlar, Rockefeller, Ryabushinskyler, Morozovlar ve bunların avukat, müdür, profesör takımlarıyla, diğer sermaye uşakları tarafından cebe indirilecektir.

Sosyalizmde, milyonlarca madencinin emeğini "kurtaracak" vs. olan Ramsay' yönteminin uygulanması, herkes için çalışma gününü hemen 8 saatten diyelim ki 7 saate ve hatta daha da aza indirme olanağını verecektir. Bütün fabrika ve demir yollarının "elektrifikasyonu", çalışma koşullarını sağlığa daha uygun hale getirecek, milyonlarca işçiyi duman, toz ve kirden kurtaracak ve kirli, iğrenç işyerlerinin insanlara yaraşır temiz, cazip laboratuarlar haline dönüşümünü hızlandıracaktır. Her evin elektirikle ısıtılıp, aydınlatılması, milyonlarca "ev kölesi"ni, yaşamlarının dörtte üçünü pis kokulu mutfaklarda harcama zorunluğundan kurtaracaktır.

Kapitalist teknoloji, çalışan insanları günden güne ücretli köleliğe mahkûm eden sosyal koşulları geliştiriyor.

Pravda No: 91 21 Nisan 1913

Toplu Eserler, Cilt 19 (İngilizce Baskı)

KAPİTALİZM VE KADIN EMEĞİ

Modern kapitalist toplum, ilk bakışta görülemeyen bir yığın yoksulluk ve zulüm olaylarının gizlendiği yerdir. Orta sınıf halkın dağınık aileleri, esnaflar, fabrika işçileri, kâtipler ve küçük memurlar anlatılamayacak kadar yoksuldurlar ve en iyi zamanlarında bile kıt kanaat geçinirler. Bu tür ailelerdeki milyonlarca kadın, bir kaç kuruşla ailelerini doyurup, giydirmek için çok fazla günlük çaba harcayarak, kendi emekleri dışında her şeyden tasarru yaparak ailenin kölesi gibi yaşar, daha doğrusu varlıklarını sürdürürler.

İşte kapitalistler en çok evde çalışan ve kendisi ve ailesi için bir dilim daha fazla ekmek "kazanmak" için çok düşük bir ücrete razı olan bu kadınlar arasından işçi çalıştırmak arzusundadırlar. Bütün ülkelerin kapitalistleri (antik çağın köle sahipleri ve Orta Çağların feodal lordları gibi) en "uygun" fiyata istedikleri kadar cariyeyi yine bu kadınlar arasından seçmişlerdir. Fahişelik hakkındaki hiçbir "ahlakî öfke" (yüzde 99'u ikiyüzlülüktür), kadınların vücutları üzerindeki bu ticareti engelleyecek hiçbir şey yapamaz; ücretli kölelik var olduğu sürece, fahişelik de kaçınılmaz olarak sürecektir. Toplum tarihi boyunca, bütün ezilen ve sömürülen sınıflar, ezenlere ilk önce ödenmemiş emeklerini, ikinci olarak da kanlarını "efendiler" inin cariyeleri olarak vermek zorunda kalmışlardır (sömürülmeleri de bunun içindedir).

Kölecilik, feodalizm ve kapitalizm bu konuda birbirlerine benzer. Yalnız sömürünün biçimi değişir ama sömürü devam eder.

Uygarlığın ve dünyanın merkezi Paris'de, "evlerinde çalıştırılıp sömürülen işçi kadınları" konu alan bir sergi gösteriliyor.

Her resmin altında, evde çalışan kadının bu işten ne kadar kazandığını ve yine bu işten günde ve saatte ne kadar kazanabileceğini gösteren kart bulunur. Bu nasıl hesaplanır? Evde çalışan bir kadın

1 Parça başına 1 franktan yani 50 kapikten fazla kazanamaz. Çoğu işler için çok düşük ücret ödenir. Örneğin abajurlarift-bir düzinesi dört kapiktir. Ya da 15 kapikten bin tane kese kağıdı, saat başına altı kapik getirir. Sonra kurdelâlı küçük oyuncakların saati 2,5 kapiktir; yapma çiçekler saatte iki ya da üç kapik getirir ve yine saatte iki ile altı kapik arası ücret getiren kadın ve erkek iç çamaşırları vardır. Ve bu sonsuza dek gider.

Bizim işçi birlikleri ve sendikalarımız da buna benzer bir "sergi" düzenlemelidir. Bu sergi, burjuvazinin örgütlediği sergiler tarafından elde edilen çok büyük kârları meydana çıkarmayacaktır. Proletarya kadınlarının yoksulluğu ve hangi yolun yarar getireceğini gösteren bir sergi -işte bu sergi, hem kadın hem de erkek ücretli kölelerin koşullarını fark etmelerine, kendi "yaşamlarına" şöyle bir bakımlarına ve yoksullar tarafından katlanılan yokluk, ihtiyaç, fahişelik ve diğer rezilliklerin sonsuz baskısından kendilerini nasıl kurtaracaklanna yardım edecektir.

27 Nisan (10 Mayıs) 1913'de yazıldı.

102 sayılı Pravda'da 5 Mayıs 1913'de basıldı.

Toplu Eserler, Cilt 23,
5 inci (Rus) baskısı

İlk kez İngilizce basıldı

İŞÇİ SINIFI VE NEO-MALTHUSCULUK [11]

Pirogov Doktorlarının Kongresi[12] çok ilgi uyandırdı ve çocuk düşürme sorunu üzerinde uzun bir tartışma yapıldı. Rapor, güya uygar devletlerde cenin tahribinin bugünkü çok uygun uygulanması üzerine rakamlar aktaran Lichküs tarafından hazırlandı.

New York'da bir yılda 80 bin çocuk düşürme yapılmış ve Fransa'da her ay 36 bin çocuk düşürme oluyor. St. Petersburg'da çocuk düşürme yüzdesi, beş yılda iki katından daha fazla arttı.

Pirogov Doktorlarının Kongresi, sunî çocuk düşürme yaptığı için bir annenin hiç bir cezaî soruşturmasının olamayacağını ve doktorların ancak "kâr amacıyla" ameliyat yaptıklarında dâva edileceklerini gösteren bir kararı benimsedi.

Tartışmada çoğunluk, çocuk düşürmenin cezalandırılmaması gerektiğinde birleştiler ve güya neo-malthusçuluk (gebelikten korunmanın yararı) denen meseleye ve meselenin sosyal yanına da doğal olarak değinildi. Örneğin, Russkoye Slovodaki[13] rapora göre Bay Vigdorchik şöyle dedi: "gebeliği önleyici tedbirler memnuniyetle karşılanmalıdır" ve Bay Astrakhan da kulakları parçalayan alkışlar arasında şöyle haykırdı: "Anneleri çocuklarına tahammül etmeye ikna edelim ki çocuklar öğrenim kurumlarında sakatlansın, kur'aları çekilip, intihara itilebilsinler."

Bay Astrakhan'ın kulakları parçalayan alkışlarla karşılanan bu haykırışındaki rapor doğruysa, bu beni hiç de şaşırtmayan bir olgudur. Dinleyiciler, filisten bir psikolojiye sahıp orta ve küçük burjuvaziden oluşmuştu.

Bunlardan en adî liberalizimden başka ne bekleyebilir siniz?

Bununla birlikte, işçi sınıfı görüş açısından, "sosyal neo-malthusçuluk" un tamamen reaksiyoner özelliğinin ve iğrençliğinin, Bay Astrakhan'ın yukarda söylenen cümlesinden daha uygun bir anlatımını bulmak pek mümkün değildir.

"... Sakatlanabilsinler diye çocuklara tahammül edin..." yalnız bunun için mı? Bizim, neslimizi sakatlayan ve mahveden bugünkü yaşam koşullarına karşı savaştığımızdan neden daha iyi, daha toplu, daha bilinçli ve daha kararlı olarak savaşmasınlar?

Genel olarak köylünün, esnafın, entellektüelin, küçük burjuvanın psikolojisini proletaryanınkinden ayıran işte bu radikal farktır. Küçük burjuva, felâkete doğru gittiğini, yaşamın gittikçe zorlaştığını, varolma kavgasının çok daha merhametsizleştiğini, kendisinin ve ailesinin durumunun gittikçe ümitsiz bir hale geldiğini görür ve hisseder. Bu tartışma götürmez bir olgudur ve küçük burjuva buna karşı çıkar.

Ama nasıl karşı çıkar?

Küçük burjuva, ümitsizce yıkılan, geleceğinden ümitsiz olan bir sınıfın temsilcisi olarak yani ezik ve ürkekçe karşı çıkar. Yapılacak bir şey yok.... Keşke cefalarımıza ve zorluklarımıza, yoksulluğumuza ve horgörülmemize katlanan daha az çocuk olsaydı - işte küçük burjuvanın feryadı.

Sınıf bilinçli işçi ve görüşü sürdürmek bir yana dursun, ne kadar içten ve yürekten olursa olsun bilincinin bu gibi feryatlarla körletilmesine izin vermez. Evet, biz işçiler ve küçük mülkiyet sahibi yığınlar dayanılmaz baskı ve acılarla dolu bir yaşam süreriz. Bizim neslimiz için herşey, babalarımızın neslinden daha zor. Ama bir konuda babalarımızdan daha şanslıyız. Savaşmasını öğrenmeye başladık ve hızla öğreniyoruz hem de babalarımızın en iyi savaş biçimi teşkil eden, tek tek ve ruhunda bize yabancı burjuva nutukçularının sloganları için değil de kendi sloganlarımız yani sınıfımızın sloganları için savaşmayı öğreniyoruz. Ba-

balarımızın savaştığından daha iyi savaşıyoruz. Çocuklarımız da bizden daha iyi savaşacaklar ve galip gelecekler.

İşçi sınıfı, yok olmuyor; o, büyüyor, güçleniyor, yürekleniyor, kendini sağlamlaştırıyor, eğitiyor ve savaşata çelikleşiyor. Biz kölelik, kapitalizm ve küçük üretim konusunda kötümser ama işçi sınıfı hareketi ve onun amaçlarında alabildiğine iyimseriz. Biz yeni bir yapının temelini atıyoruz, çocuklarımız da bu yapıyı tamamlayacaklar.

"Tanrı, bize kendi kendimizi idare etmeyi bağışladı. En iyisi hiç çocuğumuzun olmaması," diye korkakça fısıldayan, duygusuz ve bencil küçük-burjuva çiftlerine yakışan neo-malthusçuluğun kayıtsız ve şartsız düşmanı oluşumuzun nedeni -tek nedeni- işte budur.

Söylemeye gerek yok ki, bu bizim çocuk düşürmeye ya da gebeliği önleme üzerine yazılmış tıbbî yapıtların dağıtılmasına karşı bütün kanunların kayıtsız ve şartsız iptalini istememizi hiçbir şekilde engelleyemez. Bu gibi kanunlar yönetici sınıfların ikiyüzlülüğünden başka birşey değildir. Bu kanunlar kapitalizmin yaralarını iyileştiremez, ancak bunları özellikle ezilen yığınlara acı veren öldürücü yaralar haline getirir. Tıbbî propaganda için özgürlük ve kadın ve erkek vatandaşların temel demokratık haklarının korunması, bir tek şeydir. Neo-malthusçuluğun sosyal teorisi de başka bir şey. Sınıf bilinçli işçiler, modern toplumdaki en ileri ve en güçlü sınıfa yani büyük değişikliklere hazır olan sınıfa reaksiyoner ve korkak teoriyi zorla kabul ettirme çabalarına karşı en merhametsiz mücadeleyi her zaman sürdüreceklerdir.

Pravda No: 137, 16 Haziran 1913

Toplu Eserler, Cilt 19 (İngilizce Baskı)

FAHİŞELİĞE KARŞI BEŞİNCİ ULUSLARARASI KONGRE

Beyaz köle ticareti baskısı için Beşinci Uluslararası Kongre, son günlerde Londra'da sona erdi.

Düşesler, kontesler, piskoposlar, papazlar, hahamlar, polis memurları ve her türden burjuva hayırseverler en öndeydiler. Ne çok ziyafet ve görkemli kabul merasimleri düzenlendi! Ve fahişeliğin felaketi ve rezaleti üzerine ne çok ciddi konuşma yapıldı!

Zarif burjuva delegeleri tarafından kongreye ne gibi mücadele yolları teklif edildi? Başlıca iki yöntem -din ve polis- Leipziger Volkszeitung'un[14] Londra muhabirine göre, İngiliz delegelerinden biri, Parlamento'ya pezevenklerin bedeni cezalarının önlenmesi için önerge sunduğundan dolayı övünmüş. Ne tür bir adam olduğunu görün, işte fahişeliğe karşı mücadelenin modern ve "uygar" kahramanı.

Kanadalı bir hanımefendinin, düşkün kadınların kadın polisler tarafından gözetilmeleri hakkındaki isteği, bu istekle birlikte polislere olan ilgiyi de arttırdı.

Ama ücretlerin artması söz konusu olduğunda bu bayan, kadın işçilerin daha fazla ücrete hak kazanmadıklarını söyledi.

Bir Alman papazı, halk arasında tutulup, serbest aşkı yaygınlaştırdığını ileri sürdüğü bugünkü materyalizme sövüp saydı.

Avusturyalı delege Gârtner, fahişeliğin sosyal nedenlerini, işçi sınıfı ailelerinin çektiği yoksulluk ve ihtiyaçlarını, çocuk emeğinin sömürülmesini, dayanılmaz konut koşul-

larını vs. sorununu ortaya atmaya çalıştığında, düşman çığlıklarla susmaya zorlandı!

Ama yüksek mevkilerdeki şahsiyetler -delege grupları arasında- için söylenenler öğretici ve mükemmeldi. Örneğin, Alman İmparatoriçesi Berlin'de bir doğum evini ziyaret ettiğinde, bu muhteşem şahıs bekâr annelerin manzarası karşısında şaşırmasın diye "gayri meşru" çocukların annelerinin parmaklarına yüzük takılır!

Bu aristokratik-burjuva kongresinde hakim olan iğrenç burjuva ikiyüzlülüğü hakkında, yukarıda anlatılan olaydan kalkarak bir hüküm verebiliriz. Tamamen aristokrasi ve burjuvazi tarafından desteklenen, hayırseverlik alanındaki akrobatlar ile yoksulluk ve ihtiyacın bu alaycılığının polis savunucuları, "fahişeliğe karşı mücadele için" biraraya geldiler...

Rabochaya Pravda No:l, 13 Temmuz 1913

Toplu Eserler, Cilt 19 (İngilizce Baskı)

TARIMDA KÜÇÜK ÜRETİM

Modern kapitalist devletlerde köylü sorunu, sık sık Marksistler arasında karışıklığa, kararsızlığa ve burjuva (profesörlere ait) ekonomi politiği tarafından Marksizme yapılan saldırıların çoğuna neden olur.

Marksistler, tarımda küçük üretimin kapitalizmde ortadan kalkmaya ve inanılmayacak derecede aşağılanan ve ezilen bir duruma düşmeye mahkûm olduğunu söylerler. Küçük üretim, büyük sermayeye bağımlı ve tarımda büyük ölçekli üretime kıyasla geridir. Ayrıca küçük üretim, ancak son derece azaltılan tüketimle ve zahmetli, çetin çalışmayla var olabilir. İnsan emeğinin boşuna harcanması ve israf, üreticinin bağımlığının en kötü biçimleri, köylünün ailesinin, sığırının ve toprağının tükenmesi... İşte her yerde kapitalizmin köylüye getirdikleri budur.

Köylüye, proletaryanın ve özellikle de ücretli işçilerin hareketine katılmaktan başka hiçbir kurtuluş yoktur.

Tersine burjuva ekonomi politiği ve bunun şampiyonluğunu yapan Narodnikler[15] ve oportünistler (her zaman gerçeğin farkında olmayabilirler), küçük üretimin büyük-ölçekli üretimle yarışabileceğini ve ondan daha kârlı olduğunu ispat etmeye çalışırlar. Bir ticarethanesi olan ve burjuva toplumunda kendine yer yapan köylü, proletaryaya değil de burjuvaziye doğru yönelmek zorundadır; ücretli işçilerin sınıf mücadelesine doğru yönelmeyip, bir mülkiyet sahibi ve patron olarak durumunu güçlendirmek için çabalamalıdır ki bunlar aslında burjuva ekonomistlerinin teorisidir.

Proletaryanın sağlamlığını ve burjuva teorilerini kesin veriler aracılığıyla sınamaya çalışacağız. Avusturya ve

Almanya'da tarımdaki kadın emeği konusundaki veriyi ele alalım. Rusya için kesin veriler hâlâ eksiktir, çünkü hükümet bütün tarımsal işletmelerin bilimsel temele dayalı sayımını yapmaya istekli değildir.

1902 sayımına göre, Avusturya'da tarımda çalışan 9 070 682 kişinin 4 422 981'i ya da yüzde 48.7 si kadındı. Kapitalizmin daha fazla geliştiği Almanya'da ise kadınlar yüzde 54.8 ile tarımda çalışanların çoğunluğunu teşkil ediyordu. Tarımda kapitalizm ne kadar çok gelişirse, o kadar çok kadın çalıştırır; yani çalışan yığınların yaşama koşullarını kötüleştirir. Alman sanayinde çalışan kadınlar toplam işgücünün yüzde 25'ini oluştururlarken, bu oran tarımda yüzde 50'nin üzerindedir. Bu oran, sanayinin en iyi emeği yutup, daha güçsüz emeği tarıma bıraktığını gösterir.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde tarım, daha şimdiden başlıca bir kadın işi olmuştur. Ama çeşitli büyüklükteki çiftlikler üzerine yapılan istatistikleri incelersek, küçük üretimde, kadın emeğinin sömürüsünün özellikle büyük oranlara vardığını göreceğiz. Diğer yönden, büyük ölçekli kapitalist üretim, tarımda bile bu konuda sanayiye yetişememiş olduğu halde, çoğunlukla erkek işçi çalıştırır.

Aşağıdaki sayılar Avusturya ve Almanya için kıyaslamalı sayılardır Her iki ülkede de kapitalist tarımın aynı kanununun işleyişini görürüz. Üretim ölçeği küçüldükçe, işgücünün bileşimi zayıflar ve tarımda çalışanların toplam sayısı arasında kadınların sayısı artar.

Kapitalizmde genel durum aşağıdaki gibidir. Proleter çiftliklerinde, yani "mal sahipleri"nin ücretli emek (genel olarak ufacık bir toprak parçasına sahip olan tarım emekçileri, gündelikçiler ve ücretli işçiler) vasıtasıyla yaşadıkları çiftliklerde kadın emeği erkek emeğinden fazladır, bazen bu üstünlük çok büyük derecededir.

Bu proleter ya da emekçi çiftliklerinin sayısının çok fazla olduğu unutulmamalıdır: Avusturya'da toplam 2.800 bini çiftliğin 1.300 bini Almanya'da ise toplam 5.700 bin çiftliğin 3.400 bini bu türdendir.

Çiftliğin Cinsi	Çiftliğin büyüklüğüne göre gruplar	Çalışkan kadınlar % si Avusturya	Almanya
Proleter	Yarım hektara kadar	52.0	74.1
	1 /2 den 2 hektara kadar	50.9	65.7
	2 den 5	49.6	54.4
	5 den 10	48.5	50.2
Köylü	10 dan 20 "	46.6	48.4
	20 den 100 "	27.4	44.8
Kapitalist	100 hektar dan fazlası		41.0
Tüm çiftlikler için		48.7	54.8

Köylü çiftliklerinde, kadın ve erkek emeği hemen hemen eşit oranlardadır.

Son olarak, kapitalist çiftliklerde erkek emeği kadın emeğinden üstündür.

Bu neyi gösterir?

Bu oran, küçük üretimde işgücü bileşiminin, büyük-ölçekli kapitalist üretime göre daha düşük olduğunu gösterir.

Bu oran, tarımda çalışan kadının -proleter ve köylü kadının- büyük-ölçekli kapitalist üretimdeki erkek işçiye mümkün olduğu kadar yetişmek için, daha fazla güç sarf etmesi, kendisini azami derecede zorlaması, kendisinin ve çocuklarının sağlığı zararına da olsa işinde zorluk çekmesi gerektiğini gösterir.

Bu oran, kapitalizmde küçük üretimin, ancak işçiyi büyük-ölçekli üretimde olduğundan daha fazla işin altında ezerek var olduğunu gösterir.

Köylü, kapitalist bağımlılığın karmaşık ağına ücretli işçiden daha çok bağlanmış ve karışmıştır. "Oldukça iyi kazanabildiğinden" dolayı, kendisini bağımsız sanır; ama aslında var olabilmesi için ücretli işçiden daha çok çalışmak (sermaye için) zorundadır.

Tarımdaki çocuk emeği üzerine rakamlar bunu daha açık olarak ispat eder.*

Rabochaya Pravda No: 5, 18 Temmuz 1913

Toplu Eserler, Cilt 19 (İngilizce Baskı)

* V.İ.Lenin, Toplu Eserler, Cilt 19, s. 209-12 (İngilizce Baskı).

İNESSA ARMAND'A

Sevgili Arkadaş,

Broşürünün16 planını daha büyük ayrıntılarla yazmanı salık veririm. Aksi takdirde açık olmayan bir yığın şey var.

Kendimi hemen bir şeyi belirtmek zorunda hissediyorum. "Serbest aşk isteği (kadınlar kısmında)" ile ilgili bütün 3. paragrafı çıkarmanı teklif ederim.

Aslında bu bir proleter isteği değil, bir burjuva isteğidir.

Gerçekten bununla ne anlatmak istiyorsun? Bundan ne anlaşılabilir?

1. Aşkta maddi (mali) düşüncelerden kurtuluş?
2. Hem de maddi tasalardan?
3. Dini önyargılardan?
4. Ataerkil düzenin zorladığı yasaktan?
5. Toplumun önyargılarından?
6. (Köylü, küçük burjuva ya da entelektüel burjuva) çevrenin dar sınırlarından?
7. Kanunun, mahkemenin ve polisin engellerinden?
8. Aşktaki ciddiyetten?
9. Doğumdan?
10. Zina vs. yapmak için özgürlük?

Bu anlama gelen birçok şeyi (tabii ki hepsini değil) sıraladım. Tabii ki 8-10. maddeleri değil de 1-7. maddeleri ya da ona benzer bir şey demek istiyorsun.

Ama 1-7. maddeler için başka bir anlatım bulunmalıdır, çünkü serbest aşk tam olarak bu fikri vermez.

Genel olarak okuyucular, senin isteğinin tersi de olsa, "serbest aşk"ı kaçınılmaz olarak 8-10. maddelerindeki gibi anlar, bu serbest aşk isteği, proleter değil de burjuva isteğidir.

1-2. maddeler proletarya için en önemli maddelerdir, daha sonra 1-7. maddeler gelir ki doğruyu söylersek bunlar, "serbest aşk" değildir.

Bundan, subjektif olarak "ne anlamak istediğin" önemli değildir. Önemli olan aşk konusunda sınıf ilişkilerinin objektif mantığıdır.

Dostça selâmlar!*
V.İ

Bern'de 17 Ocak 1915'de yazıldı.
İlk kez 1939'da 13 sayılı Bolşevik Dergisi'nde basıldı.

Toplu Eserler, Cilt 35 (İngilizce Baskı)

* Mektubun başı ve sonu Lenin tarafından İngilizce yazıldı. –İngilizceye çevirenin notu

INESSA ARMAND'A*

Sevgili Arkadaş,

Çok geç cevap yazdığım için kusuruma bakma. Dün cevap yazmaya niyetlendim, ama çok meşguldüm ve yazacak zaman bulamadım.

Broşürünün planına gelince "serbest aşk isteği"nin açık olmadığı ve sen istesen de istemesen de (bunu şöyle vurguladım: bu senin sübjektif isteklerinin değil, objektif sınıf ilişkilerinin bir sorunudur), bu çağın sosyal düzeninde bunun proleter değil, bir burjuva isteği olacağı görüşündeyim.

Sen buna katılmıyorsun.

Peki, meseleyi yeniden düşünelim.

Belirsiz olanı daha belirli hale getirmek için, on tane mümkün (ve sınıf mücadelesi koşullarında kaçınılmaz olan) farklı yorum sıraladım ve benim görüşüme göre, 8-10. maddelerde burjuva kadınlar için tipik ya da karakteristik yorumlar olmakla birlikte, 1-7 maddelerde proleter kadınlar için tipik ya da karakteristik yorumlar olduğunu belirttim.

Bunu çürütmek istedinse, ilk önce bu yorumların doğru olmadığını (ve sonra da başka yorumlar ileri sürüp, yanlış olanları belirtmeliydin) ya da ikinci olarak, bunların eksik olduğunu (ve sonra da eksik olanları eklemeliydin) ya da üçüncü olarak, proleter ve burjuva yorumlarındaki farkın, benimkinden başka olduğunu göstermeliydin.

Sen ise bu üç şeyden hiçbirini yapmıyorsun.

1-7. maddelerden hiç söz etmiyorsun. Böylece doğru olduklarını (genellikle) kabul ediyorsun? (Proleter kadınlar arasındaki fahişelik ve bunların bağımlılıkları hakkında

yazdıklarına, "hayır demenin olanaksızlığı" tamamen 1-7. maddelere uyar. Aramızda bu konuda anlaşmazlık bulunması için hiçbir neden yok.)

Bunların proleterce yorum olduğunu da inkâr etmiyorsun.

Şimdi 8-10. maddeler kaldı.

Bu maddeleri "iyice anlamıyorsun" ve şu "itiraz"ı ortaya atıyorsun: "bir insan nasıl olur da (tam senin yazdığın gibi!) serbest aşkı 10. madde ile bir tutar (!!??)"...

Böylece, ben birini diğeriyle "bir tutuyorum ve sen de bunun için beni kırmayı ve yıkmayı" düşünüyorsun.

Neden? Ne için?

Burjuva kadınlar, serbest aşktan 8-10. maddeleri kastederler - bu benim tezim.

Sen bu tezi inkâr ediyor musun? O zaman burjuva hanımların, serbest aşktan neyi anladıklarını söyle.

Bu konuda susuyorsun! Ama kesin olarak edebiyat yapıtları ve gerçek hayat, burjuva kadınların bunu kastettiklerini ispat etmez mi? Burjuva kadınları bunu tamamen doğrularlar. Sen de bunu açıkça söylemeden kabul ediyorsun.

Durum buysa, bu onların sınıf durumunun bir sorunudur ve bunları "çürütmek" bir hayli güçtür, daha doğrusu saflık olur.

Proleter görüşü, açıkça bunlardan farklı ve bunlara zıt olmalıdır.

Şu objektif gerçeği aklından çıkarma ki, aksi takdirde proleterler, metinden uygun parçaları çıkarıp, kendilerine göre yorumlayacak ve senin broşürünü kendi değirmenlerinde öğütecekler; senin fikirlerini işçilerin gözünde çarpıtacak ve bunları "karıştıracaklar" (savunduğun fikirlerin yabancı olup olmadığına işçileri meraklandırarak). Bunun için çok sayıda gazeteleri vs. var.

Objektifliği ve sınıf görüşünü tamamen unutuyorsun ve "serbest aşk"ı 8-10. maddelerle "bir tuttuğun"dan dola-

* Biraz kısaltılmış (İngilizceye çeviren)

yı beni suçluyor ve bana "saldırıyorsun". Garip, gerçekten çok garip...

"Kısa süren ihtiras ve aşk oyunu bile", evli insanların "aşksız öpücükleri"nden (ilkel, hem de çok ilkel) daha "şiirsel ve daha saftır"... İşte senin yazdığın. Ve broşüründe de bunu yazacaksın. Çok güzel doğrusu.

Bu mantıksal bir antitez mi? ilkel (basit) evli insanlar arasındaki aşksız öpücükler iğrençtir. Katılıyorum. Zıttı olmalılar... Neyin? Kolay cevap şudur: aşk öpücüklerinin. "Kısa süren" (neden kısa süren?) "ihtiras"a (neden aşk değil?) zıtlıkla yaklaşıyorsun. Ve mantıki olarak da bunu, aşksız (kısa süren) öpücüklerin, aşksız evlilik öpücüklerine zıt olduğu izliyor... Garip. Bir popüler broşürde, küçük burjuva, entelektüel ya da köylünün (sanırım, benim 6. ya da 5. maddem) aşksız, ilkel ve iğrenç evliliğini, proleterin aşka dayanan uygar evliliğiyle karşılaştırmak daha iyi olmaz mı (şunu da eklemen gerekiyorsa ekle: kısa süren ihtiras oyunu saf da olabilir, iğrenç de)? Broşüründe, sınıf örnekleri yerine, "bireysel bir durum"un gereği olarak bazı şeyleri yan yana koymuşsun. Tabii ki, bu da mümkündür. Ama bu bireysel durumların bir sorunu mu? Evlilikteki iğrenç öpücüklerin ve kısa süren aşk oyunundaki saf öpücüklerin ayrı ve bireysel durumunun teması, bir ormanda geliştirmelidir (çünkü burada bütün amaç, bireysel çevrede, karakterlerin ve belli tiplerin psikolojisinin analizinde olacaktır). Ama bir broşürde?

Köyden uygun olmayan aktarmadaki amacımı oldukça iyi kavramışsın, çünkü "aşk profesörü" rolünü oynamanın "anlamsız" olduğunu söylüyorsun. Tamamen öyle. Peki, kısa süren aşk vs. profesörleri için ne dersin?

Aslında, istediğim son şey polemik yapmaktır. Bu mektuba memnuniyetle bir son verebilir ve seninle karşılıklı konuşmak üzere meseleyi bir yana bırakabilirim. Broşürün iyi bir şey olmasını istiyorum, böylece hiç kimse senin zararına olan ifadeleri çıkarıp atmasın (bazen bir ifade her şeyi berbat etmeye yeter...) ve seni yanlış anlamasın. Eminim ki bunu hiç istemeyerek yazdın ve bende sana bu mektubu

yolluyorum, çünkü konuşmadan daha çok yazışma, çok önemli olan broşürün planında daha derinlemesine inmeni sağlayacak.

Kadın tanıdıklarının içinde hiç Fransız sosyalisti yok mu? Ona, benim 1-10. maddelerim ile senin kısa süren vs. hakkındaki düşüncelerini çevir (İngilizceden) ve sonra yüzüne bakıp, dikkatle dinle. Broşür hakkında dışdaki kimselerin ne diyeceklerini görmek, bunun üzerindeki izlenimlerini ve ne beklediklerini bulmak için küçük bir deney geçirmek.

Ellerinden sıkar, başının daha az ağrımasını ve çabucak iyileşmeni dilerim. V.U.

24 Ocak 1915'de Bern'de yazıldı.

İlk kez 1939'da 13. sayılı Bolşevik Dergisinde basıldı.

Toplu Eserler, Cilt 35 (İngilizce Baskı)

MARKSİZM'İN BİR KARİKATÜRÜ VE EMPERYALİST EKONOMİZM

P. Kievsky, politik hastalıklarla ekonomik hastalıkları damgalayan "olumsuz" sloganlar arasındaki farkı anla-mıyor. Bu fark şu olguda yatar: ekonomik hastalıklar, kapitalizmin parçasıdır, bu böyle olduğu sürece politik üst yapının ne olduğunun önemi yoktur ve kapitalizmin kendisini ortadan kaldırmadan, bu hastalıkları ekonomik olarak ortadan kaldırmak imkânsızdır. Bunu çürütmek için bir tek örnek bile gösterilemez. Diğer taraftan, politik hastalıklar, ekonomik olarak "var olan sistemin temelinde", yani kapitalizmde tamamen mümkün olan ve kapitalizmde yerine getirilen, istisnai yol ile demokrasiden sapmayı gösterir ki, bu durum her ülkede değişir. Yine yazarın kesinlikle anlayamadığı, genel olarak demokrasinin yerine getirilmesi için gerekli olan temel koşullardır! Aynı şey boşanma sorununa da uygulanır. Okuyucu, bu sorunun ilk kez Rosa Luxemburg tarafından ulusal sorun üzerine tartışmada ortaya atıldığını hatırlayacaktır. Rosa Luxemburg, bir devlet içinde otonomiyi savunuyorsak (ayrı bir bölge, alan vs. için), merkezci Sosyal Demokratlar olarak, bütün büyük ulusal meselelerin -ve boşanma kanunu da bunlardan biridir- merkezi hükümetin ve parlamentosunun yetkisi sınırlarında çıkmasında ısrar etmeliyiz, derken son derece haklı görüşü anlattı. Bu örnek, tam boşanma özgürlüğünü şimdi istemeyen kişinin bir demokrat ve sosyalist olamayacağını açıkça gösterir, çünkü böyle bir özgürlüğün eksikliği, ezilen cinse eklenen bir baskıdır, kadına, kocasını bırakma özgürlüğünün tanınmasının bütün kadınlara aynı şeyi

yapmaları için çağrı olmadığını anlamak için de zor olmasa gerekir!

P.Kievsky "itiraz ediyor":

> "Kadının hakkını gerçekleştiremediği durumlarda (kadın kocasını bırakmak istediğinde), bu (boşanma) hakkı neye benzeyecektir? Ya da bunun gerçekleşmesi üçüncü şahısların ya da daha kötüsü onun sevgisine talip olanların arzusuna bağlıysa? Böyle bir hakkın ilânını savunacak mıyız? Tabii ki hayır!"

Bu itiraz, genel olarak demokrasi ile kapitalizm arasındaki ilişkiyi anlamaktaki tam başarısızlığı gösterir. Ezilen sınıflara demokratik haklarını "gerçekleştirme"yi olanaksızlaştıran koşullar, kapitalizmde istisna değildir, bunlar sistemin tipik koşullarıdır. Kapitalizmde çoğu durumlarda boşanma hakkı "gerçekleşmesi mümkün olmadan" kalacaktır, çünkü ezilen cins, ekonomik olarak kıskıvrak bağlanmıştır. Kapitalizmde ne kadar demokrasi olursa olsun, kadın bir "ev kölesi", yatak odasına, çocukların odasına, mutfağa kilitlenmiş bir köle olarak kalır. "Kendi" halkının hâkimlerini, memurlarını, okul öğretmenlerini, jüri üyelerini vs seçme hakkının, yine kapitalizmde çoğu durumlarda olduğu gibi, kesin olarak işçilerin ve köylülerin ekonomik bağımlılıklarından dolayı gerçekleşmesi olanaksızdır. Aynı şey demokratik cumhuriyete de uygulanır: Bütün Sosyal Demokratların, kapitalizmde en demokratik cumhuriyetlerde bile, memurlara burjuvazi tarafından rüşvet verilmesinin şart olduğunu ve borsayla hükümet arasındaki ittifakı bilmelerine rağmen, programımız, bunu "halk otokrasisi" olarak belirtmiştir.

Yalnız doğru düşünemeyenler ya da Marksizm hakkında bilgisi olmayanlar şu sonuca varacaklardır: o halde cumhuriyet kurmada, boşanma özgürlüğünde, demokraside, ulusların kendi kaderlerini tayin etmelerinde hiçbir amaç yoktur! Ama Marksistler, demokrasinin sınıf baskısını ortadan kaldırmadığını bilirler. Demokrasi, sadece sınıf mücadelesini daha dolaysız, daha geniş, daha açık ve kesin yapar, zaten bizim istediğimiz de budur.

Daha tam boşanma özgürlüğünde kadınlar, "ev kölelikleri"nin kaynağının haklarının olmayışı değil de, kapitalizm olduğunu daha açık görecekler.

Daha demokratik hükümet sisteminde, işçiler temel hastalığın haklarının olmayışı değil de, kapitalizm olduğunu daha açık görecekler. Daha tam ulusal eşitlikte (ayrılma özgürlüğü olmadan tam değildir), ezilen ulusların işçileri ezilmelerinin nedeninin haklarının olmayışı değil de kapitalizm olduğunu göreceklerdir.

Tekrar tekrar söylemelidir: Tartışmayı Marksizmin ABC'si ile bitirmek zorunda kalmak utandırıcıdır ama Kievsky bunu bilmiyorsa ne yapılabilir?

P. Kievsky, boşanma hakkında, doğru hatırlıyorsam, dışarıdaki Örgütleme Komitesi'nin[17] sekreterinden biri olan Semkovsky'nin Paris Golos'da[18] yazdığı gibi düşünmüyor. Semkovskiy'nin mantık çizgisi şöyleydi: Boşanma özgürlüğü ki bu doğrudur, bütün kadınlara kocalarını bırakmaları için bir çağrı değildir, ama bayan, bütün diğer kocaların senin kocandan üstün oldukları ispat edilirse, o zaman bu, tek ve aynı şeye çıkar!

Bu tartışma çizgisini kabullendiğinde Semkovsky, garip düşüncenin sosyalist ya da demokratik ilkelerin ihlâli olmadığını unuttu. Semkovsky, bir kadına bütün kocala-rın kendi kocasından daha iyi olduklarını söylemiş olsaydı, kimse bunun demokratik ilkelerin ihlâli saymazdı. Hatta çoğu kişiler de şöyle diyecekti: Büyük bir partide çok garip fikirlerin olması şarttır! Ama Semkovsky, boşanma özgürlüğüne karşı olan ve örneğin mahkemeye, polise ya da kiliseye karısının kendisini terk etmesini önlemeleri için yalvaran bir kişi, bir demokrat olarak bu meseleyi savunmayı aklına koymuşsa, Semkovsky'nin dışarıdaki Sekreterlik'teki, hepsi pişman sosyalistler olan meslektaşlarının çoğu bile, eminiz ki kendisini desteklemeyi reddedeceklerdi!

Boşanma "tartışma"larında Semkovsky ve Kievsky meseleyi anlamıyor ve özünden kaçıyorlar, yani kapitalizmde

istisnasız bütün demokratik haklar gibi boşanma hakkı da şarta bağlı, bağlayıcı, biçimsel, dar ve gerçekleşmesi son derece zordur. Kendine saygısı olan hiç bir Sosyal-Demokrat, boşanma hakkına karşı çıkan birine demokrat demez, nerede kaldı sosyalist desin, işte meselenin özü budur. Bütün "demokrasi", kapitalizmde yalnız küçük bir ölçüde ve nispi olarak gerçekleştirilebilen "haklar"ın ilanından ve gerçekleştirilmesinden ibarettir. Ama bu hakların ilanı ve bu hakları şimdi, hemen öğretecek bir mücadele olmadan ve mücadelenin ruhunda yığınları eğitmeden sosyalizm mümkün değildir.

Ağustos-Ekim 1916'da yazıldı.
İlk kez 1924 yılında, 1 ve 2 sayılı Zvezda'da yayımlandı.

Toplu Eserler. Cilt 23 (İngilizce Baskı)

İSVİÇRE SOSYAL DEMOKRAT PARTİSİ'NDEKİ SOL ZİMMENWALDİSTLERİN GÖREVLERİ [19]

III. Demokratik Reformların Zorlaması ve Politik Mücadele ve Parlamentarizmin Kullanılması

17- Erkeklerinkine kıyasla kadınların politik haklarındaki bütün sınırların istisnasız ilgası. Savaş ve hayat pahalılığı geniş yığınların kafalarını karıştırdığında ve özellikle kadınların ilgisini ve dikkatini politikaya doğru harekete geçirdiğinde, yığınlara bu reformun neden içinde bulunduğumuz zamanda özellikle acil olduğu açıklanmalıdır.

1916 Ekim sonu ve Kasım başında yazıldı.

İlk kez 1918'de Broşür olarak Fransızca yayımlandı.

Toplu Eserler, Cilt 23 (İngilizce Baskı)

DEVRİMİMİZDE PROLETARYA'NIN GÖREVLERİ'NDEN

12- Polisin yerini bir halk milisinin alması, bütün devrim sürecini izleyen bir reformdur ve bu reform, şimdi Rusya'nın çoğu kısımlarında uygulanıyor. Halka, alışılan tipteki burjuva devrimlerin çoğunda bu reformun her zaman son derece kısa ömürlü olduğunu ve burjuvazinin - en demokratik, en cumhuriyetçilerinin bile- eski, çarist tip polisi, yanı halktan kopuk, burjuvaziden emir alan ve her yoldan halkı ezebilecek olan polisi yeniden düzenlediklerini açıklamalıyız.

Polisin yeniden örgütlenmesini önleyecek bir tek yol vardır. Bu yol da bir halk milisi yaratmak ve polisi bu ordu ile yok etmektir (sürekli ordunun yerini, bütün halkın silahlandırılması almalıdır). Geçici olarak ileri sürülen yaş limitleri gençlerle yaşlı insanların da miliste yer almalarını belirtmek için alınabilirse, bu milisteki hizmet, istisnasız 15 ile 65 yaş arasındaki her iki cinstekı vatandaşlar için geçerli olmalıdır. Kapıtalıstler, miliste halk hizmetine feda edilen günler için işçilerine, hizmetçilerine v.s. ücret ödemelidir. Kadınlar, yalnız genel olarak politik hayatta değil, günlük ve genel halk hızmetinde de bağımsız bir yer alacak duruma getirilmedikleri sürece, tam ve değişmez demokrasiden söz etmenin hiçbir yararı yoktur, nerede kaldı sosyalizmden söz etmek. Yaralılara ve kımsesiz çocuklara bakma, yıyecek kontrolü vs. gibı "polis" görevlileri, ancak kadınların sözde değil de gerçekte erkeklerle eşıt durumda olmalarına kadar memnun edici bıçimde asla yerine getirilemeyecektır.

Devrimi korumak, sağlamlaştırmak ve geliştirmek için proleterin halkın önüne koyması gereken görevler polisin yeniden düzenlenmesini engellemek ve bir halk milisi oluşturmak için bütün halkın örgütsel güçlerini kaydetmektir.

İlk kez Eylül 1917'de,
Priboi Yayınevi tarafından broşür olarak basıldı.

Toplu Eserler, Cilt 24 (İngilizce Baskı)

PARTİ PROGRAMININ REVİZYONUNA İLİŞKİN MATERYALLER[20*]

Rus Demokratik Cumhuriyeti şunları garanti etmelidir:

1) Halkın egemenliği; devletteki en yüksek güç, halk tarafından seçilecek, herhangi bir zamanda görevden alınabilecek bir halk ve bir yasama meclisi kuracak olan halkın temsilcilerince görevlendirilmelidir.

1) HALKIN EGEMENLİĞİ, YANİ EN YÜKSEK DEVLET GÜCÜNÜN, HALKIN TEMSİLCİLERİNDEN OLUŞTURULACAK BİR TEK YASAMA MECLİSİ'NİN ELİNDE TOPLANMASI:

2) Yasama meclisinin ve yerel halk hükümetinin çeşitli organlarının seçiminde yirmi yaşına basmış bütün erkek ve kadın vatandaşlar için genel, eşit ve doğrudan oy kullanma hakkı tanınmalıdır. Gizli oy; her seçmenin herhangi bir temsili kuruma seçilme hakkı; iki yıl süren parlamentolar; halkın temsilcilerine ücret ödenmesi; bütün seçimlerde nispi temsil hakkı da dikkate alınmalıdır. İstisnasız bütün delege ve seçilen görevliler, kendilerini seçenlerin çoğunluğunun kararı üzerine herhangi bir zamanda görevlerinden alınabilirler.

3) Yaygın bir ölçüde yerel halk hükümeti; nüfusun bileşimi ile yaşama koşullarının ve sosyal koşulların özel bir yapısının olduğu yerlerde bölgesel halk hükümeti; bütün devlet tarafından atanmış yerel ve bölgesel otoritelerin ilgası.

* Okuma kolaylığı için Lenin, programın eski ve yeni metnini yan yana koydu. Yeni programda değişmeden kalan kısımlar normal biçimde, tamamen değiştirilen kısımlar ise büyük harflerle yazılmıştır. Eski programda olan kısımlar, yeni programda italik harflerle yazılmıştır.

4) Kişi ve konut dokunulmazlığı.

5) Sınırsız vicdan, konuşma, basın, meclis, grev ve dernek kurma özgürlüğü.

6) Eylem ve işgal özgürlüğü.

7) Sosyal tabakaların ilgası; cinsi, dini inanç, ırk ya da milliyet gözetilmeksizin bütün vatandaşlara eşit haklar.

8) Devletin ve halk hükümetinin yerel organlarının masraflarını karşıladığı okullarda nüfusun kendi ana dilinde eğitim görmesi hakkı; her vatandaşın toplantılarda kendi ana dilini kullanma hakkı; ana dilin, bütün yerel halk ve devlet kurumlarındaki RESMÎ DİLLE AYNI DÜZEYDE kullanılması; zorunlu resmi dilin ilgası.

9) Devletin bütün üye uluslarının özgür olarak ayrılma ve bağımsız devlet kurma hakkı. Rus ulusunun cumhuriyeti, diğer ulus ve milliyetleri zorla değil sadece iradi anlaşmalarla ortak bir devlet kurmak için kendine çekmelidir. Bütün ülkelerin işçilerinin kardeşçe ittifakı ve birliği, dolaylı ya da dolaysız olarak diğer milliyetlere karşı zor kullanılmasının tamamen karşısındadır.

10) Bütün kişilerin, jüri önünde normal yoldan herhangi bir görevliyi dava etme hakkı.

11) HÂKİMLERİN HALK TARAFINDAN SEÇİLMESİ

11) Sivil ve askeri hâkimlerin ve diğer görevlilerin, seçmenlerin çoğunluğunun kararı üzerine herhangi bir zamanda görevlerinden alma hakları olan halk tara¬fından seçilmeleri.

12) SÜREKLİ ORDUNUN YERİNİ GENEL OLARAK SİLAHLANDIRILMIŞ HALKIN ALMASI

12) Polisin ve düzenli ordunun yerini genel olarak silâhlandırılmış halkın alması; işçilerin ve diğer çalı-şanların, halk milisinde halk hizmeti için harcadıkları zaman için kapitalistlerden normal ücretlerini almaları.

13) Kilisenin devletten, okulların da kiliseden ayrılması; okulların kesinlikle laik olmaları.

14) ONALTI YAŞINA KADAR KIZ VE ERKEK BÜTÜN ÇOCUKLAR İÇİN ÖZGÜR VE ZORUNLU, GENEL VE MES-

LEKİ ÖĞRENİM; YOKSUL ÇOCUKLARIN YİYECEK, GİYECEK VE OKUL İHTİYAÇLARI DEVLET HARCAMALARINDAN TEMİN EDİLİR.

14) On altı yaşına kadar kız ve erkek bütün çocuklar için özgür ve zorunlu, genel öğrenim ve sanat öğrenimi (öğrenciyi, üretimin en önemli alanlarının teorik ve pratik yüzleriyle hazırlamak); çocukların eğitiminin, sosyal olarak ve üretici çalışmayla sıkıca bütünleşmesi.

15) Bütün öğrencilerin yiyecek, giyecek ve okul ihtiyaçlarının devlet harcamalarından temin edilmesi.

16) Genel öğrenimin, demokratik olarak seçilmiş yerel halk hükümetinin organları tarafından idare edilmesi; merkezi hükümetin, okul derslerinin düzenlenmesine ya da öğretim görevlilerinin seçimine karışmasına izin verilmemesi; öğretmenlerin istenilmeyenleri görevlerinden alma hakkı olan halk tarafından doğrudan seçilmesi.

Ülkemizin ulusal ekonomisinin demokratlaştırılması için, temel koşul olarak Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi bütün dolaysız vergilerin iptali ile gelir ve miras üzerinde tedrici (derece derece) bir vergi kurmayı talep eder.

Bir yanda bankacılıkta ve sanayinin tröstleşmiş dallarında kapitalizmin ulaştığı yüksek düzey, öte yanda emperyalist savaş sonrası iktisadi bozulma sonucu her yerde üretimin ve bütün ana ürünlerin dağıtımının devlet ve halk kontrolünde yapılması yolunda bir isteğin uyanması, Parti'yi bankaların, sendikaların (tröstlerin) vs. kamulaştırılmasını istemeye teşvik ediyor.

İşçi sınıfını fiziki ve ahlaki bozulmadan korumak ve kurtuluşu için mücadelesindeki yeteneğin geliştirmek için Parti şunları talep eder:

1) BÜTÜN ÜCRETLİ İŞÇİLER İÇİN SEKİZ SAATLİK İŞ GÜNÜ.

1) Bütün ücretli işçiler için çalışmanın sürekli olduğu yerde yemek için bir saatten az olmayan bir ara tatilini de içine alan sekiz saatlik iş günü.

2) Ulusal ekonominin bütün dallarındaki bütün ücretli erkek ve kadın işçiler için kırk iki saatten az olmayan kanuna bağlı haftalık kesintisiz dinlenme süresi.

3) Fazla mesainin tamamen yasaklanması.

4) İŞÇİ ÖRGÜTLERİ TARAFINDAN UYGUN GÖRÜLEN TEKNİK NEDENLER IÇİN KESİN OLARAK GEREKLİ OLAN YERLER DIŞINDAKİ ULUSAL EKONOMİNİN BÜTÜN DALLARINDA GECE İŞİNİN (21'DEN 06'YA KADAR) YASAKLANMASI; BUNUNLA BİRLİKTE, GECE İŞİNİN DÖRT SAATİ GEÇMEMESİNİN ŞART OLARAK KOYULMASI.

4) İşçi örgütleri tarafından uygun görülen teknik nedenler için kesinlikle gerekli olan yerler dışındaki ulusal ekonominin bütün dallarında gece işinin (20'den 06'ya kadar) yasaklanması; bununla birlikte, gece işinin dört saati geçmemesinin şart olarak koyulması.

5) OKUL ÇAĞINDAKİ (ON ALTI YAŞINDAN AŞAĞI) ÇOCUKLARIN ÇALIŞTIRILMASININ YASAKLANMASI VE GENÇLER (ON ALTIDAN ON SEKİZ YAŞINA KADAR) İÇİN İŞ GÜNÜNÜN ALTI SAATE SINIRLANDIRILMASI.

5) Okul çağındaki (on altı yaşından aşağı) çocukların çalıştırılmasının yasaklanması, gençler (on altıdan yirmi yaşına kadar) için iş gününün dört saatle sınırlandırılması ve gençlerin sağlığa aykırı endüstri ve madenlerdeki gece işinde çalıştırılmalarının yasaklanması.

6) KADIN SAĞLIĞINA ZARARLI OLAN SANAYİNİN BÜTÜN DALLARINDA KADIN İŞİNİN YASAKLANMASI, KADINLARIN HİÇ PARA KESİNTİSİNE UĞRAMADAN, DOĞUMDAN DÖRT HAFTA ÖNCE VE ALTI HAFTA SONRASINA KADAR İŞTEN AYRILMALARI.

6) Kadın sağlığına zararlı olan sanayinin bütün dallarında kadın işinin yasaklanması; kadınlar için gece işinin yasaklanması; kadınların hiç para kesintisine uğramadan ve ücretsiz doktor ve tıbbi yardım ile doğumdan sekiz hafta önce ve sekiz hafta sonrasına kadar işten ayrılmaları.

7) KADINLARIN ÇALIŞTIRILDIĞI BÜTÜN FABRİKA VE DİĞER İŞYERLERİNDE BEBEKLER VE ÇOCUKLAR İÇİN

ÇOCUK YUVALARININ KURULMASI; MEME VEREN ANNELERE ÜÇ SAATTEN FAZLA OLMAYAN, ARALIKLARLA EN AZ YARIM SAATLİK PAYDOS İZNİNİN VERİLMESİ.

7) Kadınların çalıştırıldığı bütün fabrika ve işyerlerinde bebekler ve çocuklar için çocuk yuvalarının, meme veren anneler için de odaların kurulması; meme veren annelere üç saatten fazla olmayan, aralıklarla en az yarım saatlik paydos izninin verilmesi; bu gibi annelerin çocuk yardımı almaları ve iş günlerinin altı saate indirilmesi.

8) KAPİTALİSTLERDEN ALINAN ÖZEL BİR VERGİ İLE KURULAN ÖZEL BİR FONDAN, TAM YA DA KISMİ SAKATLARI VE YAŞLILARI KAPSAYAN İŞÇİLER İÇİN DEVLET SİGORTASI.

8) İşçilerin tam sosyal sigortası:

a) Her çeşit ücretli işçi için:

b) Her çeşit sakatlık yani hastalık, yaralanma, zayıflık, yaşlılık, fazla çalışmaktan olan hastalık, doğum, dulluk, öksüzlük ve ayrıca işsizlik vs. için;

c) Bütün sigorta kurumlarının tamamen hastaların kendileri tarafından idare edilmesi;

d) Sigorta giderlerinin kapitalistler tarafından karşılanması;

e) Kendini yöneten hasta, hayır kurumlarının dene-timi altında ücretsiz doktorlar ve tıbbi yardım, işçiler tarafından seçilmeleri gereken idareciler.

9) AYNİ ÖDEMENİN YASAKLANMASI; İSTİSNASIZ BÜTÜN İŞ SÖZLEŞMELERİNDE HAFTALIK ÖDEME GÜNLERİNİN SAPTANMASI VE ÜCRETLERLERİN PARA OLARAK VE İŞ SAATLERİ İÇİNDE ÖDENMESİ.

10) PATRONLAR TARAFINDAN HANGİ NEDEN YA DA AMAÇ İÇİN OLURSA OLSUN (PARA CEZASI, İKTİDAR PARTİSİNE YARDIM VS) ÜCRETLERDEN İNDİRİM YAPILMASININ YASAKLANMASI.

11) ULUSAL EKONOMİNİN BÜTÜN DALLARINDA YETERLİ SAYIDA FABRİKA MÜFETTİŞİNİN HİZMETİ, FABRİ-

KA TEFTİŞİNİN HÜKÜMET İŞLERLERİ DE DAHİL (YARDIMCI HİZMET BİLE TEFTİŞ GEREKTİRİR) İŞÇİ ÇALIŞTIRAN BÜTÜN İŞYERLERİNE YAYILMASI, KADIN EMEĞİNİN ÇALIŞTIRILDIĞI SANAYİLERE KADIN MÜFETTİŞLERİN ATANMASI, İŞÇİLER TARAFINDAN SEÇİLEN VE DEVLET TARAFINDAN ÜCRETLERİ ÖDENEN TEMSİLCİLERİN FABRİKA KANUNLARININ UYGULANMASINI, ÜRETİM HIZININ SAPTANMASINI VE HAMMADDE VE İŞLENMİŞ ÜRÜNLERİN ONAYINI YA DA REDDEDİLMESİNİ DENETLEMESİ.

11) İşçilerin örgütleri tarafından seçilen ve ev hizmetçileri de dahil olmak üzere ücretli emek çalıştıran bütün işyerlerini kapsayan bir iş denetiminin kurulması, kadın işçinin çalıştırıldığı iş yerlerine kadın müfettişlerin atanması.

Nisan-Mayıs 1917'de yazıldı.
Parti Programı'nın revizyonuna ilişkin
Materyaller broşürü.

Haziran 1917'de basıldı Priboi Yayınevi, Petrograd.

Toplu Eserler. Cilt 24 (İngilizce Baskı)

"BOLŞEVİKLER İKTİDARI ELLERİNDE TUTABİLECEKLER Mİ?"

Bize, proletaryanın iktidarı harekete geçiremeyeceği söylenir.

1905 devrimine kadar Rusya, 150 milyon insana sonu gelmeyen zorluklar vermiş, onları sınırsız baskı altında tutmuş ve büyük bir çoğunluğu insanlık dışı eziyetlere ve yarı açlığa mahkûm etmiş 130 bin toprak sahibi tarafından yönetilmiştir.

Bize hâlâ Bolşevik Partisi'nin 240 bin üyesinin Rusya'yı, yoksulların yararı için zenginlere karşı yönetemeyeceği söylenir. Bu 240 üye, reşit nüfusun bir milyondan aşağı olmayan oylarıyla destekleniyor, çünkü bu, kesin olarak Parti üyeleri sayısıyla Partiye verilmiş oy sayıları arasındaki oranı gösterir. Bu Parti, Avrupa deneyiyle örneğin geçen Ağustos'ta Petrograd Şehir Konsül'ü seçimlerinde somutlaşan Rusya deneyinden geçerek kurulmuştur. Bundan dolayı, her ayın 20'sinde eline dolgun bir para geçmesi için değil de yüce idealler uğruna kendini sosyalist devlete adamış bir milyon kişilik bir "devlet aygıtı"mız var.

Ayrıca sosyalistlerin, hiç bir kapitalist devletin sahip olmadığı ve olamayacağı bir yolu, yani bir kerede, bir hamlede devlet aygıtımızı on kat daha güçlendirecek bir "sihirli yol"u var. Bu sihirli yol, emekçileri, yoksulları devlet idaresinin günlük çalışmasına çekmektir.

Bu sihirli yolu kullanmanın ne kadar kolay ve yine bu yolu harekete geçirmenin ne kadar hatasız olacağını açıklamak için mümkün olan en basit ve en çarpıcı örnekleri verelim.

Devlet, bir evden zorla bir aileyi çıkarıp yerine başka bir aileyi yerleştirmelidir. Kapitalist devlette bu olay sık sık olur ve bizim proleter ya da sosyalist devletimizde de olacaktır.

Kapitalist devlet, geçim vasıtasını kaybetmiş ve kirayı ödeyemeyen bir işçi ailesini evden atar. İcra memuru, bir grup polis ya da bir takım askerle çıkagelir. Bir işçi mahallesi boşaltılmak isteniyorsa, tam bir Kazak müfrezesine ihtiyaç vardır. Niçin? Çünkü icra memuru ve asker, çok güçlü bir himaye olmadan girmeyi kabul etmezler. Boşaltma sahnesinin, komşularda, yani cinnetin sınırına itilmiş binlerce insan arasında hiddet ve kapitalistlerle, kapitalist devlete karşı nefret uyandıracağını ve icra memuru ile asker müfrezesinin her an linç edilme tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını bilirler. Geniş askeri güçlere ihtiyaç vardır, büyük şehre uzak, sınır bölgelerinden taburlar getirilmelidir, böylece askerler şehir yoksulunun hayatına yakın olmayıp, sosyalizme "bulaşmazlar".

Proleter devleti, çok yoksul bir aileyi, zengin adamın evine zorla yerleştirmelidir. İşçi milisimizin müfrezesinin on beş bölük olduğunu varsayalım: iki denizci, iki asker, iki sınıf bilinçli işçi (varsayalım ki bunlardan biri Parti üyesi, diğeri de sempatizan), bir entelektüel ve sekizi yoksul emekçi halktan ki bunların en az beşi kadın, ev hizmetçisi, kalifiye olmayan işçi olmalıdır. Müfreze zengin adamın evine gelir, kontrol eder ve evin iki adam ile iki kadın tarafından işgal edilen beş odası olduğunu görür. "Siz vatandaşlar; bu kış iki odaya sıkışmalı ve diğer iki odayı şimdi bodrumda oturan iki aile için hazırlamalısınız. Mühendislerin yardımıyla (siz mühendissiniz, değil mi), herkes için iyi konutlar yaptığınızda daha az sıkışmak zorunda kalacaksınız. Telefonunuz on aileye hizmet edecek. Bu da yüz saatlik işten tasarruf olacaktır. Ailenizde, hafif iş yapabilecek şu anda iki işsiz var: Elli beş yaşında bir kadın ve on dört yaşında bir çocuk.

Bunlar, on aile için doğru erzak dağıtımını denetleyen ve bunun hesabını tutan üç saatlik bir görev yapacaklar.

Müfrezemizdeki öğrenci vatandaş, bu devlet emrini şimdi iki nüsha olarak yazacak ve siz de bunu sadakatle yerine getireceğinizi gösteren imzalı bir belge vereceksiniz"der.

Benim fikrime göre, çarpıcı örnekler yardımıyla bu konuşma, eski burjuva ve yeni sosyalist devlet aygıtı ve devlet idaresi arasındaki farkın nasıl açıklanabileceğini gösterir.

Biz ütopyacı değiliz. Vasıfsız bir işçinin ya da bir aşçının devlet idaresinde hemen iş alamayacağını biliriz. Bu konuda Kadetler, Breshkovskaya ve Tsereteli ile anlaşıyoruz. Bununla birlikte, bu vatandaşlardan şu noktada ayrılıyoruz: Devletin idaresinde ve idarenin olağan, günlük işlerinde sadece zengin ailelerden seçilen zenginlerin ya da memurların yetkili olabilecekleri ön yargısına hemen bir son verilmesini talep ediyoruz. Devlet idaresi çalışmasındaki eğitimin sınıf bilinçli işçiler ve askerler tarafından yapılmasını ve bu eğitimin hemen başlamasını, yani bu iş için bütün emekçi halkın, bütün yoksulların eğitimini hemen gerçekleştirecek bir başlangıç istiyoruz.

Kadetlerin de halka demokrasiyi öğretmek arzusunda olduklarını biliyoruz. Kadet bayanlar, hizmetçilere en iyi İngiliz ve Fransız kaynaklarına dayanarak kadınlar için eşit haklar üzerine konferanslar vermek arzusundadırlar. Kısa bir süre sonra bir konserde, binlerce seyircinin önünde bir öpücük alışverişi düzenlenecek: konferans veren Kadet Bayan Breskhovskaya'yı, Breshkovskaya da sabık bakan Tsereteli'yi öpecek ve böylece değer bilir halk da cumhuriyetçi eşitlik, özgürlük ve kardeşlik konusunda objektif bir ders alacak...

Evet, Kadet'lerin, Breshkovskaya'nın ve Tsereteli'nin demokrasiye kendi yollarından bağlı olduklarını ve halk arasında bunun propagandasını yaptıklarını biliyoruz.

Ama bizim demokrasi kavramımız onlarınkinden farklıysa ne olacak?

Bizim görüşümüze göre, halkı dayanılmaz acılardan ve savaş felâketlerinden kurtarmak ve savaşın halk üzerine yıktığı korkunç yaraları iyileştirmek için, devrimci demok-

rasi ve yoksulların yararı için konut dağıtımı örneğinde anlatılan biçimde devrimci ölçüler gereklidir. Kırlık bölgelerdeki topraklara gelince, buralardaki kasaba ve kırlarda erzak, elbise, ayakkabı vs. dağıtımında aynı uygulama benimsenmelidir, işte bu ruhtaki devlet idaresinden dolayı yirmi değilse bile on milyon insanı kapsayan bir devlet aygıtını harekete geçirebiliriz. Hiç bir kapitalist devlet, bu güne kadar böyle bir devlet aygıtı görmemiştir. Biz tek başımıza böyle bir aygıt yaratabiliriz, çünkü halkın büyük çoğunluğunun tam ve sadık sempatisinden eminiz. Tek başımıza böyle bir aygıt yaratabiliriz, çünkü uzun kapitalist "eğitim"le (kapitalizmin okullarına öğrenmek için gidişimiz hiç de boşa değildi) disipline edilmiş sınıf bilinçli ve bir işçi milisi kurabilecek ve bunu da derece derece bütün halkı kapsayan bir milis haline yayabilecek (bunu yaymaya hemen başlanmalı) işçilerimiz vardır. Sınıf bilinçli işçiler yol göstermelidir, idare çalışması için emekçi ve ezilen halkın geniş yığınlarından insan toplayabilirler.

Bu yeni aygıtın ilk adımlarında hata yapmasının kaçınılmaz olduğunu söylemeye bile gerek yok. Köylüler, kölelikten kurtulup kendi işlerini idare etmeye başladıklarında hata yapmadılar mı? Halkın kendini yönetmeyi ve hataları önlemeyi öğrenebileceği pratikten başka yol var mı? Halk tarafından mükemmel halk hükümetini hemen uygulamaya geçirmekten başka yol var mı? Bugün ana mesele, tamamen sermayeye dayanan sosyal durumlarından dolayı sadece özel memurların devleti idare edebilecekleri söyleyen haksız burjuva-entelektüel görüşü ortadan kaldırmaktır. Ana mesele, burjuva memurların ve "sosyalist" bakanların eski yoldan yönetmeye çalışıp bunu becerememedikleri ve yedi ay sonra da bir köylü ülkesinde köylü isyanıyla karşı karşıya geldikleri devlet işlerine bir son vermektir! Ana mesele, ezilen ve emekçi halkı kendi güçlerine iyice inandırmak ve onlara, yoksulların yararı için ekmek, her çeşit yiyecek, süt, giyecek, konutun (v.s.) en doğru, en düzenli ve örgütlü dağıtımını üzerlerine alabileceklerini ve almaları gerektiğini pratikte ispat etmektir. Bu yapılmazsa

Rusya, çökmekten ve yıkılmaktan kurtulamayacaktır. İdari çalışmayı, proleterlere ve yarı proleterlere verecek bilinçli, cesur ve genel hareket, halk arasında bugüne dek örneği görülmemiş devrimci gayreti yükseltecek ve savaş felâketinde halkın güçlerini arttıracaktır. Bizim dar, eski, bürokratik güçlerimize olanaksız görünen çok şey, kapitalistlere, aydınlara, bürokratlara değil de kendileri için çalışmaya başlayacak ve cezalandırılma korkusu olmayan milyonlar için mümkün olacaktır.

* * *

Kapitalistlerin direnmesinden korkmak, yine de kendine devrimci demek, sosyalist olarak kabul edilmeyi arzulamak, bunlar çok rezilce şeyler değil mi? Bu gibi sesler yükselebilseydi, oportünizm tarafından tahrip edilen uluslararası sosyalizm ideolojik olarak ne kadar düşmüş olurdu...

Kapitalistlerin direnme gücünü görmüş bulunuyoruz; bu gücü bütün halk gördü, çünkü kapitalistler diğer sınıflardan daha sınıf bilinçlidir. Bu yüzden hemen Sovyetlerin önemini kavradılar, ellerinden gelen bütün çabayı gösterdiler, her şeye başvurdular, her çareyi kullandılar. En akla gelmez yalanlara ve iftiralara, Sovyetleri başarısızlığa uğratmak için askeri darbelere (Menşeviklerin ve sosyalist devrimcilerin yardımıyla), onları geveze yuvaları haline çevirmeye, köylüleri ve işçileri geveze yuvaları haline getirmeye, aylarca boş konuşmalarla yıpratmaya ve devrimle eğlenmeye başvurdular.

Bununla birlikte, proleterlerin, yoksul köylülerin direnme gücünü henüz görmedik. Çünkü bu güç, ancak iktidar proletaryanın eline geçtiğinde, yoksulluğun ezdiği 10 milyon insanın ve kapitalist kölelerin, devlet gücünün ezilen sınıfların ellerine geçtiğini, devletin yoksullara toprak sahipleriyle kapitalistlere karşı savaşta yardım ettiğini ve devletın bunların direnmesini kırdığını hissettiklerinde tamamen anlaşılacaktır. Ancak bundan sonra, kapitalistlere karşı direnmede halk arasındahangi vurucu olmayan güçlerin gizli olduğunu göreceğiz; ancak bundan sonra

Engels'in "gizli sosyalizm" dediği şey kendini gösterecektir. Ancak bundan sonra işçi sınıfı yönetiminin on binlerce gizli düşmanı aktif ya da pasif direnmeyle kendilerini ortaya koyacaktır. Ve yine bundan sonra politik olarak uyumuş, yoksulluk ve ümitsizliğin işkencesine katlanmış, insan olduklarını yaşama hakları olduğunu unutmuş insanlar modern merkezi devlet iktidarının kendilerine de hizmet edebileceğini, proleter milisinin temsilciler heyetini tam itimatla, devlet idaresinde doğrudan, hemen bir yer almak için çağrılabileceklerine inanacaktır. Böylece bir milyon yeni savaşçı ortaya çıkacaktır.

Kapitalistler ve toprak sahipleri Plekhanov, Breshkovskaya, Tsereteli, Chernov ve arkadaşlarının iyiliksever yardımlarıyla demokratik cumhuriyeti bozmak için güçlerinin yettiği her şeyi yaptılar. Bu cumhuriyeti halkı biraz servetle duygusuzluk ve kayıtsızlığa mahkûm ederek bozmak istediler. Onlar için hepsi birdir, çünkü aç insan demokrasi ile monarşi arasındaki farkı göremez; yabancı çıkarlar için hayatını feda eden donmuş, yalın ayak, tükenmiş asker cumhuriyeti sevemez.

Ama her emekçi, her işsiz, her aşçı, her mahvolmuş köylü gazetelerden okuyarak değil de kendi gözleriyle, proleter devletin servete yaltaklanmayıp, yoksula yardım ettiğini, bu devletin devrimci ölçüleri benimsemekte tereddüt etmediğini, parazitlerin yiyecek stoklarına el koyup, bunları açlara dağıttığını, evsizleri zenginlerin konutlarına zorla yerleştirdiğini, zenginleri süt için para ödemeye zorladığını ama bütün yoksul ailelerin çocuklarının ihtiyaçları yeterli derecede tamamlanıncaya kadar onlara bir damla bile süt vermediğini, toprağın emekçi halka devredildiğini, fabrikaların ve bankaların işçilerin denetimi altına sokulduğunu ve servetini gizleyen milyonerlere doğrudan ve ağır cezaların verildiğini gördüklerinde hiç bir kapitalist ya da kulak gücü, milyonları idare eden dünya finans kapitalinin hiçbir gücü halkın devrimini başarısızlığa uğratamayacaktır; aksine sosyalist devrim bütün dünyada başarı kazanacaktır, çünkü devrim bütün ülkelerde olgunlaşıyor.

Devrimimiz, kendi kendinden korkmaz ve bütün iktidarı proletaryaya aktarırsa, mağlup edilemeyecektir, çünkü arkamızda proletaryanın ölçülemeyecek kadar geniş, daha gelişmiş, daha örgütlü dünya güçleri durur. Dünya proleter gücü, geçici olarak savaş tarafından işgal edildi ama yok edilemedi; aksine, savaş bu güçleri arttırdı.

Eylül sonu -1 (14) Ekim 1917'de yazıldı.

Ekim 1917'de,

1-2 sayılı Prosveshchenieye dergisinden yayımlandı.

Toplu Eserler, Cilt 26 (İngilizce Baskı)

KADIN İŞÇİLERİN BÜTÜN RUSYA KONGRESİ'NDEKİ KONUŞMA

19 Kasım 1918[22]

Yoldaşlar, belli bir anlamda işçiler ordusundaki kadınların bu kongresinin özel bir önemi var, çünkü her ülkede en zor şeylerden biri kadınları harekete geçirmek olmuştur. Kadın işçilerin çoğu devrimde yer almadığı sürece sosyalist devrim olamaz.

Kadınların ev köleleri olduğundan hiç şüphe yoktur: bütün uygar ülkelerde, hatta en ileri olanlarda bile kölelik, kadınların sosyal durumlarıydı. Kadınlar, hiçbir kapitalist devlette, en özgür cumhuriyetlerde bile tam eşitliği tadamazlar.

Sovyet Cumhuriyeti'nin ilk görevlerinden biri, kadın haklarındaki bütün sınırlamaların ilgasıdır. Sovyet hükümeti, burjuva rezilliğinin, baskısının ve küçültücülüğünün kaynağı olan boşanma işlemlerini tamamen ortadan kaldırmıştır.

Tam boşanma özgürlüğünün kanunlaşması, yakında bir yılını dolduracak. Bir de meşru ve gayrimeşru çocuklar arasındaki bütün farkı iptal eden ve bir kaç politik sınırlamayı kaldıran bir kararname çıkacak. Dünyanın hiçbir yerinde işçi kadınlara eşitlik ve özgürlük böyle tam olarak tanınmamıştır.

Eski kanunların en ağır yükünü işçi kadınların taşımak zorunda kaldıklarını biliyoruz.

Tarihte ilk kez bizim kanunumuz, kadınların haklarını inkâr eden her şeyi ortadan kaldırmıştır. Ama önemli olan

kanun değildir. Kentlerde ve sanayi bölgelerinde tam evlilik özgürlüğü hatasız işlemektedir, ama kırlarda bu özgürlük sadece kâğıt üzerinde kalır. Oralarda dini evlilik hâlâ hakimdir. Bu tür evlilik papazların etkisinden dolayıdır. Bu papazlarla savaşmak eski kanunlarla sa¬vaşmaktan daha zordur.

Dini haksızlıklarla savaşırken son derece dikkatli olmalıyız; bazı insanlar, bu mücadelede dini duyguları inciterek çok zararlı olurlar. Propaganda ve eğitim yöntemlerini kullanmalıyız. Mücadeleyi çok sivri bir uca, en uç noktaya getirirsek, sadece genel bir kızgınlık yaratmış oluruz; bu gibi mücadele yöntemleri, dini konularda halk arasında ayrılığı sürdürmek eğilimindedir, oysa bizim gücümüz birlikte olmakta yatar. Dini haksızlığın en derin kaynağı, yoksulluk ve cahilliktir; işte savaşmak zorunda olduğumuz bela budur.

Kadınların bugüne kadarki sosyal durumları, bir kölenin sosyal durumuyla kıyaslanmıştır; kadın eve bağlanmıştır ve ancak sosyalizm, onu bu durumdan kurtarabilir. Ancak kooperatif çiftçiliği ilerletmek ve toprağı işlemekte kolektif yöntemler kullanmak için küçük köylü çiftliklerinden kurtulduğumuzda, kadınlar da tamamen kurtulacaklardır. Bu zor bir görevdir. Ama bugün Yoksul Köylü Komiteleri'nin[23] kuruluyor olması Sosyalist devrimin sağlamlaştırılma zamanının geldiğini gösterir.

Kırsal nüfusun en yoksul kısmı, ancak şimdi örgütlenmeye başlıyor ve sosyalizm yoksul köylülerin bu örgütlerinde sağlam bir temel kazanıyor.

Genellikle, önce kent, sonra da kırlar devrimci oluyor.

Bugünkü devrim kırda yeniden oluyor, bu kırlık bölgelerde devrimin önemi ve gücü yatmaktadır. Bütün kurtuluş hareketlerinin deneyleri göstermiştir ki, devrimin başarısı kadınların devrimde ne ölçüde yer aldıklarına bağlıdır. Sovyet hükümeti, kadınların bağımsız proleter sosyalist çalışmayı yürütebilecek hale gelmeleri için elinden gelen her şeyi yapıyor.

Sovyet hükümeti zor bir durumdadır, çünkü bütün ülkelerin emperyalistleri Sovyet Rusya'dan birçok ülkede devrim ateşini yaktığı ve sosyalizme doğru kararlı adımlarla ilerlediği için nefret ediyor ve onunla savaşmaya hazırlanıyor.

Şimdiden sonra devrimci Rusya'yı yıkamazlar, kendi ayakları altındaki toprak yanmaya başlıyor. Almanya'da devrimci hareketin nasıl yayıldığını biliyorsunuz. Danimarka'da işçiler hükümetle çarpışıyor. Hollanda ve İsviçre'de devrimci hareket güçleniyor. Bu küçük ülkelerdeki devrimci hareketin kendi başına hiç önemi yoktur, ama bu ülkelerde hiç savaş olmadığı ve en "meşruti" demokratik sisteme sahip olduklarından dolayı özellikle önemlidir. Bu gibi ülkeler harekete geçiyorsa, devrimci hareketin bütün dünyayı sardığından hiç şüphemiz kalmaz.

Diğer cumhuriyetlerin hiçbiri kadını bu dereceye kadar kurtaramamıştır. Sovyet hükümeti, kadına yardım ediyor. Davamız yenilmez, çünkü yenilmeyen işçi sınıfı bütün ülkelerde yükseliyor. Bu hareket, yenilmez sosyalist devrimi vurgular.

253 sayılı İzvestia'da 20 Kasım 1918'de yayımlandı.

Toplu Eserler, Cilt 28 (İngilizce baskı)

RKP(B.)'NİN TASLAK PROGRAMI[24]

Mahkemeler Üzerine Olan
Program Bölümü'nün İlk Paragrafı

Proletaryanın diktatörlüğünden komünizme doğru ilerledikçe Komünist Partisi, demokratik sloganları bir tarafa atarak, eski mahkemeler gibi burjuva yönetiminin organlarını da iptal eder ve bunların yerine işçi ve köylülerin sınıf mahkemelerini koyar. Bütün iktidarı eline aldıktan sonra proletarya, eski muğlak formül olan "Hâkimlerin halk tarafından seçimi" yerine "Hâkimlerin sadece emekçi halk tarafından seçimi" gibi sınıf sloganını ileri sürer ve bu sloganı hukuki sistemden hayatın içine taşır. Kâr için ücretli emek çalıştırmayan işçi ve köylülerin hakimleri seçmelerine gelince Komünist Parti, cinsiyet konusunda hiçbir ayrım yapmadan, erkek ve kadınlara hem hâkimlerin seçiminde hem de hukuki görevleri yerine getirmede tam eşitlik tanır. Devrilen hükümetin kanunlarını iptal eden Parti, proletaryanın arzusunu yerine getirmek ve emirlerini uygulamakla ilgili emirler yoksa ya da bu emirler yetersizse, devrilen hükümetin kanunlarını reddederek, sosyalist adalet kavramını rehber yapmak için Sovyet seçmenleri tarafından seçilen hakimleri yardıma çağırır.

İlk kez 1930'da basıldı.

Toplu Eserler, Cilt 29 (İngilizce Baskı)

BÜYÜK BİR ATILIMDAN GERİ SAFTAKİ "KOMÜNİST SUBBONİTLER"DE[25] İŞÇİLERİN KAHRAMANLIĞI

Burjuva entelektüelin, devrim sorununa hatipçe yaklaşımının izlerinin her aşamada, her yerde, hatta bizim saflarımızda bile kendini gösterdiğini hepimiz kabul etmeliyiz. Örneğin, basınımız, çürümüş burjuva demokratik geçmişin bu çürümüş kalıntılarıyla savaşmak için de, basit, mütevazı, sıradan ama gerçek komünizmin cesur filizlerini teşvik etmek için de çok az şey yapar.

Kadınların durumunu ele alın. Bu alanda, dünyada bir tek demokratik parti, hatta en ileri burjuva cumhuriyetlerinde bile, on yılda, iktidardaki birinci yılda yaptığımızın yüzde birini bile yapamamıştır. Biz kadınları eşit olmayan, sınırlayıcı boşanmanın içine sokan ve bu boşanmayı da iğrenç formalitelerle çevreleyen, evlilik dışı doğan çocukların tanınmasını kabul etmeyen, babaları için bir araştırmayı zorunlu kılan vs. ve bütün uygar ülkelerde bulunan burjuvazi ve kapitalizmin rezaletinin belli kalıntıları olan rezil kanunların temelini fiilen yıktık. Bu alanda yaptıklarımızla övünmeye bin kere hakkımız var. Eski, burjuva kanun ve kurumlarının temelini ve kalıntılarını ne kadar temizlersek temizleyelim, kalıntıların hâlâ kaldığını ve yenisini henüz tümüyle kuramadığımızı görürüz.

Kadını kurtaran bütün kanunlara rağmen, kadın yine ev kölesi olmaya devam eder, çünkü önemsiz ev işi onu ezer, boğar, aptallaştırır. alçaltır, onu mutfağa ve çocuğun odasına zincirler ve kadın, emeğini barbarca, üretici olmayan, küçük sinir bozucu, aptallaştırıcı ve ezici nahoş işlere harcar.

Bu küçük ev bakıcılığına karşı geniş bir mücadele başladığında (Buna iktidarı yöneten proletarya yol gösterir) ya da daha doğrusu, bu küçük ev bakıcılığının geniş ölçekli sosyalist ekonomiye tamamen aktarılmasıyla birlikte kadınların gerçek kurtuluşu, gerçek komünizm başlayacaktır.

Teoride her komünistin kesin olarak kabul ettiği bu soruna, pratikte yeterli biçimde önem veriyor muyuz? Tabii ki hayır. Bu alanda şimdi bile var olan komünizmin filizlerine özen gösteriyor muyuz? Yine cevap, hayır. Yemek temin eden genel kuruluşlar, çocuk yuvaları, ana-mektepleri, işte bunlar; kadınları gerçekten kurtaracak, sosyal üretim ve genel yaşam içindeki rollerinin erkeklere olan farkını azaltacak ve yıkacak olan görkemli, tumturaklı ve resmi hiçbir şey ihtiva etmeyen bu filizlerin basit, günlük araçlarının örnekleridir. Bu araçlar yeni değildir, bunlar (sosyalizm için gerekli olan bütün materyaller gibi) büyük-ölçekli kapitalizm tarafından yaratıldı. Ama kapitalizmde bu araçlar, birinci olarak ender bir şeydir, ikinci olarak da -bu özellikle önemlidir- ya spekülasyonun, vurgunculuğun, dolandırıcılığın ve sahtekârlığın bütün en kötü özellikleriyle ticari şirketler ya da en iyi işçilerin haklı olarak nefret ettikleri ve küçük gördükleri "burjuva hayırseverliğinin cambazlığı" olarak kalırlar.

Ülkemizdeki bu kurumların sayısının aşırı derecede arttığından ve yapılarının değişmeye başladığından hiç şüphe yok. Koca kafalı entelektüellerimizin etkilendiği planlar, sistemler vs. üzerine bol bol konuşma, telaş, kavga ve gevezelik olmadan, çok sayıda işçi ve tüketici kooperatifleriyle işçi ve köylü kadınlar arasında, farkında olduğumuzdan ve pratik çalışmayı örgütleyeceğini bildiğimizden daha çok örgütleyici yeteneklerin olduğu şüphe götürmez. Ama yeninin bu filizlerine gerektiği gibi bakmıyoruz.

Burjuvaziye bakın. İhtiyaçları olan şeylerin reklamını yapmayı ne kadar iyi biliyor! Milyonlarca gazete nüshasında, kapitalistlerin "örnek" işyerleri olarak neyi kabul ettiklerine ve "örnek" burjuva kurumlarının ulusal gururun nasıl hedefi olduğunu övmelerine bakın! Basınımız, her gün

gösterilen bir sebatla, en iyi yemek temin eden kurumları ya da çocuk yuvalarının bazılarını kendi türlerinde birer örneğe çevirmek için, bunları anlatma zorluğuna biraz olsun bile katlanmaz. Basınımız bu kurumlara yeterli açıklık vermez, örnek derecedeki komünist çalışmayla başarılan ve toplumun bütününe, bütün emekçi halka yayılabilecek ve başarılabilecek olan insan emeğinde tasarruftan, tüketici için konfordan, ürünlerin idareli kullanılmasından, kadınların ev köleliğinden kurtulmasından, sağlık koşullarındaki gelişmelerden ayrıntılarla söz etmez.

Örnek üretim, örnek komünist subbotnikler, buğdayın üretimi ve dağıtımında örnek özen ve bilinç, örnek yemek temin eden kurumlar, işçilerin evinde ve bir blokta örnek temizlik, her işçi ve köylü örgütünde olduğu gibi basınımızda da şimdikinden on kat daha fazla dikkat ve özen kazanmalıdır. Bütün bunlar komünizmin yeni filizleridir, bunlara bakmak da bizim ortak ve temel görevimizdir. Yiyecek ve üretim durumumuz zor olmasına rağmen, Bolşevik idaresinin on sekiz ayında hububat üretimi 30 milyon puddan (1 Ağustos 1917'den 1 Mayıs 1919'a kadar) 100 milyon puda (bir pud 16.38 kg) yükselmiş, sebzecilik yaygınlaşmış, ekilmemiş toprak miktarı azalmış, aşırı yakıt zorluklarına rağmen demiryolu nakliyatı ilerlemeye başlamış ve benzeri konularda, benzeri gelişmeler olmuştur. Bu genel geçmişe rağmen, proleter devlet iktidarının desteğiyle, komünizmin bu yeni filizleri zarar görmeyecek; tam komünizmin içinde büyüyecek ve çiçek açacaklardır.

Temmuz 1919'da Moskova'da broşür olarak basıldı.

Toplu Eserler. Cilt 29 (İngilizce Baskı)

SOVYET CUMHURİYETİ'NDE İŞÇİ KADINLAR HAREKETİNİN GÖREVLERİ

Partisiz İşçi Kadınların Moskova Şehri Dördüncü Konferansı'nda, 23 Eylül 1919'da yapılan konuşma:

Yoldaşlar, işçi kadınların konferansını selamlamak bana kıvanç veriyor. Şu anda her işçi kadın ve işçi sınıfı arasında politik olarak bilinçli her birey için doğal olarak en önemli mesele olan konu ve sorunlara geçeceğim; bunlar en acil sorunlardır. Bunlar ekmek sorunu ve savaş sorunudur. Savaş sorununun Yoldaş Troçki, ekmek sorununun da Yoldaş Yakovleva ve Svidersky tarafından ilgili oldukları dereceye kadar ayrıntılarıyla işlendiğini toplantılarınızın gazete raporlarından öğrendim; bu nedenle, lütfen bu sorunları geçmeme izin verin.

Sovyet Cumhuriyet'indeki işçi kadın hareketi, genel olarak sosyalizme geçiş ve içinde bulunduğumuz zamanda, özellikle acil olan genel görevler hakkında bir kaç söz söylemek istiyorum. Yoldaşlar, kadınların durumu sorunu, en başından beri Sovyet iktidarı tarafından ortaya konmuştur. Her işçi devleti, sosyalizme geçiş süresince çifte görevle karşı karşıyadır, sanırım. Bu görevin ilk kısmı, nispi olarak basit ve kolaydır. Bu kısım, kadınları erkeklere kıyasla haksız bir durumda tutmuş eski kanunları kapsar.

Batı Avrupa'daki bütün kurtuluş hareketlerinde yer alanlar, on yıldır değil, yüzyıllardır eskimiş kanunların iptalini ve kadınlarla erkeklerin kanun tarafından eşit sayılmalarını öne sürmüşlerdir. Ama hiçbir demokratik Avrupa

devleti, hiçbir ileri cumhuriyet bu isteği gerçekleştiremedi, çünkü kapitalizmin bulunduğu, toprakta ve fabrikalarda özel mülkiyetin olduğu, sermaye gücünün korunduğu yerde erkek, ayrıcalıklarını elinden bırakmaz. Bu isteği ancak Rusya'da gerçekleştirmek mümkün olmuştur, çünkü bu ülkede 25 Ekim 1917'den beri işçilerin iktidarı kurulmuştur. Sovyet iktidarı, en başından beri sömürünün bütün biçimlerine düşman ve emekçi halkın iktidarı olarak ortaya çıktı. Sovyet iktidarı, emekçi halkın toprak sahipleri ve kapitalistler tarafından sömürülmesi olasılığını, sermaye yönetimini ortadan kaldırma görevini yüklendi. Sovyet iktidarı, emekçi halka, toprakta ve fabrikada özel mülkiyet olmadan, dünyanın her yerinde, hatta tam politik özgürlüğün olduğu yerlerde, hatta en demokratik cumhuriyetlerde bile emekçi halkı yoksulluk, ücretli kölelik, kadınları ise çifte kölelik durumuna sokan özel mülkiyet olmadan, hayatlarını örgütlemeyi mümkün kılmaya çalışmaktadır.

Sovyet iktidarı, emekçi halkın iktidarı, iktidara geldiği ilk ayda çok kesin bir devrim başardı. Artık Sovyet Cumhuriyeti'nde, kadınları ikinci dereceye koyan kanunlar yoktur. Özellikle, kadınların zayıf durumundan yararlanıp, onları haksız, hatta utanç verici duruma sokan kanunlardan söz ediyorum. Bu kanunlar, boşanma, evlilik dışı doğan çocuklar ve kadının çocuğun babasını nafaka için zorlama hakkı üzerinedir.

Özellikle bu alanda burjuva kanunu, hatta en ileri ülkelerde bile, kadınları alçaltmak ve onları haksız bir duruma koymak için onların zayıf durumlarından yararlanır. Sovyet iktidarı, özellikle bu alanda emekçi halk için dayanılmaz olan bu eski, adaletsiz kanunlardan hiç bir şey bırakmamıştır. Dünyada Sovyet Rusya'dan başka, kadınların tam eşit oldukları ve özellikle günlük aile yaşamlarında alçaltıcı durumda olmadıkları başka bir ülkenin var olmadığını gururla ve abartmadan söyleyebiliriz. Bu, ilk ve en önemli görevlerimizden biridir.

Bolşevik düşmanı partilerle ilişki kurma fırsatınız olur, Rusya'daki Kolçak ya da Denikin tarafından işgal edilmiş

bölgelerde basılan gazeteler elinize geçer ya da bu gazetelerin görüşlerini paylaşan kişilerle konuşma olanağını bulursanız, bu kişilerden Sovyet iktidarının demokrasiyi ihlal ettiği iddiasını sık sık işitebilirsiniz.

Sovyet iktıdarının temsilcileri, Bolşevık komünistler ve Sovyet iktidarının destekçileri olan bizler, sık sık demokrasiyi ihlal etmekten dolayı suçlanırız ve bunun delili olarak Sovyet iktidarının Yasama Meclisi'ni dağıtması gösterilir. Bu suçlamaya genellikle aşağıdaki cevabı veririz: O demokrasi ve o Yasama Meclisi, dünyada hâlâ özel mülkiyetin var olduğu, insanlar arasında eşitlik olmadığı, sermayeye sahip olanın patron ve diğerlerinin de onun için çalışan, ücretli köle oldukları zamanda ortaya çıktı. Bu, bizim hiç değer vermediğimiz bir demokrasiydi. Bu tür demokrasi, en ileri ülkelerde bile köleliği gizledi. Biz sosyalistler, ancak emekçi ve ezilen halkın durumunu kolaylaştırıncaya kadar demokrasiyi destekleriz. Dünyanın her yerinde sosyalizm, insanın insan tarafından sömürüsünün her türüyle savaşmaya kendini adadı. Sömürülenlere ve ayrıcalıkları olmayanlara hizmet eden bir demokrasinin bizim için gerçek değeri vardır. Çalışmayanların haklarından mahrum edilmesi, halk arasında gerçek eşitliği sağlayacaktır. Çalışmayan, yemek yememelidir.

Bu suçlamalara cevap verirken, sorunun şu biçimde sorulması gerektiğini söyleriz; demokrasi çeşitli ülkelerde nasıl yerine getirilir? Bütün demokratik cumhuriyetlerde eşitliğin ilan edildiğini, ama medeni kanunlarda, kadınların aile içindeki durumlarını ve boşanmayı kapsayan, kadınların hakları üzerindeki kanunlarda, her adımda kadınlar için haksızlık ve kadınların alçaltılmalarını görürüz ve buna, özellikle ezilenler açısından demokrasinin ihlali deriz.

Sovyet iktidarı, demokrasiyi en ileri ülkelerden bile daha büyük bir ölçüde yerine getirmiştir, çünkü kanunlarında kadınların eşitsizliğinden hiç bir iz bırakmamıştır. Tekrar söylüyorum ki hiçbir devlet, hiçbır kanun, kadınlar için Sovyet iktidarının başa geçtiği ilk ayda yaptığının yarısını bile yapmamıştır.

Tek başına kanunlar tabii ki yetmez ve salt kanunlar bizi memnun etmez. Bununla birlikte, kanun yapma alanında, kadınları eşit bir duruma getirmek için bizden istenen her şeyi yaptık ve bununla övünme hakkına sahibiz. Sovyet Rusya'daki kadınların durumu, en ileri devletlerdeki kadınlara kıyasla şimdi en ideal olandır. Bununla birlikte, kendimize tabii ki bunun sadece başlangıç olduğunu söylüyoruz.

Evdeki işi nedeniyle kadın, hâlâ zor durumdadır. Kadının tam kurtuluşunu gerçekleştirmek ve onu erkekle eşit yapmak için, ev işinin sosyalleştirilmesi ve kadının da ortak üretici çalışmada yerini alması gereklidir. Ancak bundan sonra kadın, erkekle aynı durumda olacaktır.

Tabii ki burada emeğin üretkenliği ve niceliği, iş gününün uzunluğu, iş koşulları vs. söz konusu olduğu sürece kadınları, erkeklere eşit yapmaktan söz etmiyoruz; kadınların ekonomik durumlarından dolayı erkeklerden farklı olarak ezilmemelerini söylemek istiyoruz. Hepiniz biliyorsunuz ki kadınlar bütün haklara sahip olsalar da yine mağdur durumdadırlar, çünkü bütün ev işi onların üstündedir. Çoğu durumlarda ev işi, bir kadının yapabileceği en üretici olmayan, en vahşi ve en güç iştir. Ev işi, istisnasız olarak önemsizdir ve kadına gelişmesini ilerletmek için herhangi bir şey katmaz.

Sosyalist fikrin uygulanmasında, sosyalizmin bütün taahhütleri için mücadele etmek istiyoruz ve işte burada kadınların önünde geniş bir iş sahası açıyoruz. Sosyalizmi kurmak için şimdi temeli temizleme hazırlıkları yapıyoruz, ama sosyalizmin kurulması ancak kadınların tam eşitliğini başardığımızda ve önemsiz, aptallaştırıcı, üretici olmayan işten kurtulmuş kadınlarla, bu yeni çalışmayı birlikte yüklendiğimizde başlayacaktır. Bu, uzun yıllarımızı alacak bir iştir.

Bu çalışma, hızlı sonuçlar göstermeyeceği gibi parlak etkiler de yapmayacaktır.

Kadınları ev işinden kurtaracak örnek kurumlar, yemek salonları ve çocuk yuvaları kuruyoruz. Ve bu kurum-

ları örgütleme çalışması, bütünüyle kadınlara düşecek. Bugün Rusya'da kadını ev halkının kölesi durumundan kurtarabilecek çok az sayıda kurum olduğu kabul edilmelidir. Bu tür kurumların sayısı çok azdır ve şimdi Sovyet Cumhuriyetinde geçerli olan koşullar -yoldaşların size ayrıntılarını verdikleri savaş ve yiyecek durumu- bize bu çalışmada engel oluyor. Ama yine de kadınları ev halkının köleleri durumundan kurtaran bu kurumların mümkün olan her yerde ortaya çıktıklarını söylemek gerekir.

İşçilerin kurtuluşunun, işçilerin kendileri tarafından gerçekleştirilmesi gerektiğini ve aynı biçimde işçi kadınların kurtuluşunun da işçi kadınların kendilerinin bir meselesi olduğunu söylüyoruz. İşçi kadınların kendileri bu tür kurumların geliştirilmesini ve bu faaliyetin eski, kapitalist toplumdaki durumlarına kıyasla tam bir değişiklik getirmesini temin etmeliler.

Eski, kapitalist rejimde politikada aktif olmak için özel bir eğitim gerekliydi, bu nedenle kadın, en ileri ve özgür kapitalist ülkelerde bile önemsiz bir rol oynamıştır. Görevimiz, politikayı her işçi kadın için yararlı hale getirmektir. Toprakta ve fabrikalarda özel mülkiyet ortadan kaldırılıp toprak sahipleriyle, kapitalistlerin iktidarı yıkıldığından beri politikanın görevleri, bütün işçi sınıfı ve aynı zamanda işçi kadınlar için basit, açık ve yaygın hale gelmiştir. Kapitalist toplumda kadınların politikadaki ortaklığı, erkeğin ortaklığının önemsiz bir kolu olarak görülür. Bu haksızlıktır.

Emekçi halkın iktidarı, bu durumda bir değişiklik yapılması için gereklidir, çünkü ancak bundan sonra politikanın ana görevleri, emekçi halkın kendisinin kaderini doğrudan etkileyecek kanunlardan oluşacaktır.

İşte burada da işçi kadınların ortaklığı önemlidir, sadece Parti üyesi ve politik bilinçli kadınlar değil, ayrıca Partisiz ve politik bilinci çok düşük kadınlar da önemlidir. İşte Sovyet iktidarı, işçi kadınlara geniş bir faaliyet alanı açıyor.

Sovyet Rusya'ya saldırmış ve Sovyet Rusya'ya düşman olan güçlere karşı mücadelede zor günler geçirdik. Emekçi

halkın iktidarına karşı savaşa giren bu güçlere karşı savaş meydanında ve vurgunculara karşı üretim alanında savaşmak bizim için çok zordu, çünkü kendi çabalarıyla bize yardım etmek için bütün içtenlikleriyle gelen insanların, emekçi halkın sayısı çok azdı. Yine burada da Sovyet iktidarının, Partisiz işçi kadın yığınlarının yaptığı yardım kadar müteşekkir olduğu hiç bir şey yoktur. Eski burjuva toplumunda, politikada yer almak için karışık bir eğitimin gerekli olduğunu ve eğitimin de herhalde kadınlar için olmadığını bilirsiniz. Sovyet Cumhuriyeti'nin politik faaliyeti, temel olarak toprak sahipleriyle, kapitalistlere karşı ve sömürünün ortadan kaldırılması için yapılan mücadeledir. Bundan dolayı politik faaliyet, Sovyet Cumhuriyeti'ndeki işçi kadına da uygun hale getirilmiştir ve bu faaliyet, çalışan erkeğe yardım etmek için örgütsel yeteneğini kullanan işçi kadın için açıktır.

İhtiyacımız olan, sadece milyonları kapsayan bir ölçüde örgütsel çalışma değildir; en küçük ölçüde örgütsel çalışmaya ihtiyacımız var ve bu örgütsel çalışma kadınların da çalışmasını mümkün hale getirecektir. Orduya yardım etmek ya da orduda ajitasyonu sürdürmek bir sorun olduğunda kadınlar savaş koşullarında çalışabilirler. Kadınlar bütün bu çalışmada aktif yer almalıdırlar ki Kızıl Ordu kendisine bakım ve ihtimam gösterildiğini anlasın. Kadınlar ayrıca yiyecek dağıtımı alanında, genel aşevlerinin gelişmesinde ve Petrograd'da çok az sayıda olan yemekhaneleri her yerde açma işinde çalışabilirler.

İşçi kadınların faaliyetlerinin en fazla örgütsel önem kazandığı alanlar işte bu alanlardır. İşçi kadınların ortaklığı, bütün bireyler için bir görev olmayan, büyük deneysel çiftliklerin örgütlenmesinde ve yönetiminde de önemlidir. Bu çalışma öyle bir şeydir ki çok sayıda işçi kadının ortaklığı olmadan başarılamaz. İşçi kadınlar, yiyecek dağıtımının denetlenmesi ve yiyecek ürünlerinin daha kolay elde edilmesi alanında çok yararlı olacaklar. Bu çalışma, partisiz işçi kadınlar tarafından da çok iyi yapılabilir ve bu işin başarılması, sosyalist toplumun güçlenmesine her şeyden daha

fazla yardım edecektir. Toprakta özel mülkiyeti tamamen, fabrikaların özel mülkiyetini ise hemen hemen yıktık; şimdi Sovyet iktidarı, bütün emekçi halkın, Parti üyeleri gibi Partiye üye olmayanlarının, erkekler gibi kadınların da bu ekonomik gelişmede yer almalarını temin etmeye çalışıyor. Sovyet iktidarının başlamış olduğu bu çalışma, ancak bir kaç yüz değil, Rusya çapında milyonlarca kadın bu çalışmada yer aldığında ilerleme yapabilecektir. Sosyalist gelişmenin amacı, ancak bundan sonra sağlam hale gelecektir. Yine bundan sonra emekçi halk, toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin yardımı olmadan yaşayabileceğini ve ülkeyi yönetebileceğini gösterecektir. Ve yine bundan sonra sosyalist yapı Rusya'da sağlam olarak kurulacak ve ne diğer ülkelerdeki dış düşmanlar, ne de Rusya'daki iç düşmanlar, Sovyet Cumhuriyeti'ne hiçbir şekilde tehlike olmayacaklardır.

Pravda No: 213, 25 Eylül 1919

Toplu Eserler, Cilt 30 (İngilizce Baskı)

SOVYET İKTİDARI VE KADINLARIN DURUMU

Sovyet iktidarının ikinci yıldönümü, bu dönem boyunca neler yapıldığının hesap edilmesi ve başarılmış olan devrimin önemi ve amaçları üzerinde düşünülmesi için bir fırsattır.

Burjuvazi ve onların destekçileri, bizi demokrasiyi ihlal etmekle suçluyorlar. Diğer yönden biz, Sovyet devriminin, demokrasinin gelişmesine her yönden eşit, görülmemiş bir hız verdiğini ispat ediyoruz. Bu demokrasi, kapitalizm tarafından ezilen halk için ve halkın üstün çoğunluğu için, burjuva demokrasisinden (sömürücüler, kapitalistler, zenginler için) farklı olan sosyalist demokrasidir (emekçi halk için). Kim haklı?

Bu soruyu doğru düşünmek ve daha derin olarak anlamayı başarmak için kişi, bu iki yılın deneyini hesaba katmalı ve ileriki gelişmesi için daha iyi hazırlıklar yapmalıdır.

Kadınların durumu, burjuva ve sosyalist demokrasi arasındaki farkı çarpıcı biçimde belirtir ve ortaya atılan soruya en etkili cevabı verir.

Burjuva cumhuriyetinde (toprağın, fabrikaların, hisselerin vs. özel mülkiyetinin olduğu her yerde), isterse bu en demokratik cumhuriyet olsun dünyanın hiçbir yerinde hatta en ileri ülkelerde bile kadınlar, asla eşit haklara sahip olmamışlardır. Hem de Fransız (burjuva demokratik) devriminden bu yana 125 yıl geçmiş olmasına rağmen.

Burjuva demokrasisi, lafta eşitlik ve özgürlük vaat eder, ama pratikte bir tek burjuva cumhuriyeti, hatta en ileri olanlar bile kadınlara (insan soyunun yarısına) ve er-

keklere kanun önünde tam eşitlik verememiş ya da kadınları erkeğe bağımlı oluşlarından ve erkeğin baskısından kurtaramamıştır.

Burjuva demokrasisi, özgürlük ve eşitlik hakkında görkemli deyimlerin, boş sözlerin, bol vaatlerin ve cafcaflı sloganların demokrasisidir, ama pratikte bütün bunlar, özgürlüğün olmayışını, kadınların eşitsizliğini, emekçi ve sömürülen halk için eşitsizliği ve bunlar için özgürlüğün olmayışını gizler.

Sovyet ya da sosyalist demokrasi, bu görkemli ama sahte sözcükleri temizler ve açlıktan ölen işçilere spekülatif fiyatlarla artık tahılları satarak servetini arttıran, ambarları ağzına kadar dolu olan "demokratlar"ın, toprak sahiplerinin, kapitalistlerin ve çiftçilerin ikiyüzlülüğüne karşı amansız savaş açar.

Bu aptalca yalandan kurtulalım! Ezilenlerle ezenlerin, sömürülenlerle sömürenlerin "eşitliği" yoktur ve olamaz. Kadınlar, erkeklerin kanuni ayrıcalıkları tarafından engellendiği, işçi sermayenin boyunduruğundan ya da emekçi köylü toprak sahibinin ve tüccarın boyunduruğundan kurtulmadığı sürece gerçek "özgürlük" yoktur.

Bırakın yalancılar ve ikiyüzlüler, ahmaklar ve körler, burjuvazi ve destekçileri, halkı genel olarak özgürlük, eşitlik ve demokrasi hakkında konuşarak aldatsınlar. Biz, işçilere ve köylülere deriz ki "Bu yalancıların maskesini yırtın, körlerin gözünü açın. Onlara şunları sorun:

Erkek ve kadının eşitliği var mıdır?

Hangi ulus, hangi ulusa eşittir?

Hangi sınıf, hangi sınıfa eşittir?

Hangi boyunduruktan ya da hangi sınıfın boyunduruğundan kurtuluşu istiyorlar?

Hangi sınıfa özgürlükten söz ediyorlar?

Kim, politikadan, demokrasiden, özgürlükten, eşitlikten ve sosyalizmden bu soruları ortaya koymadan ve bu sorulara öncelik tanımadan söz eder ya da bunların örtbas edilmesine, gizlenmesine ve etkisinin azalmasına karşı savaşmazsa o, emekçi halkın en kötü düşmanı kuzu kılığına

girmiş bir kurt, işçilerin ve köylülerin kudurmuş düşmanı, toprak sahiplerinin, çarların ve kapitalistlerin uşağıdır.

Avrupa'nın en geri ülkelerinden birindeki Sovyet iktidarı iki yıllık sürede, kadını kurtarmak ve onu "güçlü" cinse eşit yapmak için, dünyadaki bütün ileri, aydın, "demokratik" cumhuriyetlerinin hepsinin birden 130 yılda yaptığından çok daha fazlasını yapmıştır.

Eğitim, kültür, uygarlık, özgürlük... Bütün bu görkemli sözcüklere dünyanın bütün kapitalist, burjuva cumhuriyetlerinde, evlilikte ve boşanmada kadınlara eşitlik tanımayan, evlilik dışı doğan çocuğu "meşru doğan" çocuğa eşit yapmayan, erkeğe ayrıcalıklar veren, kadın soyunu alçaltan ve küçülten aptal, iğrenç şekilde alçak, canavarca kaba kanunlar tarafından yol gösterilir.

Sermayenin boyunduruğu, "kutsal özel mülkiyet"in baskısı, ahmaklığın despotizmi, küçük mülkiyet sahibinin hırsı... İşte bunlar, en demokratik burjuva cumhuriyetlerinde bile bu aptal ve pis kanunların iptal edilmesini engellemişlerdir.

Sovyet Cumhuriyeti, işçilerin ve köylülerin cumhuriyeti, bu kanunları bir darbede temizledi ve burjuva yalanlarıyla, ikiyüzlülüğünün yapısında bir tek taş bile bırakmadı.

Bu yalandan kurtulalım! Ezilen cins, ezen sınıflar, sermayenin ve hisselerin özel sahipliği ve aç insanları köle yapmak için artık tahıllarını kullanan, ağzına kadar ambarları dolu olan insanlar olduğu sürece herkes için özgürlük ve eşitlikten söz eden yalancılardan kurtulalım. Herkes için özgürlük, herkes için eşitlik yerine, ezenlere ve sömürenlere karşı mücadele edelim, baskı ve sömürüyü ortadan kaldırma olanağımız olsun. İşte bizim sloganımız!

Ezilen cinse özgürlük ve eşitlik!

İşçilere ve emekçi köylülere özgürlük ve eşitlik!

Ezenlere, kapitalistlere ve vurguncu kulaklara karşı mücadele!

Budur bizim savaş sloganımız. Budur bizim proleter gerçeğimiz. Herkes için özgürlük ve eşitlik hakkındaki bal-

landırılmış, ikiyüzlü ve görkemli deyimleriyle sermaye dünyasının yüzüne çarptığımız gerçeğimiz.

Ve bunun nedeni, bu ikiyüzlülüğü bütün çıplaklığıyla ortaya koymamız, devrimci gayretle ezenlere, kapitalistlere ve kulaklara karşı özgürlüğümüzü ve tüm haklarımızı garanti altına almamız ve Sovyet yönetiminin, bütün dünya işçileri için çok değerli hale gelmesidir.

Bundan dolayı, Sovyet yönetiminin ikinci yıldönümünde dünyanın bütün ülkelerindeki emekçi yığınların, ezilenlerin ve sömürülenlerin yürekleri bizimledir.

Sovyet yönetiminin ikinci yıldönümünde, açlığa ve soğuğa, emperyalistlerin istilasının sebep olduğu bütün acılara rağmen, davamızın haklılığından ve dünya çapında Sovyet iktidarının zaferinden tamamen eminiz.

Pravda No: 249, 6 Kasım 1919

Toplu Eserler, Cilt 30 (İngilizce Baskı)

PETROGRAD GUBERNİA'DAKİ KADINLAR KONGRESİ ÖRGÜTLEME BÜROSUNA

Yoldaşlar, Kongrenize katılma olanağım olmadığı için, selamlarımı ve başarı için en iyi dileklerimi yazılı olarak yollamak isterim.

İç savaşa, şimdi, mutlulukla son veriyoruz. Cumhuriyet, sömürücüler üstündeki başarılarıyla gittikçe güçleniyor. Sovyet Cumhuriyeti, bundan sonra bütün gücünü, emekçi halka daha yakın ve daha değerli olan önemli bir görevde toplayabilir ve toplamalıdır. Soğuk, açlık ve ekonomik kaos üzerine savaşta da zafer sağlamalıyız. Bu kansız savaşta kadın işçi ve köylülere özellikle büyük rol düşüyor.

Petrograd Gubernia'daki Kadınlar Kongresi, Sovyet iktidarına daha büyük zaferler getirmesi gereken ve getirecek olan bu kansız savaş için işçi kadınların ordusunu kurmaya, sağlamlaştırmaya ve örgütlemeye yardım edebilir.

Komünist selamlarla...

V.Ulyanov (Lenin)

10 Ocak 1920

Petrogradskaya Pravda No. 11

16 Ocak 1920

Toplu Eserler, Cilt 30 (İngilizce Baskı)

KADIN İŞÇİLERE

Yoldaşlar, Moskova Sovyeti seçimleri, Komünist Partisi'nin işçi sınıfı arasında taban kazandığını gösterir.

Kadın işçiler, seçimlerde daha geniş yer almalıdırlar. Sovyet hükümeti, kadınları erkeklere göre aşağı duruma, erkekleri de ayrıcalıklı duruma getiren, örneğin çocuklara evlilik dolayısıyla verilen haklar açısından bütün eski burjuva kanunları tamamen ortadan kaldırmıştır. Sovyet hükümeti, emekçi halkın hükümeti, burjuva cumhuriyetlerinde, hatta en ileri olanlar da bile hâlâ korunan mülkiyet konularında erkeklerin bütün ayrıcalıklarını, yani evlilik ve aile üzerindeki kanunların ayrıcalıklarını ortadan kaldıran ilk ve tek hükümettir.

Toprak sahiplerinin, kapitalistlerin ve tüccarların var oldukları yerde, kadınlar kanun önünde bile erkeklerle eşit olamazlar.

Toprak sahiplerinin, kapitalistlerin ya da tüccarların olmadığı ve emekçi halkın hükümetinin bu sömürücüler olmadan yeni bir hayat kurduğu yerde, erkek ve kadınlar kanun önünde eşittir.

Ama bu yetmez.

Kanun önünde eşitlik, gerçekte gerekli olan eşitlik değildir.

Biz, kadın işçinin sadece kanun önünde değil, gerçek hayatta da erkek işçiye eşit olmasını istiyoruz. Bunun için kadın işçiler, sosyalleştirilmiş işletmelerin ve devletin yönetiminde gittikçe artan bir şekilde yer almalılar.

Yönetimde yer alarak, kadınlar çabucak öğrenecek ve erkeklere yetişecekler. Sovyet'e hem komünist, hem de par-

tisiz daha fazla kadın seçin. Dürüst oldukları sürece, Parti üyesi olmasalar bile kadın işçiler, çalışmalarını anlamlı ve bilinçli olarak düzenleyebilme yeteneğindedirler. Onları Moskova Sovyet'ine seçin!

Moskova Sovyet'ine daha çok kadın işçi yollayın! Moskova proletaryası, zafer ve kadınların eski haksızlıkları, eski burjuva alçaltıcılığıyla savaşmak için her şeyi yapmaya hazır olduğunu ve her şeyi yaptığını göstersin!

Proletarya, kadınların tam özgürlüğünü gerçekleştirmediği sürece, kendisi için de tam bir özgürlük kazanamaz.

N.Lenin

21 Şubat 1920

Pravda No: 40, 22Şubat 1920

Toplu Eserler, Cilt 30 (İngilizce Baskı)

ULUSLARARASI İŞÇİ KADINLAR GÜNÜ [28] ÜZERİNE

Kapitalizm, biçimsel eşitlikle ekonomik, dolayısıyla sosyal eşitsizliği birleştirir. İşte bu, kapitalizmin temel özelliklerinden biridir ve bu özellik, burjuvazinin destekçileri ve liberaller tarafından kasıtlı olarak gizlenir ve küçükburjuva demokratlar tarafından anlaşılmaz. Kapitalizmin bu özelliği, ekonomik eşitlik için kararlı kavgamızda açıkça kapitalist eşitsizliği kabul etmeyi ve hatta belli koşullarda, eşitsizliğin bu açık kabulünü proleter devlet düzeninin (Sovyet Anayasası) temeli yapmayı bizim için geçici olarak zorunlu hale getirir.

Ama biçimsel eşitlik (kanun önünde eşitlik, tok ile aç insanın, mülkiyet sahibi ile mülkiyeti olmayan insanın "eşitliği") meselesinde bile, kapitalizm uyum gösteremez. Bu uyumsuzluğun en göze çarpar belirtilerinden biri de, kadınların ve erkeklerin eşitsizliğidir. Tam eşitlik, en ileri ci cumhuriyet ve demokratik burjuva devletleri tarafından bile verilmemiştir.

Diğer taraftan, Rusya Sovyet Cumhuriyeti, kadınların eşitsizliklerinin bütün kanuni izlerini istisnasız temizledi ve kanun önünde kadınların eşitliğini hemen garanti altına aldı.

Kültürel düzeyin en iyi ölçüsünün, kadınların kanuni durumları olduğu söylenir. Bu meşhur söz, çok derin gerçeğin bir parçasını kapsar. Bu açıdan sadece proletaryanın diktatörlüğü, yani sosyalist devlet en yüksek kültürel düzeye erişebilir ve erişmiştir.

İşçi kadınların hareketindeki yeni, güçlü ve benzeri olmayan yükseliş, bu nedenle ilk Sovyet Cumhuriyeti'nin temeli (ve birliği) ile -ve buna bağlı ve ek olarak, Komünist Enternasyonal'le[29]- kaçınılmaz olarak birleşir. Kapitalizm tarafından, dolaylı ya da dolaysız, tamamen ya da kısmen ezilenlerden söz edildiğinde, demokrasiyi Sovyet sisteminin, evet yalnız Sovyet sisteminin garanti ettiği söylenmelidir. İşçi sınıfının ve yoksul köylülerin durumu, bunu açıkça gösterir. Ayrıca kadınların durumları tarafından da açıkça gösterilir.

Sovyet sistemi, sınıfların ortadan kaldırılması ve sosyal eşitlik için son kararlı mücadeledir. Ezilen cins dahil olmak üzere kapitalizm tarafından ezilenler için demokrasi, bizim için yeterli değildir.

İşçi kadınlar hareketinin ana görevi, kadınlar için sadece biçimsel eşitlik için değil, ekonomik ve sosyal eşitlik için savaşmaktır. Ana mesele, kadınlara sosyal olarak üretici işte yer aldırmak, onları "ev köleliği"nden kurtarmak ve mutfağın ve çocuk odasının sonu gelmeyen sıkıcı işine bağlayan, aptallaştıran ve küçülten zincirlerinden kurtarmaktır.

Bu mücadele uzun bir mücadele olacaktır ve sosyal tekniğin ve ahlakın köklü bir biçimde yeniden inşasını gerektirecektir. Ve bu mücadele, komünizmin tam zaferiyle son bulacaktır.

4 Mart 1920, Pravda No: 52'ye ek. 7 Mart 1920

Toplu Eserler. Cilt 30 (İngilizce Baskı)

GUBERNİA SOVYET KADINLAR BÖLÜMLERİ'NİN YÖNETİCİLERİNİN RUSYA KONFERANSI'NIN PREZİDYUM'UNA

6 Aralık 1920

Yoldaşlar, kongrenize katılamadığım için gerçekten çok üzgünüm. Kongreye katılan bütün erkeklere ve kadınlara en içten selamlarımı ve başarı için en iyi dileklerimi lütfen aktarın.

Parti ve hükümet çalışmasında, kadınların yer alması savaşın bitmesi ve barış zamanı örgütsel çalışmasına -ve ümit ederim ki uzun bir zaman için- öncelik tanınmasıyla çok büyük bir önem kazanıyor. Bu çalışmada kadınlar, önderlik rolü oynamalıdır ve tabii ki oynayacaklardır.

V. Ulyanov (Lenin)
Halk Komiserleri Konsey Başkanı

Pravda No: 286, 19 Aralık 1920

Toplu Eserler, Cilt 31 (İngilizce Baskı)

ULUSLARARASI İŞÇİ KADINLAR GÜNÜ

Bolşevizmin özü ve Rus Ekim Devrimi, kapitalizmde en çok ezilmiş olanları politikanın içine sokuyor. Bu insanlar, hem monarşide hem de burjuva demokratik cumhuriyetinde kapitalistler tarafından ayaklar altında ezilmiş, aldatılmış ve soyulmuştur. Toprak ve fabrikalar özel mülkiyette tutuldukça, halkın emeğinin kapitalistler tarafından baskısı, dolandırılması ve yağması kaçınılmazdır.

Bolşevizmin ve Sovyet iktidarının özü, burjuva demokrasisinin sahtekârlığını ve maskaralığını açığa vurmak, toprağın ve fabrikaların özel mülkiyetini feshetmek ve bütün devlet gücünü emekçi ve sömürülen yığınların elinde toplamaktır. Bu yığınlar, politikayı, yani yeni toplumu kurma işini yüklenirler. Bu kolay bir görev değildir. Yığınlar, kapitalizm tarafından ayaklar altında ezilir ve çiğnenirler, ücretli kölelikte ve kapitalizmin esaretinde başka bir şey yoktur, başka bir şey olamaz da. Eğer buna karşı savaşacaksanız kadınları da politikaya çekmeden, yığınları politikaya çekemezsiniz. Çünkü insan soyunun yarısı olan dişi, kapitalizmde iki kat daha fazla ezilir. İşçi ve köylü kadınlar, sermaye tarafından ezilir, en demokratik burjuva cumhuriyetlerinde bile bazı haklardan mahrum kalırlar, çünkü kanunlar onlara erkeklerle eşitlik vermez. Ayrıca -ve bu esas meseledir- "ev halkı esareti"nde kalır, "ev köleleri" olmaya devam ederler, çünkü kadınlar, ailelerinin en pis, en ağır ve aptallaştırıcı tuzağının ağır ve sıkıcı işini yüklenirler.

Dünyadaki hiçbir parti ya da devrim, Sovyet, Bolşevik devriminin yaptığı gibi kadınların ezilmelerinin ve eşitsizliklerinin köklerine bu kadar derin darbe vurmayı hayal et-

memiştir. Burada, Sovyet Rusya'da, kanunlarda kadınlarla erkekler arasındaki eşitsizliğin hiçbir izi bırakılmadı. Sovyet iktidarı, evlilik ve aile kanunlardaki ve çocuklar açısından iğrenç, alçak ve ikiyüzlü eşitsizliği ortadan kaldırmıştır.

Bu, kadının kurtuluşundaki ilk adımdır. Ama en demokratik burjuva cumhuriyetleri de hiçbir burjuva cumhuriyeti, bu ilk adımı bile atmaya cesaret edememiştir. Bunun nedeni, "kutsal özel mülkiyet" korkusudur.

İkinci ve en önemli adım, toprağın ve fabrikaların özel mülkiyetinin yıkılmasıdır. İşte bu, kadının tam ve gerçek kurtuluşuna, yani onun küçük bireysel ev idaresinden büyük ölçekli, sosyalize olmuş ev hizmetlerine geçişine, böylelikle "aile köleliği"nden kurtuluşuna doğru yol açar.

Bu geçiş zordur, çünkü en derin, en köklü yerleşmiş, saklı ve gizli "düzen"in (ahlaksızlık ve barbarlık tanımı gerçeği daha yakın olacak) yeniden şekillenmesini kapsar. Ama geçiş başlatılmış, harekete geçirilmiştir.

Bu Uluslararası İşçi Kadınlar Günü'nde dünyanın bütün ülkelerindeki işçi kadınlar toplantılarında, evrensel olarak büyük ve gerçek kurtarıcı olan bu eşsiz ve son derece güç ama büyük görevi ilk kez başaran Sovyet Rusya'ya selamlarını yollayacaklar. Şiddetin ve vahşi burjuva reaksiyonlarının karşısında yürekliliği kaybetmemek için destekleyici çağrılar gelecektir. Bir burjuva ülkesi "daha özgür" ya da "daha demokratik" olursa, işçilerin devrimine karşı kapitalist takımının saldırısı daha vahşi olur. Bunun örneği, Kuzey Amerika Birleşik Devletleri'nin demokratik cumhuriyetidir. Ama işçi yığınları uyandı. Amerika, Avrupa ve hatta geri kalmış Asya'da bile uyuşuk, uyuklayan ve atıl yığınlar, en sonunda emperyalist savaş tarafından canlandırıldı.

Buzlar dünyanın her köşesinde çözülmüştür.

Halkın emperyalist boyunduruktan kurtuluşunun yükselişini, işçi erkek ve kadınların sermayenin boyunduruğundan kurtuluşunu hiçbir şey durduramaz. Bu dava, kasaba ve kırlardaki yüz milyonlarca erkek ve kadın işçi

tarafından ileriye götürülüyor. İşte bu nedenle, emeğin sermayenin boyunduruğundan kurtuluşunun bu davası, bütün dünyada başarıya ulaşacaktır.

4 Mart 1921,
51 sayılı Pravda'ya ek olarak 8 Mart 1921'de basıldı.

Toplu Eserler, Cilt 32 (İngilizce baskı)

DOĞU'DAKİ SOVYET BÖLGE VE CUMHURİYETLERİ HALKLARI KADIN TEMSİLCİLERİNİN KONFERANSI'NA[30] SELAM MESAJI

Çalışmak zorunda olduğum için konferansınıza katılamamaktan dolayı çok üzgünüm. İçten selamlarımı ve özellikle Doğu'daki kadınların Rusya Partisi dışındaki bu ilk kongresinin hazırlıklarının başarısı için en iyi dileklerimi lütfen kabul edin. Doğru olarak hazırlanan ve yönetilen bu Kongre, Doğu'daki kadınların uyandırılması ve örgütlenerek birleştirilmesi davasına büyük ölçüde yardım etmelidir.

Lenin

Pravda No: 77 , 10 Nisan 1921

Toplu Eserler, Cilt 32 (İngilizce Baskı)

EKİM DEVRİMİ'NİN DÖRDÜNCÜ YILDÖNÜMÜ'NDEN

1917'deki Rusya'da köleliğin belli başlı belirtileri, kalıntıları ve artıkları nelerdi? Monarşi, sosyal tabakalar sistemi, toprak mal sahipliği ve toprak tasarruf hakkı, kadınların ikinci derecedeki durumları, din ve ulusal baskı... 150-250 yıl ya da çok daha önce (1649'da İngiltere'de) kendi burjuva demokratik devrimlerini başardıklarında bütün ileri devletler tarafından çoğunlukla temizlenmeden bırakılmış bu Augean stablelardan* herhangi birini alın; evet, bu Augean stablelardan birini alın, bunları baştan aşağı temizlediğimizi göreceksiniz. 25 Ekim (7 Kasım) 1917'den Yasama Meclisi'nin kaldırılmasına (5 Ocak 1918) kadar geçen on haftada, burjuva demokratlar, liberaller (Kadetler) ve küçük burjuva demokratlar (Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler) tarafından iktidarda oldukları sekiz ay boyunca başarılandan bin kat daha çok şey başardık.

Bu korkak adamlar, lafebeleri, mağrur Narsis'ler** ve küçük Hamlet'ler,*** tahta kılıçlarını salladılar, ama monarşiyi bile yıkamadılar! Hiç kimsenin daha önce yapamadığı, bu monarşist pisliklerin hepsini temizledik. Bu eski yapının itibarını ve sosyal tabaka sisteminin bir tek taşı-

* Herkül, Elde (Yunanistan'da bir bölge) Kralı Angeon'ın 3000 sığırı barındıran ve otuz yıl temizlenmeden kalan ahırlarını, Alphee ırmağını bu ahırlardan geçirerek bir günde temizler. Çn.

** Yunan mitolojisine göre, suda gördüğü kendi hayaline aşık olan ve suda kendini seyrederken boğulan yakışıklı, kendini beğenmiş bir delikanlı. Çn.

*** Shakespeare'nin aynı adlı trajedisindeki çok fazla düşünen ve dolayısıyla karar verip, harekete geçemeyen kahraman. Çn.

nı bile bırakmadık. Bu sistemdeki, yani toprak sahipliği sistemindeki feodalizmin ve köleciliğin artıklarının demir köklerini sonuna kadar söktük. "Biri" çıkıp Büyük Ekim Devrimi tarafından yapılan tarımsal reformun sonucunun "uzun dönemde" ne olacağını tartışabilir (bu gibi tartışmalara kendilerini verecek dışarda bir yığın yazar, Kadetler, Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler var). Şu anda, bu tür münakaşalarla vakit kaybetmeye hiç niyetimiz yok, çünkü biz buna, beraberinde getirdiği bir yığın tartışmayla birlikte mücadele ederek karar veriyoruz. Ama biz, bir kaç hafta içinde toprak sahiplerini ve onların bütün geleneklerini Rusya toprağından temizlerken, küçük burjuva demokratların, toprak sahipleri ve kölecilik geleneğinin koruyucularıyla "uzlaştığı" gerçeği inkâr edilemez.

Dini, kadınlara haklarının verilmemesini ya da Rus olmayan ulusların baskısını ve eşitsizliğini ele alın. Bunlar, küçük burjuva demokratik devriminin sorunlarıdır. Aşağılık küçük burjuva demokratlar, bu konulardan sekiz ay boyunca söz ettiler. Dünyadaki en ileri ülkelerden bir teki bile, bu sorunları burjuva demokrat çizgilerinde tamamen halledememiştir. Bizim ülkemizde bu sorunlar, Ekim Devrimi'nin kanunları tarafından tamamen halledilmiştir. Ciddi olarak din ile savaştık ve savaşıyoruz. Bütün Rus olmayan ulusların kendi cumhuriyetlerini ya da otonom bölgelerini tanıdık. Artık Rusya'da kadınların haklarının adi, alçak ve rezil inkârı ya da cinsler arası haksızlık yoktur. Bunlar, istisnasız dünyadaki bütün ülkelerin hain burjuvazisi ile ahmak ve korkak küçük burjuvazisi tarafından canlandırılan feodalizmin ve ortaçağcılığın iğrenç kalıntılarıdır.

Bütün bunlar, burjuva demokratik devriminin özüne kadar gider. 150 ve 250 yıl bu devrimin ilerici liderleri, insan soyunu, ortaçağ ayrıcalıklarından cins eşitsizliğinden, ayrıcalıklı devlet dininden (ya da genel olarak "din fikri" ya da sofuluktan) ve ulusal eşitsizlikten kurtarmak için söz verdiler. Söz verdiler, ama sözlerini tutmadılar. Sözlerini tutamazlardı, çünkü "kutsal özel mülkiyet"e saygı duyu-

yorlardı. Bizim proleter devrimimizin, üç kat daha beter olan ortaçağ düşüncesi ve "kutsal özel mülkiyet"e karşı bu belalı "saygı" ile başı dertte değildir.

14 Ekim 1921, Pravda No: 234, 18 Ekim 1921

Toplu Eserler, Cilt 33 (İngilizce Baskı)

MİLİTAN MATERYALİZMİN ÖNEMİ ÜZERİNE'DEN

Sonunda, felsefeyle ilgisi olmayıp, her nasılsa sosyal-sorunları kapsayan ve Pod Znamenem Marxizma'nın[31] da dikkati çekmek istediği bir örnek göstereceğim.

Bu, sahte bilimin, gerçekte en kaba ve en rezil reaksiyoner görüşlere bir araç olarak hizmet ettiği yolu gösteren bir örnektir.

Bana son günlerde Rus Teknik Topluluğu'nun On birinci Kısmı tarafından basılmış Ekonomist'in[32] ilk (1922) nüshasını gönderdiler. Bana bu dergiyi yollayan genç Komünist (herhalde kendisini özellikleriyle tanıtacak zamanı yoktu), düşünmeden dergı hakkında fazlasıyla sempatik bir görüş anlatmış. Gerçekte dergi, -ne kadar kasıtlı olduğunu bilmiyorum- tabii ki bilimin, demokrasinin vs. maskesi altına gizlenmiş modern feodalistlerin bir organıdır.

P.A. Sorokin adlı adamın biri, bu dergıde "Savaşın Etkisi" üzerine güya "sosyolojik", kapsamlı bir soruşturma yayınlıyor. Bu bilgili makale, yazarın, çok sayıdaki öğretmenlerinin ve onun dışarıdaki meslektaşlarının "sosyolojik" yapıtlarına yapılan bilgili referanslarla dolu.

Bu bayın irfanından bir örnek.

Sayfa 83'de şunları okudum:

"Petrograd'da her 10 bin evlilikten, şimdi 92.2 oranında boşanma var -garip bir sayı- Bozulan her 100 evliliğin, yüzde 51.1'i bir yıldan, (yüzde ll'i bir ayda, yüzde 12'si iki ayda, yüzde 41'i üç ila altı ayda bitmiş, sadece yüzde 26'sı altı aydan fazla sürmüştür). Bu sayılar gösteriyor ki,

> modern kanuni evlilik, 'çilek' sevenlerin iştahlarını 'yasal' yoldan tatmin etmelerini mümkün kılan, aslında extra evliliğin cinsel münasebetlerini gizleyen bir biçimidir." (Ekonomist No: 1 s.83).

Bu dergiyi basan ve bu tür tartışmaya yer veren hem bu bay, hem de Rus Teknik Topluluğu, hiç şüphesiz kendilerini demokrasi taraftarı olarak sayarlar. Kendilerine feodal, reaksiyoner ve "papazların diplomatik uşakları" oldukları söylendiğinde bunu büyük bir hakaret olarak kabul edeceklerdir.

Burjuva ülkelerindeki evlilik, boşanma ve evlilik dışı doğan çocuklar hakkındaki kanunlar ve uygulamalar hakkında azıcık bir bilgi bile, bu konuyla ilgilenen herhangi birine, modern burjuva cumhuriyetlerinde hatta en demokratik burjuva cumhuriyetlerinde bile, kadınlara ve evlilik dışı doğan çocuklara karşı gerçekten feodal bir tutum izlendiğini gösterir.

Tabii ki bu, Menşeviklerin, Sosyalist Devrimcilerin, anarşistlerin bir kısmının ve Batıdaki bütün benzer partilerin demokrasi ve Bolşeviklerin bu demokrasiyi nasıl bozduklarını anlatmak için bağırmalarını engellemez. Aslında Bolşevik devrim, evlilik, boşanma ve evlilik dışı doğan çocukların durumları gibi sorunlar açısından kararlı olan tek demokratik devrimdir. Ve bu öyle bir sorundur ki, her ülkenin nüfusunun yarıdan fazlasının çıkarlarını doğrudan etkiler. Bolşevik devrimi, kendinden önce olan ve kendilerine demokratik diyen çok sayıdaki burjuva devrimlerine rağmen, gericiliğe, feodalizme, yönetici ve mal sahibi sınıfların olağan ikiyüzlülüklerine karşı kararlı bir mücadele veren ilk ve tek devrimdir.

Her 10 bin evlilikten yüzde 92 boşanma, Bay Sorokin'e garip bir sayı gibi görünüyorsa, yazarın ya hayatla ilişiği tamamen kesik bir manastırda büyüdüğü -ki, artık kimse böyle bir manastırın var olduğuna kolay kolay inanmaz- ya da gericiliğin ve burjuvazinin çıkarı için gerçeği çarpıttığı düşünülür. Burjuva ülkelerindeki sosyal koşullara ilişkin azıcık bilgisi olan biri, fiili boşanmaların (tabii ki, kilise ve

kanun tarafından onaylanmamış) gerçek sayısının her yerde sayılamayacak kadar fazla olduğunu bilir.

Bu açıdan Rusya ile diğer ülkeler arasındaki tek fark, bizim kanunlarımızın, kadını ve çocuğunu alçaltmaması ve ikiyüzlülüğü kutsallaştırmaması, hükümet adına ikiyüzlülüğe ve alçaltmaya karşı sistematik savaş açmasıdır.

Marksist dergi, aynı zamanda modern "eğitilmiş" feodalistlere karşı da savaş açmalıdır. Bunların çoğu hükümetin parasıyla beslenirler ve gençliğin eğitim kuruluşlarının idareciler görevine adı çıkmış sapıklardan daha fazla yakışmamalarına rağmen, gençliğimizi eğitmek için hükümet tarafından işe alınırlar.

Rus işçi sınıfı, iktidarı ele geçirmekte başarıya ulaşmıştır; ama bu iktidardan yararlanmayı henüz öğrenemedi, çünkü aksi takdirde bilgili toplulukların bütün öğretmenlerini ve üyelerini, burjuva "demokrasi"si olan ülkelere çoktan kibarca yollamış olması gerekirdi. Bu tür feodalistler için en uygun yer burasıdır.

Ama işçi sınıfı öğrenecektir ve bu öğrenme arzusu onda vardır.

12 Mart 1922,

Pod Znamenem Marxizma, No: 3, Mart 1922

Toplu Eserler, Cilt 32 (İngilizce Baskı)

MOSKOVA ŞEHRİ VE MOSKOVA GUBERNİA'NIN FABRİKA VE KÖYLÜ KADINLARI PARTİ DIŞI KADINLARI KONFERANSI'NA [33]

Sevgili Yoldaşlar.

En iyi dileklerinize ve selamlarınıza çok teşekkürler. Konferansınıza katılamadığım için çok özür dilerim. Devrimin Beşinci Yıldönümü dolayısıyla tebrikler ve toplantınızın başarısı için en iyi dilekler.

Sizin, Lenin

6 Kasım 1922

Kasım 1922'de basıldı

Toplu Eserler, Cilt 33 (İngilizce Baskı)

CLARA ZETKIN
LENİN'DEN ANILARIM

(Kadın Sorunu Üzerine Bir Görüşme)

Hatıra Defterim'den

Yoldaş Lenin, benimle kadın haklan sorununu tekrar tartıştı. O belli koşullarda tayin edici olabilecek, yığın hareketinin önemli bir unsuru olan kadınların hareketine açıkça çok büyük bir önem verdi. Lenin'in, ilke olarak hiçbir komünistin karşı çıkamayacağı, kadınların tam sosyal eşitliğini gördüğünü söylemeye gerek yok.

Lenin'le bu konu üzerindeki ilk uzun konuşmamızı, onun Kremlin'deki büyük çalışma odasında 1920 sonbaharında yaptık. Lenin, dâhilere özgü sanılan düzensizliğin olmadığı çalışmayı gösteren kitap ve kâğıtlarla kaplı masasına oturdu.

Beni selamladıktan sonra şöyle başladı:

"Güçlü bir uluslararası kadınlar hareketini elbette ki kesin bir teorik temel üzerine kurmalıyız. Marksist teori olmadan, doğru pratiğimizin olamayacağı açıktır. Burada da, biz komünistlerın ilke açıklığına ihtiyacımız var. Bizimle diğer bütün partiler arasına kesin bir çizgi çizmeliyiz. Maalesef İkinci Uluslararası Kongremiz[34] kadın sorunu tartışmasında umut edilen yere gelmedi. Kongre sorunu ortaya attı, ama kesin bir tavır koymayı başaramadı. Bir Komite hâlâ bu meseleden sorumludur. Bu komite, bir önerge, tezler ve emirler planlamak durumunda, ancak bugüne kadar çok az bir ilerleme yapmıştır. Bu komiteye yardım etmelisin."

Lenin'in bana anlattığını başkalarından da duymuştum ve memnuniyetimi belirttim. Rus kadınlarının devrim boyunca yaptıkları ve şimdi de devrimi korumak ve daha ileri doğru gelişmeleri için yaptıkları her şeyden dolayı büyük bir arzuyla doluydum. Bolşevik Partisi'ndeki kadınların yerlerine ve faaliyetlerine gelince, Bolşevik Partisi'nin örnek bir parti olduğunu düşünürdüm. Gerçekten örnek bir parti. Bolşevik Partisi, tek başına uluslararası komünist kadınlar hareketini eğitilmiş ve deney kazanmış bir güçle destekledi ve tarih için çok büyük bir örnek hazırladı.

Lenin belirsiz bir gülümsemeyle şöyle dedi:

"Bu gerçektir, çok mükemmel bir şeydir. Petrograd'da, burada, diğer şehirlerde ve sanayi merkezlerinde proleter kadınlar, devrim boyunca istenilen yere mükemmel biçimde geldiler. Kadınlar olmasaydı kazanamazdık, zor bile olsa. Bu benim görüşüm. Ne kadar yüreklilik gösterdiler ve hâlâ ne kadar yürekliler! Ne kadar ıstırap ve sıkıntı çekiyorlar bir düşün! Ama dayanıyorlar, çünkü Sovyetleri savunmak, özgürlük ve komünizm istiyorlar. Evet, bizim işçi kadınlarımız mükemmel sınıf savaşçılarıdır. Hayran olmaya ve sevmeye değerler. Genel olarak, Petrograd'daki 'Anayasacı Demokratlar'ın kadınlarının bile, bizimle savaşırken, şu alçak militan Kadetler'den[35] daha fazla yüreklilik gösterdiklerini kabul etmek gerekir. Partimizde güvenilir, akıllı ve çalışkan kadınlarımızın olduğu gerçektir. Bu kadınlar Sovyetlerde, yürütme komitelerinde, halk işlerinde ve her türden halk bürolarında önemli görevlerde bulunurlar. Bu kadınlardan çoğu, Parti'de, işçilerin ve köylülerin arasında ya da Kızıl Ordu'da gece gündüz çalışırlar. Bu bizim için çok büyük değerdir. Bu, kadınların kapasitesinin ve toplum için yaptıkları çalışmanın büyük değerinin delili olduğundan, bütün dünyadaki kadınlar için önemlidir. İlk proleterya diktatörlüğü, gerçekten kadınların tam sosyal eşitliğine giden yolu hazırlıyor. Proletarya diktatörlüğü, haksızlığın köklerini, kadın edebiyatının cilt cilt kitaplarından daha çok söküyor. Bununla birlikte, bütün bunlara rağmen, hâlâ bir uluslararası komünist kadınlar hareketimiz yok, gecikmeden böyle bir harekete sahip olmalıyız. Böyle bir hareket olmadan, Enternasyonalizm'in çalışması ve partileri eksik kalır ve asla tamamlanamaz. Yine de, devrimci çalışmamız bü-

tünlüğü ile yerine getirilmelidir. Bana, dışarıda komünist çalışmanın nasıl gittiğini anlat."

Komintern partileri arasında hâlâ çok dağınık ve düzensiz olan ilişkiler yüzünden o zaman sınırlı olan bilgilerimi anlattım. Lenin, büyük bir dikkatle, hiç sıkıntı, sabırsızlık ya da bıkkınlık belirtisi göstermeden, ikinci derecede önemli ayrıntıları bile istekle izleyerek ve biraz öne doğru eğilmiş bir vaziyette dinledi. Lenin kadar iyi bir dinleyici ya da bütün duyduklarıyla onun kadar çabuk bağlantı kurabilen ve genelleştirebilen başka birini asla görmedim. Lenin'in bu özelliği, zaman zaman sorduğu ve benim de cevaplandırdığım kısa ve çok özel sorulardan ve sonra bu meseleye dönmüş olmasından ya da daha sonraki özel hikâyemden bellidir. Lenin kısa notlar aldı.

Tabii ki Almanya'daki durumdan büyük ayrıntılarıyla söz ettim. Lenin'e Rosa Luxemburg'un devrimci mücadeleye çok büyük sayıdaki kadınları çekmeye verdiği büyük önemi anlattım. Komünist Partisi kurulduğunda, Rosa Luxemburg bir kadınlar gazetesinin yayımlanmasında dayattı. Leo Jogiches ile son kez karşılaştığımızda -öldürülmeden otuz altı saat önce- benimle Parti'nin çalışma planını tartıştı. Bana yapmam için çeşitli görevler verdi. Bunların arasında, işçi kadınlar arasında örgüt çalışması için bir plan da vardı. Parti, ilk illegal konferansında bu sorunu çözdü. Savaştan önce ve savaş boyunca meşhur olan, eğitim görmüş ve deneyden geçmiş kadın ajitatörlerin ve liderlerin istisnasız hemen hemen hepsi farklı derecelerde Sosyal Demokrat olarak kaldılar ve ajite olmuş ve aktif proleter kadınları idareleri altında tuttular. Bununla birlikte, Parti'nin her işinde ve kavgasında yer almış, enerjik, sadık kadınların küçük bir çekirdeği vardı. Bundan da öte, Parti'nin kendisi, işçi kadınlar arasında yöntemli bir faaliyet örgütlemiş bulunuyor. Tabii bütün bunlar sadece bir başlangıç, ama her şeye rağmen iyi bir başlangıç.

Lenin şöyle dedi:

"Fena değil, hiç fena değil. Komünist kadınların enerjisi, bağlılığı ve isteği, illegal ve yarı-legal dönemlerdeki yürek-

lilikleri ve akıllılıkları, çalışmamızın gelişmesine çok ümit veriyor. Bunlar, yığınların üzerinde ve eylemlerde başarı kazanmak için Parti'nin genişlemesine ve gücünün artmasına yararlı olabilir. Ama bütün yoldaşlara, bu sorunun temelinin açık bir kavrayışının verilmesi ve bu yoldaşların eğitilmeleri konusunda ne yapıyorsunuz? Bu açıdan işleriniz nasıl gidiyor? Yığınlar arasında çalışmada en çok hesaba katılan işte budur. Bu, yığınlara taşıdığımız fikirler ve yığınların benimsemelerini ve ilham al'Büyük işler yapmak ilham getirir' sözünü şu anda kimin söylediğini hatırlayamıyorum. Bizim ve bütün dünyanın emekçi halkının, yapacakları hâlâ çok büyük işler var. Sizin yoldaşlarınıza, Almanya'nın proleter kadınlarına ne ilham veriyor? Proleter sınıf bilinçleri ne düzeyde? İlgileri ve faaliyetleri, hareketin politik isteklerinde toplanıyor mu? Düşüncelerinin odak noktası nedir?

Rus ve Alman yoldaşlardan bu mesele hakkında garip şeyler işittim. Ne demek istediğimi anlatayım. Hamburg'da yetenekli bir komünist kadının fahişeler için gazete çıkardığını ve onları devrimci mücadele için örgütlemeye çalıştığını anladım. Şimdi gerçek bir Komünist olan Rosa, acıklı işleriyle ilgili bir polis tüzüğünü bozmaktan hapse atılan fahişeleri savunmak için bir makale yazdığında tam bir insan gibi hissedip, hareket etti. Fahişeler, burjuva toplumunun çifte talihsiz kurbanlarıdır. İlk olarak, mülkiyetın melun sisteminin, ikinci olarak da melun ahlâki ikiyüzlülüğünün kurbanlarıdırlar. Bundan hiç şüphe yoktur. Bunu ancak kaba ve dar görüşlü bir insan unutabilir. Bunu anlamak başka şey, fahişeleri özel bir devrimci hayır derneği heyeti olarak örgütlemek ve bunlar için bir sendika gazetesi yayınlamak -nasıl söyleyeceğimi bılmiyorum- bambaşka şeydir. Gerçekten Almanya'da örgütlenmeye, bir gazeteye, mücadelenize katılmaya ihtiyacı olan hiç kadın sanayi işçisi kalmadı mı? Bu hastalıklı bir sapmadır. Bu bana, her fahişeden tatlı bır Madonna yapan edebi modayı hatırlatıyor. Kökü de aynı görünüyor: Soylu burjuvazinin ahlaki ikiyüzlülüğüne karşı öfke ve sosyal sempati. Ama sağlıklı ilke, burjuva bozukluğuna ve soysuzluğuna katlandı. Fahişelik sorunu, bizim ülkede bile bir yığın zorluklarla karşımıza çıkacaktır. Fahişeyi üretici çalışmaya yöneltip, ona sosyal ekonomide bir yer bulmak. İşte yapılacak şey budur. Ama ekonomimizin şimdiki durumu ve bütün diğer koşullar, bunu zor ve karmaşık bir mesele yapıyor. İşte, proleterya iktidara geldikten sonra,

bütün haşmetiyle karşımızda duran ve pratik bir çözüm isteyen kadın sorununun bir görünüşü. Bu sorun, Sovyet Rusya'da bile bir hayli çaba gerektirecek. Ama sizin Almanya'daki soruna dönelim: Hiçbir koşul altında Parti, üyelerinin bu gibi uygunsuz eylemlerine kayıtsız kalmamalıdır. Bu, karışıklığa sebep olur ve gücümüzü böler. Bunu durdurmak için ne yaptın?"

Ben cevap vermeden önce Lenin devam etti:

"Clara, senin de bu konuda günah defterin bir hayli kabarık. İşçi kadınlarla okuma ve tartışma için düzenlediğiniz gecelerde, cinsiyet ve evlilik sorunlarının önde geldiğini söylediler bana. Bunların, senin politik öğretimin ve eğitimsel çalışmandaki ilginin temel konuları olduğunu söylediler. Bunu işittiğimde, kulaklarıma inanamadım. Proleter diktatörlüğünün ilk devleti, bütün dünyanın karşıdevrimcileriyle savaşıyor. Bizzat Almanya'daki durum, bütün proleter devrimci güçlerin en büyük birliğini gerektirir ki, böylece de süregelen karşı-devrimci saldırıyı püskürtebilsin. Ama aktif komünist kadınlar, seks sorunlarını ve evliliğin geçmiş, şimdiki ve gelecek biçimlerini tartışmakla meşguller. İşçi kadınları, bu sorunlar üzerinde aydınlatmayı en önemli görevleri olarak kabul ediyorlar. Viyana'dan bir kadın komünist yazar tarafından yazılmış cinsel sorunlar üzerindeki bir broşürün çok ilgi gördüğü söylendi. Ne saçma bir broşür! İşçiler, bu broşürün içinde doğru olanı çok önce Bebel'de okudular. Bu broşür, sadece sıkıcı ve önceden hazırlanmış biçimde değil burjuva toplumuna karşı yönelen etkileyici ajitasyon biçimindeydi. Freud'un sözü edilen hipotezi, broşüre bilimsel bir görünüş vermek için planlanmış, ama bir amatör için büyük bir beceriksizlik. Freud'un teorisi şimdi bir merak haline geldi. Makalelerde, ilmi eserlerde, broşür-lerde vs. açıklanan cinsiyet teorilerine, kısacası burjuva toplumunun pislik yığını üzerinde çok lüks olarak filiz veren bu özel edebiyatla ilgilenen teorilere güvenmiyorum. Hintli din adamının kendi merkezinin görüşüne dalması gibi, cinsiyet problemine de aynı biçimde dalanlara güvenmiyorum. Çoğu kısımları sadece hipotez, oldukça keyfi hipotez olan bu cinsiyet teorilerinin bu kadar fazla oluşunun bir kişisel ihtiyaçtan olduğunu sanıyorum. Bu cinsel teorileri, kişinin anormal ve aşırı cinsel hayatını burjuva ahlâkı önünde haklı çıkarmak ve kişinin kendisine hoşgörü istemek arzusundan çıkıyor. Burjuva ahlâkına beslenen bu gizli saygı, bana her şeyin kökenini sekste aramak kadar

ters geliyor. Bu teorinin ortaya çıkarılışı ne kadar isyancı ve devrimci olursa olsun, son tahlilde tamamen burjuva teorisidir. Entelektüeller ve benzerleri, özellikle bu konuya meraklıdırlar. Parti'de, sınıf bilincine ulaşmış militan proletarya arasında bu teoriye yer yoktur."

Özel mülkiyetin ve burjuva sosyal düzeninin hakim olduğu yerlerde, seks ve evlilik sorunlarının, bütün sosyal sınıf ve tabakaların kadınlarının türlü sorunlarına, münakaşalarına ve acı çekmelerine sebep olduğunu laf arasında söyledim. Kadınlar söz konusu olduğunda, savaş ve sonuçları, cinsel ilişkiler alanında var olan çelişkileri ve acıları azami derecede şiddetlendirdi. Önceleri kadınlardan gizlenen sorunlar, şimdi bütün çıplaklığıyla ortaya serildi. Buna, başlangıç halindeki devrimin atmosferi de eklendi. Eski duyguların ve düşüncelerin dünyası parçalanıyordu. Eski sosyal bağlar çözülüyor ve kopuyordu. Halk arasındaki yeni ilişkilerin özellikleri ortaya çıkıyordu. Sözü edilen sorunlardaki ilgi; aydınlanma ve yeni bir kavrayış ihtiyacının ifadesiydi. Aynı zamanda burjuva toplumunun çarpıklıklarına ve ikiyüzlülüğüne karşı bir reaksiyondu. Tarih ve ekonomik bağımsızlıkları sürecinde oluşan evlilik ile aile biçimlerinin değişikliği hakkındaki bilgi, işçi kadınlara, burjuva toplumunun sonsuzluğu hakkında önceden edindikleri fikirleri akıllarından atmalarına yardım edecekti. Buna karşı eleştirel olarak tarihi tutum, sahte cinsel ahlâkın damgalanması da dahil olmak üzere burjuva toplumunun amansız eleştirisine, bu toplumun özünün ve sonuçlarının açıklanmasına varmalıydı. Bütün yollar Roma'ya çıkar. Toplumun ideolojik üst yapısının en önemli kısmının ve önemli bir sosyal olayının her gerçek Marksist analizi, bir burjuva toplumu analizine ve bu toplumun temeline, özel mülkiyete varmalıydı. Bu analiz, "Kartaca yıkılmalıdır" sonucuna varmalıdır.

Lenin, gülümseyerek doğruladı.

"Bak şimdi! Yoldaşlarını ve Parti'ni bir avukat gibi savunuyorsun. Tabii ki söylediğin doğru ama bu, Almanya'da yapılan hata için olsa olsa bir özür olabilir, hatayı haklı çıkaramaz. Bu hata olarak kalır. Bu okuma ve tanışma

gecelerinde, seks ve evlilik sorunlarının olgun ve hayati tarifinin materyalizm görüşüyle yönetildiğini bütün içtenliğinle bana temin edebilir misin? Bu ise, geniş ve derin bilgi ile fazla sayıdaki materyalin tam Marksist kullanımının önceden var olmasını gerektirir. Bu iş için ihtiyacınız olan güçleriniz var mı? Hani şu okuma ve tartışma gecelerinde öğretme için kullanılmaması gerektiğinden bahsettiğimiz broşür gibi şeylerden, yoksa siz de kullandınız mı? Eleştirilmek yerine, salık veriliyor ve dağıtılıyor. Bu soruna yaklaşım, neden yeterli ve Marksist değil? Çünkü seks ve evlilik sorunlarına, temel sosyal sorunun sadece bir kısmı olarak bakılmıyor. Tam tersine, temel sosyal sorun seks sorunun bir parçası, bir eki olarak gösterilir. Önemli nokta, çok daha gerilere gider. Bundan dolayı, sadece bu sorun karanlıkta bırakılmakla kalmaz, aynı zamanda genel olarak işçi kadınların düşüncesi ve sınıf bilinçleri köreltilir.

Ayrıca da bu en önemsiz nokta değildir, büyük Hazreti Süleyman, "Her şeyin bir zamanı vardır" dedi. Soruyorum sana, işçi kadınları nasıl sevip ya da sevilecekleri ve nasıl kur yapacakları gibi sorunlarla aylarca meşgul etmenin zamanı mı? Tabii ki bu sorunların 'geçmiş, şimdiki ve gelecek' biçimleri konusunda ve çeşitli nesiller arasındadır. Ve bu, gururla biçimlendirilmiş tarihi materyalizmdir. Bugünlerde komünist ve işçi kadınların düşünceleri, maddi ve cinsel ilişkilerin gerektiği gibi yeniden düzenlenmesi için diğer şeyler arasında temel atacak olan proleter devrimi üzerinde toplanmalıdır. Şu anda, Avustralyalı yerliler arasında hüküm süren evlilik biçimlerinden ya da eski zamanlardaki kız ve erkek kardeşler arasındaki evlilik gibi sorunlar dışındaki sorunlara gerçekten öncelik vermeliyiz. Alman proleteryası için, Sovyetlerin ve Versay Antlaşmasının[36] sorunu ve bu sorunun, kadınların hayatları üzerindeki etkisi, işsizlik, ücretlerin azalması, vergiler ve diğer sorunlar hâlâ gündemde duruyor. Kısacası, hâlâ işçi kadınların bu tür politik ve sosyal öğrenimlerinin yanlış, hem de kesinlikle yanlış olduğu fikrindeyim. Bu konuda nasıl susabiliyorsun? Bütün yetkini buna karşı kullanmalıydın."

Kızgın arkadaşıma, çeşitli yerlerdeki yönetici kadın yoldaşlarımla birlikte bu durumu eleştirmeyi ve protesto etmeyi ihmal etmediğimi söyledim. Ama Lenin'in de bildiği gibi, ne ülkesinde ne de kendi evinde hiç bir kehanet

sahibi yüceltilmez. Eleştirimden dolayı, kafamda "Sosyal Demokrat tutumun ve modası geçmiş filistenizmin (küçük burjuva) kalıntılarının hâlâ güçlü olduğu" şüphesini üstüme çektim. Bununla birlikte, sonunda eleştirim işe yarar olduğunu ispat etti. Cinsiyet ve evlilik artık, tartışma gecelerindeki konferanslarda odak noktası değildi. Lenin, tartışmasının konusuna yeniden döndü.

"Evet, evet onu biliyorum"

dedi.

"Birçokları, bu konuda bende de filistenizm bulunduğundan şüphe ederler ki böyle bir tutum bana çok terstir, bu ise dar kafalılıkla, ikiyüzlülüğü içinde gizler. Eh, bundan hiç rahatsız olmadım. Burjuva bozuntusu, yumurtalarından daha yeni çıkan bu sarı-gagalı acemi çaylakların hepsi korkunç akıllı. Bunlara, yolumuzdan sapmadan katlanmalıyız. Gençlik hareketi de cinsiyet sorununa modern bir yaklaşım ve aşırı bir ilgiyle yaklaşıyor".

Lenin, "modern" sözcüğü üzerinde ince bir alay ve küçültücü bir bakışla durdu.

"Ayrıca bana, senin gençlik örgütlerinde de cinsiyet sorununun başlıca konu olduğu ve bu konu üzerinde çok zor konuşmacı bulunduğu söylendi. Bu saçmalık, özellikle gençlik hareketi için tehlikeli ve zararlıdır. Bu saçma davranış, kolayca cinsel hayatın aşırı tahribine ve genç insanların sağlığının ve gücünün boşa harcanmasına varır. Bununla da savaşmalısın. Gençlik hareketiyle, kadınlar hareketi arasında hiçbir bağlantı eksikliği yok. Komünist kadınlarımız her yerde, genç insanlarla yöntemli biçimde işbirliği yapmalıdırlar. Bu işbirliği, anneliğin bir devamı olacak ve bu işbirliğini yükseltecek ve bunu bireysel alandan toplumsal alana yayacaktır. Kadınların henüz başlangıç halindeki hayatı ve faaliyetleri ilerletilmelidir, böylece ev ve aile üzerinde toplanmış filisten ve bireysel psikolojilerinin dar görüşlülüğünden kurtulabilsinler. Ama bu geçicidir.

Bizim ülkemizde de oldukça çok sayıda genç insan, cinsiyet sorununda burjuva kavramlarının ve ahlakının yeniden gözden geçirilmesi ile meşguller. Ve şunu da ekleyeyim ki bu faaliyet en iyi oğullarımızı ve kızlarımızı, gerçekten ümit verici gençliğimizin oldukça önemli bir kısmını içine alır. Tıpkı şimdi senin söylediğin gibi. Savaşın

izleri ve henüz başlamış olan devrim tarafından yaratılan atmosferde, kendilerini ekonomik temelleri radikal değişikliğe uğrayan bir toplumda bulan eski ideolojik değerler yıkılıyor ve kendilerini ayakta tutan gücü kaybediyor. Mücadele içinde yeni değerler billurlaşıyor. Halk arasında kadın-erkek arasındaki ilişkiler konusunda duygular ve düşünceler de tamamen değişiyor. Bireyin ve toplumun hakları ve dolayısıyla bireyin ödevleri arasına yeni sınırlar çiziliyor. Her şey hâlâ kaos halinde. Çeşitli karşıt eğilimlerin yönü ve potansiyeli hâlâ yeterli açıklıkta değil. Bu, ölmenin ve yeniden var olmanın, yavaş ve genellikle çok acı bir sürecidir. Bütün bunlar, cinsel ilişkiler alanına, evliliğe ve aileye de uygulanır. Çok zor çözümüyle, erkeğe her şey için serbestlik izni, karısına da kölelik vermesiyle ve iğrenç derecedeki sahte cinsel ahlâk ve ilişkileriyle burjuva evliliğinin bozulmuşluğu, çürümüşlüğü ve pisliği, en iyi ve ruhsal bakımdan en aktif insanları azami derecede nefretle doldurur.

Burjuva evliliğinin baskısı ve evlilik hakkındaki burjuva kanunu, günahı arttırır ve çelişkileri şiddetlendirir. Bu, "kutsal" mülkiyetin baskısıdır. Bu, rüşvetçiliği, adiliği ve alçaklığı kutsallaştırır. "Saygıdeğer" burjuva toplumunun geleneksel ikiyüzlülüğünü ve diğer özelliklerini de ekler. İnsanlar, hakim olan nefrete ve azgınlığa karşı isyan ederler. Güçlü ulusların mahvolduğu, eski güç ilişkilerinin parçalandığı ve bütün sosyal dünyanın sapmaya başladığı bir anda, bireyin duyguları hızlı bir değişikliğe katlanır. Zevk almanın farklı biçimlerine doğru harekete geçirici aşırı bir arzu, kolaylıkla karşı koyulmaz bir güç kazanır. Burjuva anlamdaki cinsiyet ve evlilik reformları, gerekli çözümü getirmiyor. Artık bu alanda proleter devriminden ayrılmayacak bir devrim yaklaşıyor. Tabii ki kadınlar ve genç insanlar, bunun bir sonucu olarak ortaya çıkmış olan sorunların çapraşıklığına derin bir ilgi duyuyorlar. Hem burjuva toplumundaki hem de proleter devletindeki insanlar, bugünkü düzensiz durumdan çok çekiyor, genç insanlar, yaşlarının verdiği heyecanla bunlara isyan ediyor. Bu tabii ki doğaldır. Genç insanlara manastırvari nefsi feragati ve iğrenç burjuva ahlâkının kutsallığını öğütlemekten daha sahte bir şey olamaz. Bununla birlikte, fiziksel anlamda hâlâ güçlü olarak hissedilen cinsiyet sorununun böyle bir zamanda genç insanların psikolojisinde bu kadar çok önem kazanması, hiç de iyi bir şey değildir. Sonuçlar ise ölümden başka bir getirmez. Bunu

yoldaş Lilina'ya sor. Çeşitli eğitimsel kurumlardaki yaygın çalışmasından bir yığın deneyler edinmiş olması gerekir. Biliyorsun ki Yoldaş Lilina tam bir komünisttir ve hiç hatası olmamıştır.

Gençlerin, cinsiyet sorununa karşı değişik tutumları, tabii ki 'önemli'dir ve teoriye dayanır. Birçok kişi, bu tutuma 'devrimci' ya da 'komünist' der. Böyle olduğuna içtenlikle inanırlar. Ben yaşlı bir adamım ve bunu sevmiyorum. Belki de huysuz bir sofuyum, ama genç insanların -ve çoğunlukla ergin insanların da- bu 'yeni seks hayatı' dedikleri şey, bana açıkça burjuva gibi görünmesinden başka, eski burjuva umumhanelerinin yayılması gibi geliyor. Bütün bunların, biz komünistlerin anladığı serbest aşkla hiçbir şekilde ilgisi yoktur. Komünist toplumda, cinsel arzunun tatmin edilmesinin ve aşk yapmak arzusunun, 'bir bardak su içmek' kadar basit ve önemsiz olduğu hakkındaki meşhur teoriyi şüphesiz ki duymuşsundur. Bu 'bir bardak su teorisi' üzerinde gençliğimizin bir kısmı aklını kaçırmış, hem de tamamen kaçırmış. Bu teori birçok genç erkek ve kız için kötü sonuçlar yaratmıştır. Bunun savunucuları, 'bir bardak su teorisi'nin Marksist bir teori olduğunu iddia ediyorlar. Toplumun ideolojik üst yapısındaki bütün olayları ve değişikliklerinden, o toplumun ekonomik temelinden doğrudan ve yavaşça sonuç çıkaran Marksizmin hiçbir şeklini istemiyorum, çünkü şeyler bu kadar basit değildir. Frederich Engels, çok önceleri bunu, tarihi materyalizme göre belirtmişti.

Meşhur 'bir bardak su' teorisini anti-Marksist ve bundan da öte, anti-sosyal olarak kabul ediyorum. Cinsel hayatta, sadece doğanın vermiş olduğu şey değil, aynı zamanda kültürün yüksek ya da düşük düzeye gelmiş olması da rol oynar. Engels, 'Ailenin Kökeni'nde, ortak cinsel aşkın bireysel aşka doğru gelişmesinin ve böylece daha saflaşmasının nasıl önemli olduğunu belirtti. Cinsler arasındaki ilişkiler, ekonomi ile psikolojik inceleme için özellikle seçilmiş, fiziksel istekle kişiler arasındaki karşılıklı bir etkinin basit olarak ifadesi değildir. Bu ilişkilerdeki değişikliği, bir bütün olarak ideoloji ile olan bağından tecrit ederek, doğrudan toplumun ekonomik temeline bağlamaya niyet etmek Marksizm değil, rasyonalizm olur. Şüphesiz ki aşırı arzu tatmin edilmelidir. Ama normal bir insan, hendeğe yatıp, kirli sudan içer mi? Ya da kenarı bir yığın dudak tarafından yağlanmış bir bardaktan? Ama sosyal yön, her şeyden önemlidir. Su içmek gerçekten bireysel

bir meseledir. Ama aşk yapmak iki kişinin işidir ve üçüncü bir kişi bu yeni bir hayatta büyük bir olasılıkla var olacaktır. Bu işin sosyal bir durumudur ve topluma bir görev yükler.

Bir komünist olarak benim, çarpıcı belirtisine yani 'aşkın özgürlüğü'ne rağmen 'bir bardak su' teorisine hiçbir yakınlığım yok. Ayrıca aşkın özgürlüğü ne bir roman ne de bir komünist fikirdir. Bu konunun, geçen yüzyılın ortalarında 'kalbin özgürlüğü' olarak edebiyatta geliştiğini hatırlayacaksın. Burjuva uygulamasında ise tenin özgürlüğünde maddeleşti. Bugünkü kadar yetenekle de öğütlenmemişti, yine de nasıl uygulandığına karar veremiyorum. Eleştirimin sofuluk doğurmasını istemem. Bu düşünceme en uzak olan şeydir. Komünizm çilekeşliği değil, her şeyden önce mükemmel bir aşk hayatından kaynaklanan yaşama zevkini ve gücünü getirmelidir. Bugün ise, benim fikrime göre, cinsel hayatın elde edilen fazlalığı, ne zevk veriyor ne de güç. Aksine, bunları azaltıyor. Bu, devrim çağında çok kötüdür.

Genç insanların özellikle zevke ve güce ihtiyaçları var. Mümkün olduğu kadar kolektif olarak öğrenme, çalışma ve araştırma yanında jimnastik, yüzme, uzun yürüyüş gibi sağlıklı sporlara, her çeşit fiziksel çalışmalara ve geniş bir zihinsel ilgi alanına da ihtiyaçları vardır. Bunlar, genç insanlara, seks sorunları ve birinin vücuduyla yaşama denen şey üzerindeki sonu gelmeyen konferans ve tartışmalardan çok daha yararlı olacaktır. Mens sana in corpore sana*. Ne münzevi, ne de Don Juan ol, ama Alman filisteni gibi ikisi arasında bir şey de olma. Genç yoldaş X'i biliyorsun. Mükemmel ve yüksek yetenekli bir delikanlıdır. Bütün bunlara rağmen, korkarım ki hiçbir şey olamayacak. Gönül işlerinin ardı akası kesilmiyor. Bu gönül işi, politik mücadele ve devrim için hiç de iyi değildir. Gönül işlerini politikayla karıştıran kadınların ya da uçkuruna düşkün ve kendini her genç kadına kaptıran erkeklerin güvenilir ve dayanıklı olduklarını düşünemiyorum. Hayır, hayır bu devrimle birlikte yürümez."

Lenin ayağa fırlayıp, elleriyle masaya vurdu ve odada bir aşağı, bir yukarı yürüdü.

"Devrim, yığınlar ve bireyler tarafından bütün soğukkanlılığın toplanmasını ve düzenlenmesini ister. Devrim. d'Annunzio'nun düşmüş dişi ve erkek kahramanları ara-

* Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur -Çev.-116

sında görülen yaygın aşırılığa varan koşulları hoş görmez. Cinsel meselelerde herkesle yapılan cinsel ilişki, burjuvacadır. Bozulmanın bir belirtisidir. Proletarya yükselen bir sınıftır. Proletaryanın, kendisini sersemleştirmek ya da harekete geçirmek için sarhoşluğa, yani ne cinsel gevşekliğin ne de alkolün sarhoşluğuna ihtiyacı vardır. Proletarya, kapitalizmin rezilliğini, iğrençliğini ve barbarlığını unutmamalıdır ve unutmayacaktır. Proletarya savaşmak için en güçlü ilhamını, sınıfsal durumundan ve komünist fikirden alır. Proletaryanın ihtiyacı olan berraklık, berraklık ve yine berraklıktır. Bundan dolayı, tekrar ediyorum, enerjinin hiçbir şekilde zayıflatılması, boşa harcanması ve dağınıklığı olmamalıdır. Kendi kendini denetleme ve disipline etmek kölelik değildir; tabii ki aşk işlerinde de kölelik sayılmaz. Bağışla beni Clara, tartışmaya başladığımız noktadan çok uzaklaştım. Neden beni uyarmadın? Endişe, beni çok konuşturdu. Gençliğimizin geleceğini çok içten ele alıyorum. Bu, devrimimizin bir parçası, bir kısmıdır. Burjuva toplu-mundan devrim dünyasına sokulan zararlı unsurlar orta-ya çıktıklarında ve verimli tohumların kökleri gibi yayıl-dıklarında, bunlara karşı hemen tavır almak daha iyidir. Üzerinde durduğumuz sorular, aynı zamanda kadınların sorunlarının bir parçasıdır."

Lenin, büyük bir canlılık ve derin bir inanışla konuştu. Her sözcüğün, ta yüreğinden geldiğini ve yüzündeki anlatımın, bu duyguya katıldığını hissedebildim. Zaman zaman bazı fikirleri, enerjik jestlerle noktaladı. Çok önemli politik sorunların yanında, önemsiz meselelere bu kadar dikkat etmesi ve bu meselelere bu denli yakın olmasını görmek beni şaşırttı. Yalnız Sovyet Rusya'yı değil, bütün dünyayı ilgilendiren sorunlardan haberdardı. Ne kadar mükemmel bir Marksist'ti ki özeli, nerede ve hangi biçimde kendini gösterirse göstersin, genelle olan ilişkisi ve genelde bulunuşuyla bir arada kavrardı. Bütün zevki ve amacı, karşı koyulmaz doğa güçleri gibi sarsılmaz dürüstlükle, yığınların eseri olan devrimin hızlandırılması amacında toplanmıştı. Lenin her şeyi, ulusal ve uluslararası devrimin bilinçli harekete geçirici güçleri üzerindeki etkisinin hesabıyla değerlendirdi, çünkü ayrı ayrı ülkelerin tarihi olarak uygun hale gelmiş özelliklerini ve bu ülkelerin farklı gelişme aşama-

larını değerlendirirken, gözlerini dünya çapındaki proleter devriminden hiçbir zaman ayırmadı.

"Yoldaş Lenin" diye feryat ettim "sözlerinizin binlerce insan tarafından işitilmediğinden dolayı ne kadar üzgünüm. Bildiğiniz gibi, beni doğruya döndürmek zorunda değilsiniz. Ama dost ve düşman için düşüncenizi işitmek ne kadar önemli".

Lenin tatlı bir şekilde güldü.

"Bugün tartıştığımız sorunlar üzerinde konuşur ya da yazı yazabilirim. Ama sonra, şimdi değil. Şimdi bütün zamanımız ve gücümüz diğer şeylerde toplanmalıdır. Yapacak daha büyük ve zor işler var. Sovyet devletini sürdürme ve güçlendirme mücadelesi, hiçbir şekilde sona ermedi. Polonya Savaşı'nın[37] sonucunu kavramalı ve bundan mümkün olduğu kadar çok yararlanmalıyız. Wrangel Güney'de hâlâ savaşıyor. Tabii, hakkından geleceğimize derinden inanıyorum. Bu, İngiliz, Fransız emperyalistlerine ve onların uşaklarına düşünülecek bir ders verecektir. Ama görevimizin en zor kısmı olan, yeniden kurma, hâlâ karşımızda duruyor. Ayrıca bu, cinsel ilişkiler, evlilik ve aile sorunlarını da ön plâna getirecek. Bu arada, nerede ve ne zaman gerekli olursa bu sorunları, elinizden geldiğince idare edeceksiniz. Bu sorunları, anti-Marksist yoldan kullanılmasına ya da yıkıcı sapmalar ve bozgunculuk için yararlanılmasına izin vermemelisiniz. Sonunda senin çalışmana geldim."

Lenin saatine baktı ve şöyle dedi:

"Sana ayırdığım zamanın yarısı bitmiş bulunuyor. Çok uzun konuştum. Kadınlar arasında komünist çalışma ile ilgili yol gösterici tez üzerinde çalışmalısın. Senin prensip sahibi olan yaklaşımını ve pratik deneyini biliyorum. Bu nedenle bu konudaki konuşmamız kısa olacak; en iyisi bir an evvel işe başlaman. Tezlerin nasıl olması gerektiğini düşünüyorsun?"

Bu konu üzerine, ona kısa bilgi verdim. Lenin, sözümü kesmeden birkaç kez hoşuna giderek başıyla doğruladı. Sözümü bitirdiğimde kuşkuyla yüzüne baktım.

"Doğru" dedi ve ekledi:

"Aynı zamanda sorumlu Partili kadın yoldaşlarla bu konuda bir toplantı yapıp, bunları onlarla tartışman da

iyi olurdu. Çok kötü, Yoldaş Inessa* burada yok. Hasta olduğu için Kafkaslara gitti. Tartışmadan sonra, bu tezleri yazıya geçir. Bir komite bunları gözden geçirecek ve Yürütme Komitesi de son kararı verecektir. Senin görüşlerini tamamen paylaşıyorum, sadece bazı ana noktalar üzerinde görüşümü belirttim. Eylem ve başarılı kavga için hazırlık yapıyorsa, bugünkü ajitasyon ve propaganda için bana önemli görünüyorlar. Bu tez, kadınların gerçek kurtuluşunun komünizm olmadan mümkün olamayacağını güçlü bir şekilde vurgulamalıdır. Kadının insani ve sosyal durumu ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki kopmaz bağa önem vermelisin. Bu, 'kadınların kurtuluşu' için burjuva hareketine karşı güçlü, yıkılmaz bir çizgi çekecektir. Bu, aynı zamanda, kadın sorununu sosyal ve işçi sınıfı sorununun bir parçası olarak incelemek ve bu sorunu proleter sınıf mücadelesi ve devrimle birleştirmek için bize bir temel de verecektir. Komünist kadınlar hareketinin kendisi, bir yığın hareketi yani genel yığın hareketinin bir parçası olmalıdır; sadece proleterlerin değil, bütün sömürülenlerin, ezilenlerin ve kapitalizmin ve hakim sınıfların bütün kurbanlarının hareketinin bir parçası olmalıdır. Burada, kadınların hareketinin, proleteryanın sınıf mücadelesindeki tarihi görevi yani komünist bir toplumun yaratılmasındaki önemi de yatar. Partimizde ve Komintern'de devrimci kadınlığın çiçeğine sahip olduğumuz için gururlanabiliriz. Ama bu yetmez, kentlerde ve kırlardaki milyonlarca işçi kadını mücadelemize ve özellikle toplumu komünist olarak yeniden kurmak için kazanmalıyız. Kadınlar olmadan gerçek yığın hareketi olamaz.

Örgütsel fikirlerimizi, ideolojik kavramlardan çıkarırız. Ayrı komünist kadın örgütleri istemiyoruz. Komünist olan kadın, tıpkı komünist olan erkek gibi Parti üyesidir. Aynı hakları, aynı ödevleri vardır. Bu nedenle, hiçbir fikir farkı olamaz. Bununla birlikte, gerçeğe gözlerimizi kapamamalıyız. Geniş kadın yığınlarını yükseltmek, bunları Parti ile ilişkili hale getirmek ve Parti'nin etkisinde tutmak amacıyla, Parti'nin organları -çalışma grupları, komisyonları, komiteleri, bölümleri- olmalıdır. Bu doğal olarak, kadınlar arasında sistematik bir çalışma yapmamızı gerektirir. Uyanık kadınlara öğretmeli, bunları Komünist Partisi altında proleter sınıf mücadelesine kazanmalı ve bu mü-

* Adı geçen Inessa Armand'dır.

cadele için hazırlamalıyız. Bunu söylediğimde sadece aklımda proleter kadınlar değil, değirmende çalışan ya da ailenin yemeğini pişiren kadınlar da var. Aynı zamanda köylü kadınlar ve aşağı orta sınıfın çeşitli tabakalarının kadınları da aklımda. Bunlar da kapitalizmin kurbanlarıdır ve savaştan bu yana durumları daha da kötüleşmiştir. Politikadaki ilgisizlik ya da başka söyleyişle kadın yığınlarının anti-sosyal ve geri psikolojisi, faaliyetlerinin dar alanı ve hayatlarının bütün modeli inkâr edilemez gerçeklerdir. Bunları görmezden gelmek ahmaklık, hem de tamamen ahmaklık olur. Kadınlar arasında çalışmak için kendi gruplarımız, özel ajitasyon yöntemlerimiz ve özel örgüt biçimlerimiz olmalıdır. Bu burjuva 'feminizm"i değil, pratik devrimci politikasıdır."

Lenin'e fikirlerinin benim için değerli bir teşvik olduğunu söyledim. Birçok yoldaş, hem de en iyileri, Parti'nin kadınlar arasında planlı çalışma için özel gruplar oluşturmasına şiddetle karşı çıktı. Bu işi, meşhur 'kadınların kurtuluşu" hareketine ve Sosyal-Demokrat geleneğe bir dönüş olarak ilan ettiler. Bu yoldaşlar, Komünist Partilerin kadınlara eşitlik vermelerinden sonra, genel olarak bütün emekçi halk arasında ayırım yapmadan çalışmayı sürdürmeleri gerektiğini ileri sürdüler. Erkeklere ve kadınlara yaklaşma aynı olmalıdır. Lenin'in ajitasyon ve örgütle ilgili olarak belirttiği koşulları göz önüne alacak herhangi bir girişim, bu görüşü temsil edenler tarafından oportünizm ve temel ilkelerin bırakılması ve saptırılması olarak damgalanacaktır. Lenin şöyle dedi:

"Bu, ilk ve son bir şey değil. Seni yanlış yola saptırmasın. Her yerdeki Partilerde, hatta Sovyet Rusya'da bile erkekler kadar kadınlar yok. Neden sendikalardaki kadınların sayısı çok az? Bu gerçekler insanı düşündürür. Kadın yığınları arasındaki çalışma için kaçınılmaz özel grupların inkârı, Komünist İşçiler Partisi'ndeki[38] değerli arkadaşlarımızın çok prensip sahibi ve radikal tutumla-rının parçasıdır. Bu arkadaşlar, bir tek örgüt biçimi ol¬ması gerektiği görüşündeler, bir işçi birliğinden yanalar. Bunu biliyorum. İlkeler, anlayış eksikliği olduğunda, örneğin akıl, dikkat edilmesi gereken açık gerçekleri kavramayı reddettiğinde, birçok devrimci kafalı ama zihni karışık insanlar tarafından yardıma çağrılır. İlkelerin saflığının bu

gardiyanları, devrimci politikamızın gereksinmeleriyle nasıl başa çıkabilirler? Bütün konuşmaları, amansız gereksinmelerin karşısında çöker. Proletaryanın diktatörlüğünü, yanımızda milyonlarca kadın olmadan yürütemeyiz. Komünist yapıya da onlarsız girişemeyiz. Onlara ulaşmanın bir yolunu bulmalıyız. Bu yolu bulmak için çalışmalı ve araştırmalıyız.

Bundan dolayı, kadınların yararına istekler ileri sürmemiz tamamen doğrudur. Bu, ne minimum programdır ne de Sosyal-Demokrat anlamda, yani İkinci Enternasyonal'in[39] havasında bir reform programıdır. Bu burjuvaziye inandığımızı ve burjuva devletinin sonsuza dek ya da uzun bir zaman süreceğini göstermez. Ne de kadın yığınlarını reformlarla pasifize etme ve onları devrimci mücadele yolundan saptırmak için bir girişimdir. Hilekârlığın hiçbir çeşidiyle ilgisi de yoktur. Bizim isteklerimiz, burjuva sisteminde zayıf ve temel haklarından mahrum kadınların katlanmak zorunda oldukları acil ihtiyaç ve rezil alçaltılmalardan çıkardığımız pratik çözümlerden başka bir şey değildir. Bu ihtiyaçlardan ve kadınların ezilmesinden haberdar olduğumuzdan, erkeklerin imtiyazlı durumlarını bildiğimizden ve işçi kadını, işçinin karısını, köylü kadını, küçük adamın karısını ve birçok açıdan mülk sahibi sınıfların kadınını bile ezen ve harap eden her şeyden nefret ettiğimizden -evet nefret ettiğimizden- ve ortadan kaldırmak istediğimizden dolayı gösteri yapıyoruz. Burjuva toplumundan kadınlar için istediğimiz haklar ve sosyal ölçüler, kadınların durumunu ve çıkarlarını anladığımızı ve bunları proleterya diktatörlüğünde dikkate alacağımızı kanıtlar. Doğaldır ki uyuşturucu ve himayeci reformistler gibi değil. Asla! Ama devrimciler olarak, kadınları, ekonominin ve ideolojik üstyapının yeniden kurulmasında eşit olarak yer almaya çağırıyoruz."

Lenin'e kendisiyle aynı görüşte olduğumu, ama buna şüphesiz karşı çıkılacağını söyledim. Açık olmayan ve korkak kafalar, bunu şüpheli oportünizm diye reddedeceklerdi. Kadınlar için bugünkü isteklerimizin de yanlış anlaşılacağı ve yorumlanacağı inkâr edilemezdi.

Lenin'in canı sıkılmıştı, şöyle bağırdı:

"Ne demek o? Bu tehlike, söylediğimiz ve yaptığımız her şeyde vardır. Bu tehlike korkusunun, uygun ve gerekli olanı yapmakta bize engel olmasına izin verecek olursak, biz de Hintli münzevilere* benzeriz. Hiçbir şekilde kı-

mıldamamalıyız, yoksa ilkelerimizin o yüce sütunundan yuvarlanıveririz. Bizim durumumuzda, bu sadece ne istediğimizin değil, aynı zamanda nasıl istediğimizin meselesidir. Bu meseleyi yeteri kadar berraklaştırdığıma inanıyorum. Programımızda, kadınlar için isteklerimizi bir teftiş haline getirmemiz akla uygundur. Hayır, var olan koşullara dayanan ve doğal olarak proletaryanın çıkarlarıyla her zaman beraber olan bu ve diğer isteklerimiz için savaşmalıyız.

Bu türden her mücadele, bizi, saygı değer burjuva kliği ve en az onun kadar saygı değer olan reformist uşaklarıyla birlikte ahmak yapar. Bu ise reformistleri ya bizim önderliğimizde savaşmaya -ki bunu istemezler- ya da kimliklerini gizlemeye zorlar. Böylece, mücadele bizi onlardan ayırır ve komünist yüzümüzü gösterir. Bu mücadele bizi, kendilerini erkeğin üstünlüğü, patronlarının gücü ve bütün olarak burjuva toplumu tarafından sömürülmüş, köleleştirilmiş ve ezilmiş hisseden kadın yığınların güvencesi yapar. Herkes tarafından ihanete uğrayan ve terk edilen işçi kadınlar, bizimle birlikte savaşmaları gerektiğini kavrarlar. Kadınların hakları için mücadelenin, aynı zamanda temel amacımızla -yani iktidarı ele geçirmek ve proletarya diktatörlüğünü kurmak- birleştirilmesi gerektiğini benim açıkça söylemem ya da sana açıkça söyletmem gerekli mi? Bu, şu anda bizim en önemli ilkemizdir ve öyle olmakta devam edecektir. Bu açıktır, hem de kesin olarak. Bu bir tek istek üzerine ısrar eder, hatta bu isteği Eriha'nın** davulları gibi bile açıklasak, yine de geniş işçi kadın yığınları, iktidar için mücadele etmeye karşı konmaz biçimde çekildiklerini hissetmeyecekler. Hayır, bin kere hayır! İsteğimizi, işçi kadınların acıları, ihtiyaçları ve arzularıyla birlikte kadın yığınlarının kafalarında politik olarak birleştirmeliyiz. Proleter diktatörlüğünün kendileri için ne anlama geldiğini; hem kanuni, hem de pratik olarak, ailede, devlette ve toplumda erkeklerle tamamen eşit haklar sağladığını, aynı zamanda burjuvazinin iktidarının ortadan kaldırılmasını da anlattığını herkes bilmelidir."

"Sovyet Rusya bunu ispat eder. Bu, en büyük örneğimiz olacaktır" diye bağırdım.

Lenin devam etti:

*Ortaçağlarda rastlanan bu münzeviler sütun tepelerinde yaşalardı -Çev.

** Filistin'de bir şehir -Çev.

"Sovyet Rusya, kadınlar için olan isteklerimize yeni bir ışık yakar. Proletaryanın diktatörlüğünde kadınlar, artık proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadelenın bir hedefi değillerdir. Bir kez bu kadınları yanımıza çektikten sonra, artık komünist toplumun binasına birer tuğla gibi hizmet ederler. Bu da, sınırın öte tarafındaki kadınlara, iktidarın proletarya tarafından ele geçirmesinin önemini gösterir. Kadınların çeşitli yerlerdeki durumları arasındaki fark, kadın yığınlarının desteğini, proletaryanın devrimci sınıf mücadelesine kazanmak için cesur bir çabayla gösterilmelidir. Kadın yığınlarının, ilkelerin açık bir kavrayışıyla ve sağlam bir örgütsel temel üzerinde harekete geçirilmeleri, Komünist Partileri ve bu partilerin zaferleri için hayati bir sorundur. Ama kendi kendimizi kandırmayalım. Ulusal bölümlerimiz, hâlâ bu sorunun doğru anlayışına sahip değiller. İş, komünist önderliğinde işçi kadınların yığın hareketini yaratmaya geldiğinde, pasif bekle ve gör tavrını benimserler. Böyle bir yığın hareketini geliştirmenin ve yönetmenin, bütün Parti çalışmasının yarısı kadar, bütün Parti faaliyetinin önemli bir kısmı olduğunu anlamıyorlar. Önemli, güçlü ve kalabalık bir komünist kadınlar hareketinin gerekliliğini arada bir fark etmeleri, Parti'nin sürekli üzerinde durulması gereken bir meselesi olmaktan çok, lafta kalan romantik bir tavırdır.

Komünist partilerimiz, kadınlar arasındaki ajitasyon ve propagandayı, kadınları yükseltmek ve devrimcileştirmek görevini, ikinci dereceden önemli görev ve sadece kadın komünistlerin işi olarak kabul ederler. Meselenin daha hızlı ve güçlü ilerlememesinin suçu sadece kadın komünistlerde aranır. Bu yanlıştır, hem de temelinde yanlış! Tamamen bölücülüktür. Fransız'ın dediği gibi kadınların a rebours (çöküş) eşitlikleri, yani ihtiyat eşitliğidir. Ulusal bölümlerimizin yanlış tavırlarının altında ne var? (Sovyet Rusya'dan söz etmiyorum.) Son tahlilde, kadınların ve başarılarının dikkate alınmamasıdır. İşte tamamen böyledir! Maalesef, birçok yoldaşımız için hâlâ şunu söyleyebiliriz: 'Komünist'i iyice kazı, altından bir filisten çıkar! Kesinlikle, duygusal noktaları kazımalısın, beyinlerinde kadınlarla ilgili görüşlerin bulunduğu noktalar gibi. Bir kadının, kendisini ev işi gibi saçma, tek düze gücünü -ve zamanını- tüketen işte harcamasını, ruhunun kurumasını, aklının donuklaşmasını, heyecanının azalmasını ve arzusunun durgunlaşmasını sakin sakin seyreden bir adamın genel görünüşünden daha açık bir delil olabilir mi?

Bütün ev işini ve çocuklarının bakımını, ücretle tutulan yardımcıların üzerine atan burjuva hanımlarından söz etmiyorum. Bu söylediklerim, günlerini fabrikada harcayıp, para kazansalar bile, işçilerin karıları da dahil olmak üzere, kadınların büyük çoğunluğu için geçerlidir.
Kadınların İşi'ne yardım ellerini uzattıklarında, kanlarının yüklerini ve sıkıntılarını ne kadar azaltabileceklerini ya da onları tamamen kurtarabileceklerini çok az koca düşünür. Hatta proleterler bile düşünmez. Ama hayır, bu 'kocanın ayrıcalığına ve itibarına' ters düşer. Koca, dinlenme ve huzur ister. Kadının ev hayatı, binlerce önemsiz ayrıntılara her gün kendi kendini kurban etmesidir. Kocasının, efendisinin, sahibinin eski hakları farkına varılmadan süregelir. Objektif olarak, kocanın kölesi öcünü alıyor. Hem de gizli bir biçimde. Kadının geriliği ve kocasının devrimci ideallerini anlama eksikliği, erkeğin kavgacı ruhunda, savaşmak için kararlılığında bir engel olarak karşısına çıkar. Bunlar, yavaş ama kararlı olarak fark edilmez biçimde kemiren ve mahveden küçük kurtlardır. Ben, işçilerin hayatını biliyorum, hem de yalnız kitaplardan değil. Kadın yığınları arasındaki komünist çalışmamız ve genel olarak politik çalışmamız, erkekler arasında önemli eğitimsel çalışmayı kapsar. Hem Parti'de, hem de yığınlar arasında eski köle sahipliği görüşünün kökünü sökmeliyiz. Bu, işçi kadınlar arasında, Parti çalışması için teorik ve pratik eğitimden geçerek kadın ve erkek yoldaşların oluşturulması kadar acil gerekliliği olan, politik görevlerimizden biridir."

Sovyet Rusya'daki bugünkü koşullar hakkındaki sorumu Lenin, şöyle cevaplandırdı:

"Proletarya diktatörlüğünün hükümeti, -tabii ki Komünist Partisi ve sendikalarla birlikte- erkek ve kadınların gerici görüşlerinin üstesinden gelmek ve dolayısıyla eski, komünist olmayan psikolojinin kökünü kazımak için her çabayı gösterir. Erkek ve kadınların kanun önünde tamamen eşit olduklarını söylemenin gereği yok. Bütün alanlarda, bu eşitliği uygulamak için içten bir arzunun olduğu açıktır. Kadınları ekonomide, yönetimde, kanun yapımında ve hükümette çalışmak için kaydediyoruz. Bütün kurslar ve eğitim kurumları kadınlara açıktır, böylece mesleki ve sosyal eğitimlerini ilerletebilirler. Ortak mutfaklar, umumi yemekhaneler, çamaşırhaneler, tamirhaneler, kreşler, anaokulları, çocuk yuvaları ve her türden eğitim kurumları örgütlüyoruz. Özel olarak, ev idaresinin ve eğitimin

görevlerini tek tek evlerden alıp topluma aktarmaya büyük önem veriyoruz. Böylece kadın, eski ev köleliğinden ve kocasına bağımlı olmaktan kurtarılıyor. Yeteneklerini ve kapasitelerini tamamen topluma verecek duruma getiriliyor. Çocuklara, gelişiimleri için evdekinden daha iyi olanaklar sunuluyor. Dünyada en ilerici kadın iş kanunlarına sahibiz ve kanunlar örgütlü emeğin yetkili temsilcileri tarafından zorla uygulanıyor. Anneler için evler, ana ve çocuk evleri, analar için sağlık merkezleri, küçük bebekler ve bunların bakımı için kurslar, ana ve çocuk bakımı sergileri ve bunun gibi başka şeyler kuruyoruz. Yoksul ve işsiz kadınların geçimini sağlamak için her çabayı gösteriyoruz.

İşçi kadınların gereksinmeleri göz önüne alındığında, bütün bunların hâlâ çok az olduğunu ve kadınların gerçek kurtuluşları için yeterli olmaktan uzak olduğunu çok iyi biliyoruz. Ama çarist ve kapitalist Rusya'da olandan, daha ileriye doğru çok uzun bir adımdır. Bundan da öte, kapitalizmin hâlâ bölünmemiş bir yönetim sürdürdüğü yerlerdeki işlere kıyasla bizim yaptıklarımız çok büyük işlerdir. Bu, doğru yönde yapılan iyi bir başlangıçtır; bunu sürekli olarak ve var olan bütün enerjimizle geliştirmeye devam edeceğiz. Siz yabancı ülkedekilerin hiç kuşkusu olmasın. Çünkü her geçen gün, milyonlarca kadın olmadan ilerleme kaydedemeyeceğimiz daha çok açıklık kazanıyor. Nüfusun yüzde 80'inini köylülerin oluşturduğu bir ülke için bunun ne anlama geldiğini düşün. Küçük köylü çiftçiliğini, bireysel ev idaresini ve kadının köleliğini ifade eder. Proleterlerimiz, iktidarı ele geçirmek ve devrim için zamanın tarihi olarak olgunlaştığını en sonunda kavrarlarsa, sizin durumunuz bu konuda bizden çok daha iyi olacaktır. Bu arada, çok büyük zorluklara rağmen ümitsizliğe kapılmıyoruz. Zorluklar arttıkça, gücümüz de artıyor. Pratik zorunluluk da, kadın yığınlarının kurtulmalarında yeni yollar bulmak için bizi zorlayacak. Sovyet devletiyle yoldaşça dayanışma, mucizeler yaratacak. Şüphesiz ki, devrimci ilhamlar ucuz sirke kokusu gibi buhar olup uçan, reformistler tarafından öğütlenen burjuva anlamda değil, komünist anlamda yoldaşça dayanışmayı kastediyorum. Kolektif faaliyet içinde gelişen ve yine onun için eriyen kişisel insiyatif, yoldaşça dayanışmayla birlikte olmalıdır. Proleter diktatörlüğünde, komünizmin gerçekleştirilmesinden geçen kadınların kurtuluşu kırlarda da yayılacaktır. Bu açıdan, sanayimizin ve tarımımızın

elektrifikasyonundan çok şey bekliyorum. Bu çok büyük bir başarıdır! Bu yoldaki zorluklar, son derece büyük. Yığınlardaki gizli kuvvetli güçler, bu güçlüklerin üstesinden gelmek için serbest bırakılmalı ve eğitilmelidir. Milyonlarca kadın, bu işte yer almalıdır."

Son on dakikada biri kapıya iki kez vurmuştu, ama Lenin konuşmaya devam etti. Şimdi kapıyı açtı ve bağırdı:

"Geliyorum!"

Bana döndü ve gülümseyerek ekledi:

"Biliyorsun Clara, bir kadınla sohbet ettiğimi ve adı kötüye çıkmış kadın ağız kalabalığını geç kalmanın özrü olarak kullanacağım. Gerçi bu kez, en çok konuşan kadın değildi de erkekti. Genel olarak, gerçekten çok iyi bir dinleyici olduğunu söylemeliyim. Ama büyük bir olasılıkla, beni bu kadar çok konuşmaya iten de buydu."

Lenin, bu şakacı konuşmayla mantomu giymeme yardım etti.

"Daha sıkı giyinmelisin" diye endişeyle ihtar etti. "Moskova, Stutgart'a benzemez. Sana bakacak birine ihtiyacın var. Üşütme. Güle güle".

Elimi kuvvetle sıktı

Hemen hemen on beş gün sonra, Lenin'le kadınların hareketi üzerine başka bir konuşma yaptım. Lenin beni görmeye geldi. Ziyareti, çoğunlukla olduğu gibi beklenmedik, hazırlıksız bir ziyaretti ve başarılı devrimin lideri tarafından tamamlanan çok ağır çalışmadaki ara tatilde oldu. Lenin, çok yorgun ve endişeli görünüyordu. Kavga henüz bastırılmamıştı ve büyük şehirlere yiyecek temin etme sorunu, karşı koyulmaz bir canavar gibi Sovyet hükümetinin önünde duruyordu.

Lenin, tezlerin nasıl ilerlediğini sordu. Bütün meşhur komünist kadınların Moskova'da toplandıklarını, büyük bir komisyonda görüşlerini belirttiklerini anlattım. Tezler hazırdı ve şimdi küçük bir komite tarafından tartışılacaktı. Lenin, Üçüncü Dünya Kongresi'ne[40] sorunu tam bir dikkatlilikle inceletmek için uğraşmamız gerektiğini belirtti. Bu gerçeğin, birçok yoldaşın haksız hükümlerini yıkacağını,

bu işleri ele alacak ilk kişilerin kadın komünistler olması gerektiğini söyledim.

Lenin, canlılıkla şöyle bağırdı:

"Geveze takımı gibi vızıldama, savaşçıların yapması gerektiği gibi yüksek ve açık konuş. Kongre, romanlarda okuduğumuz gibi kadınların cazibelerini gösterdikleri kabul salonu değildir. Kongre, devrimci eylem için ihtiyacımız olan bilgi nedeniyle savaştığımız, bir savaş alanıdır. Savaşabileceğini göster. Tabii ki ilk önce düşmanlarımıza karşı, ama gerekirse Parti içinde de. Bütün bunlardan sonra, geniş kadın yığınları tehlikededir. Partimiz, bu yığınları kazanmaya yardım edecek bütün tekliflerin ve ölçülerin arkasında olacak. Kadınlar bizimle birlikte olmazlarsa, karşı-devrimciler onları karşımıza çıkarmayı başarabilirler. Bunu, her zaman aklımızda tutmalıyız."

Lenin'in fikrini izleyerek şöyle dedim:

"Kadın yığınlarını, zincirlerle öteki dünyaya bağlanmış olsalar bile, kazanmalıyız. Aklıma, işçi kadınlar arasında büyük, birleşik bir uluslararası eylemin planı geldi. Aslında bu plan, sizin partizan olmayan kadınlarınızın konferansları ve kongreleri tarafından teşvik edildi. Bunları, ulusallıktan uluslararasına dönüştürmeye çabalamalıyız. Dünya savaşının ve sonunda getirdiklerinin, toplumun bütün sınıf ve tabakalarındaki kadınların çoğunluğunu derinden sarstığı bir gerçektir. Galeyan halindeler. Harekete geçirildiler.

Geçimlerini temin etme konusundaki keder verici endişeleri ve hayatın amacı için araştırmaları, kadınları, geçmişte çoğunun azıcık şüphe ettiği ve sadece ufak bir azınlığın kavradığı sorunlarla karşı karşıya getirir. Burjuva toplumu, sorulara doyurucu bir cevap bulamaz. Sadece komünizm bu cevabı bulabilir. Kapitalist ülkelerdeki geniş kadın yığınlarının bilincini yükseltmeli ve bu amaç için partizan olmayan bir uluslararası kadınlar kongresi toplamalıyız."

Lenin hemen cevap vermedi. Sorunu düşünerek, düşünceye daldı, dudakları büzüldü ve alt dudağı yavaşça sarktı.

Sonunda şöyle dedi:

"Evet, bunu yapmalıyız. Plan iyi. Ama iyi bir planın, hatta mükemmel bir planın bile, iyice başarılmadan hiç değeri yoktur. Nasıl yapılması hakkında düşündün mü? Bu konudaki fikirlerin ne?"

Lenin'e fikirlerimi ayrıntılarıyla anlattım. Başlangıçta, ulusal bölümlerimizle yakın ve sürekli ilişki içindeki çeşitli ülkelerden komünist kadınların bir komitesini oluşturmalıydık. Bu komite, kongreyi hazırlayacak, idare edecek ve kullanacaktı. Komitenin, başından beri açık ve resmi olarak çalışmasının istenip, istenmeyeceğine karar verilmeliydi. Her ne olursa olsun, komite üyelerinin ilk görevi, her ülkedeki örgütlü kadın işçi liderleriyle, proleter politik kadınlar hareketiyle, her türden ve eğilimden burjuva kadın örgütleriyle ve son olarak meşhur kadın fizikçilerle öğretmenlerle, yazarlarla v.s. ilişki kurmak ve ulusal partizan olmayan hazırlık komitelerini oluşturmak olmalıydı. Uluslararası kongreyi hazırlamak ve toplamak, gündemini düzenlemek ve kongre zamanı ve yerini seçmek için bu ulusal komitelerin üyeleri arasından, bir uluslararası komite oluşturulabilirdi.

Bana göre kongre, kadınların ticarette ve mesleklerde yer almaları hakkını tartışmalıydı. Bu tartışma yapılırken kongre, işsizlik sorunları, eşit işe eşit ödeme, sekiz saatlik işgünü ve kadınlar için iş güvenliği kanunları, sendikaların örgütlenmesi, ana ve çocuğun sosyal güvenliği, ev kadınlarına ve analara yardım etmek için sosyal ölçüler v.s. ile de ilgilenmeliydi. Bundan da öte, gündem, kadınların evlilik ve aile kanunlarındaki durumlarıyla birlikte genel ve politik kanunlardaki durumlarıyla da ilgilenmeliydi. Bu tekliflerimin gerçekliğini ispat ettikten sonra, çeşitli ülkelerdeki ulusal komitelerin toplantı ve basın kampanyasıyla, kongre için nasıl bir zemin hazırlamaları gerektiğini açıkladım. Bu kampanya, mümkün olan en fazla sayıdaki kadını, tartışma için önerilen sorunların ciddi bir çalışmasına teşvik etmek ve kadınların dikkatini kongreye ve dolayısıyla komünizme ve Komünist Enternasyonal'in partilerine çekmek için harekete geçirilmelerinde özellikle önemliydi. Kampanya, bütün sosyal tabakalardaki emekçi kadınlara

ulaşmalıydı. İlgili bütün örgütlerin ve genel kadın toplantılarından delegelerin de temsilcilerinin kongresinde bulunmayı ve yer almayı temin etmeliydi. Kongre, bir burjuva parlamentosundan tamamen farklı bir "halka ait temsili organ" olmalıydı.

Kadın komünistlerin hazırlık çalışmasında sadece harekete geçirici değil, aynı zamanda yönetici güç olması gerektiğini ve bölümlerimizin enerjik desteğine sahip olmaları gerektiğini söylemek şart değildi. Doğal olarak, aynı şey uluslararası komite ile kongrenin kendisinin çalışması ve yaygın yarar için de geçerliydi. Gündemde bulunan bütün maddelerdeki komünist tezler ve önergeler, kongrenin oyuna sunulmalıydı. Bu tez ve önergeler, ilgili oldukları sosyal gerçeklerin bilimsel üstünlüğüyle dikkatlice ifade edilmeli ve iyice düşünülmeliydi. Bu tezler, önceden Komintern'in Yürütme Komitesi tarafından tartışılmalı ve uygun görülmeliydi. Komünist çözümler ve sloganlar, kongrenin çalışmasının ve genel dikkatin toplanacağı odak noktası olmalıydı. Kongreden sonra bu çözümler ve sloganlar, ajitasyon ve propaganda yardımıyla geniş kadın yığınları arasında yayılmalı, böylece uluslararası kadın yığınları eylemleri için tayin edici olabilmeliydi. Söylemeye gerek yok ki, bütün bunlar komünist kadınların bütün komitelerde ve kongrenin kendisinde sağlam ve tek vücut halinde çalışmaları ve hep birlikte açık, sarsılmaz bir plan üzerinde hareket etmeleri gibi temel bir koşulu gerektirir.

Açıklamam boyunca Lenin, sözlerimi doğrulayarak bir kaç kez başını salladı ve bir kaç nokta belirterek şöyle dedi:

> "Sevgili yoldaş, bana öyle geliyor ki meseleyi, tamamen politik anlamda ve aynı zamanda örgütsel açıdan temel noktalarından incelemişsin. Böyle bir kongrenin bugünkü durumda çok şey başarabileceğine tamamen katılıyorum. Böyle bir kongre, geniş kadın yığınlarını, özellikle çeşitli sanat ve mesleklerdeki kadınları, sanayi ve ev işçilerini, öğretmenleri ve diğer meslekteki kadınları kazanma olanağını verir. Bu çok mükemmel bir şey olur. Büyük ekonomik mücadelelerdeki ya da politik grevlerdeki durumu düşün. Devrimci proletarya, sınıf bilinçli kadın yığınlarından ne kadar takviye kazanacaktır. Tabii ki kadın-

ları kazanmamız ve onları yanımızda tutmamız şartıyla. Kazancımız çok büyük olacaktır. Bu azimden başka bir şey olmayacaktır. Ama aşağıdaki birkaç soruya ne diyeceksin? Yetkililer çok büyük olasılıkla, bu kongre fikrine ciddi olarak muhalefet gösterecek ve engellemeye çalışacaklar. Bununla birlikte, kaba güçle bu kongreyi bastırmaya cesaret edemeyecekler. Yaptıkları hiçbir şey seni korkutmayacak. Ama kadın komünistlerin, komitelerde ve bizzat kongrede, burjuva ve reformist delegelerin sayıca üstünlüğü ve şüphe götürmeyecek derecedeki daha büyük deneyleri tarafından tamamıyla bastırılacaklarından korkmuyor musun? Bundan başka ve en önemlisi, komünist yoldaşların Marksist eğitimine gerçekten güveniyor musun? Bunların arasından kavgadan şerefle çıkacak bir öncü grup toplayabileceğinden emin misin?"

Cevap olarak Lenin'e otoritelerin kongreye karşı askeri kuvvetleri büyük bir olasılıkla kullanmayacaklarını söyledim. Entrikalar ve kaba saldırılar sadece Kongre'nin ve bizim lehimize işleyecekti. Biz komünistler, sebatla, çözülmelerini isteyeceğimiz sosyal sorunları inceleme ve açıklama becerisiyle, tarihi materyalizmin bilimsel üstünlüğüne dayanarak, son olarak hiç de önemsiz olmayan Rusya'daki proleter devrimin zaferine ve kadınların kurtarılması çalışmasındaki temel başarılarına başvurarak komünist olmayan unsurların çok büyük sayısını ve deneyini birleştirebiliriz. Yoldaşlarımızın bazılarının eğitimlerinin zayıflığı, eksikliği ve deneyimsizlikleri, planlı hazırlıklar ve birlikte yapılan çalışmalarla dengelenecektir. Bu açıdan, Rus kadın yoldaşlardan çok şey bekliyorum. Bu yoldaşlar, azimle çalışan örgütümüzün çelik çekirdeğini oluşturacaklar. Bu yoldaşların beraberliğinde, kongredeki savaşlardan daha tehlikeli çarpışmalarda kendimi rahatça cesur hissedebilirim. Bunun yanında, seçilmesek bile savaşımızın komünizmi ön plana getireceği ve büyük bir propaganda etkisinin olacağı bir gerçek. Bundan da öte, sonraki çalışma için bize hareket noktaları verecek. Lenin içtenlikle güldü:

"Rus kadın devrimcileri hakkında her zaman olduğundan daha ateşlisin. Evet, çok doğru, eski sevgi unutulmaz. Sanırım haklısın. Hatta çetin bir mücadeleden sonraki yenilgi bile bir kazanç olacaktır; işçi kadınlar arasında

gelecek kazançlar için zemin hazırlayacaktır. Bütün bu sözü edilen şeyler, göze almaya değer bir risktir. Tam bir başarısızlığı, büyük bir olasılıkla ispat edemez. Ama doğal olarak, yüreğimin tâ içinden zaferinden umutluyum ve başarmanı arzu ederim. Bu zafer, gücümüzü çok fazla arttıracak, savaş cephemizi genişletecek ve kuvvetlendirecek, saflarımızı canlandıracak ve harekete geçirecek. Bu her zaman yararlıdır. Bundan da öte kongre, burjuvazinin ve reformist dostlarının kampında huzursuzluğu, güvensizliği, çelişki ve çekişmeleri teşvik edecek ve arttıracaktır. Toplantıda ne olacağı, kimlerin liderliğe niyetleneceği tahmin edilebilir. Bunlar, Scheidemann, Dittmann ve Legien'in üstün önderliği altındaki cesur, iyi disiplinli kadın Sosyal-Demokratlar; Papa tarafından takdir edilmiş ya da Luter'e adanmış dindar Hıristiyan kadınlar, özel meclis müsteşarlarının kızları, yeni atanmış devlet danışmanlarının karıları, İngiliz pasifistleri gibi kadınlarla kadınların oy hakkını savunan ateşli Fransız kadınları olacaktır. Kongrenin temsil etmek zorunda olduğu, burjuva dünyasının kaosunun ve bozukluğunun tam bir resmi! Ümitsiz koşulların tam bir tarifi! Kongre karşıdevrimin güçlerinin ayrılığını ve dolayısıyla zayıflığını körükleyecek. Düşmanın her zayıflayışı, bizim kuvvetlerimizin gücünün artmasına eşittir. Ben kongre taraftarıyım. Güçlü desteğimizi alacaksın. Onun için hemen başla. Mücadelede sana başarılar dilerim."

Daha sonra Almanya'daki durumdan, özellikle de eski Spartakist'lerin[41] ve Bağımsızların sol kanadının[42] yakında yapılacak "Birleşik Kongreleri"nden söz ettik. Bunun üzerine Lenin, önlerinden geçmek zorunda olduğu çalışan birkaç yoldaşla tokalaşarak aceleyle odadan çıktı.

Hazırlık çalışmasına çok büyük umutlarla başladım. Bununla birlikte, kongre çok büyük zorluklar içine düştü, çünkü kongreye Sovyet Rusya dışındaki en büyük komünist kadın hareketlerin daha sonra liderleri olan Alman ve Bulgar kadın yoldaşlar tarafından karşı çıkıldı. Kongrenin toplanmasına kesinlikle karşıydılar.

Lenin'e bu konuda bilgi verdiğimde şöyle cevap verdi:

"Çok yazık! Bu yoldaşlar, kadın yığınlarına umudun yeni ve daha iyi bir görünümünü vermek ve dolayısıyla kadınları proletaryanın devrimci mücadelesine çekmek için mü-

kemmel bir olanağı kaçırdılar. Böyle uygun bir olanağın yalan gelecekte yeniden ele geçeceğini kim söyleyebilir? Demir tavında dövülür. Ama görevler kalır. Kapitalizmin korkunç bir yoksulluğun içine batırdığı kadın yığınlarına ulaşmak için bir yol aramalısın. Bu yolu her yönden aramalısın. Bu zorunlu görevden hiç kurtuluş yoktur. Komünist liderlik altında yığınların örgütlü faaliyeti olmadan, kapitalizm üzerinde zafer kazanılamaz ve komünizm kurulamaz. Ve bundan dolayı, bugüne kadar uyumuş kadın yığınları sonunda harekete geçirilmelidir."

Devrimci proletaryanın Lenin'siz geçirdiği ilk yıl bitti. Bu, onun davasının gücünü, büyük dehasını, kaybın ne kadar büyük ve yerinin doldurulamayacağını göstermiştir. Lenin, uzağı gören, keskin gözlerini bir yıl önce ebediyen kapadığında, top sesleri bu acı saati vurguladı. Lenin'in mezarına gittiklerinde, kederli emekçi halkın sonsuz bir yeniden doğuşlarını görürüm. Onların kederi benim kederimdir, milyonların kederi. Yeni uyanan acım, gerçeğin karşı konulmaz anılarını uyandırıyor. Lenin'in konuşmamızda söylediği her sözü yeniden duyuyorum. Yüzündeki her değişimi görüyorum... Lenin'in kabrindeki bayraklar yarıda. Bunlar, devrim için savaşanların kanıyla ıslanmış bayraklardır. Defne dallarından çelenkler yerlere konmuş. Bunların hiç birisi gereksiz değil. Ve ben de bunlara, bu mütevazı satırları ekliyorum.

NOTLAR

1 Obukhov Savunması - 7 Mayıs 1901'de Obukhov işçileri tarafından polise ve askeri birliklere karşı St. Petersburg'da verilen kahramanca kavga. 1 Mayıs toplantısında yer aldıkları için 26 işçinin işten atılmaları üzerine protestolar yükselmiş ve kovulan işçilerin yeniden işe alınmalarının reddedilmesini izleyen 7 Mayıs'ta beş bin işçi greve başlamıştı. İşçilerin istekleri sekiz saatlik iş gününün kabulünü, 1 Mayıs tatilini, kovulan işçilerin yeniden işe alınmalarını ve ücretlerde bir artışı kapsıyordu. Grevleri dağıtmak için gönderilen polis ve askerler, şiddetli taş yağmuruyla karşılandı. Ancak güçlü takviyeler gönderildikten sonra, polis ve askerler gösteriyi kırabildiler. İşçiler bazı kayıplara uğradı, 800 işçi tutuklandı ve bunların 29'u ağır hapse yollandı. Polis tarafından yapılan vahşi misilleme St Petersburg işçilerinde protesto grevlerine sebep oldu. Obukhov savunmasının Rusya'daki işçi sınıfı hareketinin tarihinde çok önemli yeri vardır. Obukhov Savunması, işçi sınıfı tarafından verilen açık politik mücadelenin başlangıcını damgaladı. s. 8

2 Emeğin Kurtuluşu Grubu- G.V.Plekhanov tarafından 1883'de Cenevre'de kurulan ilk Rus Marksist grubu. P. B. Axelrod ve V.I Zasulich de üyeleri arasındaydı.

Grup, Rusya'da Marksizm'in yayılması için çok şey yapmıştır. Marx ve Engels'in "Komünist Manifesto", "Ücretli emek ve Sermaye", "Bilimsel ve Ütopik Sosyalizm" gibi yapıtlarının çevirileri ile grubun üyelerinin yapıtları, (G.V. Plekhanov'un "Sosyalizm ve Politik Mücadele", "Farklarımız" v.s.) de dahil, bir "Modern Sosyalizm Kütüphanesi" serisini yayınladılar. Grubun üyelerinin yapıtları, özellikle de Plekhanov'un yapıtları, Narodnik görüşleri eleştirir ve bilimsel sosyalizmin temel sorunlarını tartışırdı.

Bununla birlikte, çok ağır hatalar işledi. Bunlar, devrimde liberal burjuvazinin rolünü yanlış anladılar ve çarlık üzerinde zafer kazanmak için köylülerin devrimci rolünü ve proletarya ile köylüler arasındaki ittifakın önemini küçümsediler.

Emeğin Kurtuluşu grubu, çalışmasında işçi sınıfı yığın hareketiyle bağlantılı değildi.

"Grup, sadece Sosyal-Demokrat hareket için teorik bir temel koydu ve işçi sınıfı hareketine doğru ilk adımı attı." (Lenin s. 10)

3-Stuttgart'daki Uluslararası Sosyalist Kongresi (İkinci Enter-nasyonal'in Yedinci Kongresi) 18-24 Ağustos 1907'de yapıldı. RSDIP Kongre'ye 37 delege yolladı. Bolşevikler Lenin, Litvinov, Mı acharsky ve diğerleri tarafından temsil edildi. Kongre, aşağıdaki so unları tartıştı: 1) militarizm ve uluslararası çelişkiler, 2) politik partiler ile sendikalar arasındaki ilişkiler, 3)sömürge sorunu, 4) işçilerın göçü, 5) kadınların ayrıcalıkları. Kongre, başlarında Lenin'le birlikte Rus Bol¬şevikleri ile Rosa Luxemburg ve diğerleriyle Alman Sosyal-Demokratları tarafından temsil edilen, uluslararası sosyalist ha¬reketin devrimci kanadı ile oportünist kanat (Vollmar, Bernstein ve diğerleri) arasındaki ihtilafın bir sahnesiydi. Oportünistler yenilgiye uğradılar ve Kongre, sosyalist partılerin ana görevlerinin devrimci bir Marksist formülasyonunu veren kararları benimsedı. s. 10

4 Kadetler - Anayasacı - Demokratlar Partisinin üyeleri - Rusya'daki liberal monarşist burjuvazinin öncü partisi. Ekim 1905'de kuruldu. Burjuvazinin, toprak sahipleri arasından Zemstvo liderlerinin ve burjuva entelektüellerin temsilcilerini kapsıyordu. Sonuç olarak, emperyalist burjuvazinin bir partisi haline geldi.

Birinci Dünya Savaşı boyunca Anayasacı Demokratlar Rus emperyalist burjuvazisinin yağmacı amaçlarına ulaşmaları için çarlık hükümetini içten destekledıler. 1917'de Anayasacı-Demokratlar Partisi, burjuva geçici hükümetinde temsil edildiğinde parti, karşıdevrimci mücadeleyı kışkırttı.

Ekim Sosyalist Devrimi'nin zaferinden sonra Anayasacı- Demokratlar, Sovyet iktidarının amansız düşmanları haline geldiler ve bütün karşı-devrimci eylemlerde ve müdahalecılerın kampanyalarında yer aldılar. s. 11

5 Kadın Delegelerin Konferansları Fabrikalarda, köylerde ve işçilerın yerleşme bölgelerinde yapıldı. Fabrıka işçisi ve köylü kadınlar bu organlara delege seçtı. Kadın delegeler, öğrenım ve tıbbı kurumların, çocuk yuvalarının, çocuk bahçelerinin, kantınlerin, dükkânların v.s. çalışmasını örgütlemek ve denetlemek amacı için çeşitli Sovyet kooperatif ve sendika örgütlerine (Sovyetlerin seksiyonları, çeşıtlı komisyonlar) bağlıydılar.

Sovyet iktidarının kurulmasından 1933'e kadarki dönemde delegelerin konferansları Komünist Parti'nin kadınlar arasındaki çalışmasının esas biçimiydi. Konferanslar, kadınların politik bilincini gelıştirmede ve onları devlet yönetimine ve ülkenın sosyal hayatına çekmede önemli bir rol oynadı.

Delegelerin konferansları, kadınlar arasında çalışmak ve delegelerin konferanslarının faaliyetlerine önderlik etmek için kadın örgütçüleri atayan, karşılıklı olarak anlaşan başlıca Parti örgütlerinin önderliği altında görevlerini yaptı. Sonradan öncü Parti, Sovyet ve idari görevlere atanan kadınların büyük çoğunluğu delegelerin Konferanslarının okulundan geçmişti. S. 12

6 Kulaklar – "Diğer insanların emeğini ışçı kiralayarak ya da faızle para vererek sömüren zengin köylüler" (Lenin) s.13

7 Politik Bölümler, Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi tarafından, ulusal ekonomi ve ülke için özel önemi olan sosyalist yapının bu cephelerindeki liderliği arttırmak ve politik çalışmayı güçlendirmek amacıyla kurulmuştu. MTS*lerdeki politik bölümler 1933'de kuruldu ve 1934'e kadar sürdü. s. 14

8 Partı Programı, 1903'deki RSDlP'nin ikinci Kongresinde benimsendi ve 1901 ve 1902 yılları arasında Leninist Iskra'nın yazarları tarafından emekle işlendi. Programın orjinal taslakları Plekhanov tarafından yapıldı. Lenin, Plekhanov'un taslaklarının kabul edilemeyeceğini anlayarak Ocak-Şubat 1902'de kendi taslağı üzerinde çalıştı. Iskra yazı işleri kurulu Lenin ve Plekhanov tarafından yapılan taslaklara dayanan bir tek taslak program hazırlaması için bır komısyon atadı. Lenin, proletarya dıktatörlüğü üzerındekı son derece önemli maddenin, proletaryanın devrimdeki öncü rolünün açık bir tarifinin ve Parti'nin proleter karakterine özel bir önem verılmesinin son taslağa sokulmasında ısrar etti. Lenın aynı zamanda, programın tarımsal kısmını da hazırladı. Taslak program, 1 Haziran 1902'de 21 Nolu Iskra'da yayımlandı. s.21

9 Fabrıka Mahkemeleri, işçi ve ışverenler arasında ücretler, işgüvenliği v.s. ile ilgili konulan kapsayan anlaşmazlıklarla ilgilenmek ve bu konularda karar vermek için düşünülmüştü. Tarımsal mahkemeler, çok yüksek kıraları ındirmeye, bağlayıcı kontratları feshetmeye v.s. yetkiliydi. s.24

10 Fabian Topluluğu- İngiltere'de bır grup burjuva entelektüeli tarafından 1884'de kurulmuş bir reformist topluluk ihtiyatlı taktikleri ve kesin savaşlardan sakınması ile bilinen Romalı General Fabius Cunctator'ün (geç kalan) adını almıştır. Fabianlar sınıf mücadelesini reddetmiş ve burjuvazıye "sosyalıst" fikirlerle "nüfuz etme" görevini yüklenmişlerdi. Küçük reformlar yardımıyla sosyalızme geçişi uygulamanın mümkün olduğunda ısrar etmişlerdi. 1900'da Fabian topluluğu işçi Partisi ile birleşti. s. 25

11 Malthusçuluk - İngiliz ekonomisti Thomas Malthus (1766-1834) tarafından ortaya konan gerici doktrin. Thomas Malthus, nüfusun geçim araçlarından daha hızlı geliştiğini ve kapitalizmde işçi sınıfının felaketinin ve yoksulluğunun, işçilerin kapitalıst sömürüsü nedeniyle değil, nüfusun hızlı gelişmesi nedeniyle meydana geldiğini ispat etmeye çalışmıştır.

Malthusçuluk, kapitalızmi suçsuz çıkarmak ve herhangi bır sosyal sistemde, işçi sınıfı için sıkıntı ve perişanlığın kaçınılmazlığını ispat etmek ıçın burjuva ideologlarının yanında bir çabaydı. Yığınlardan, çok kötü koşullarının gerçek nedenlerini gizlemek ve yığınları kapitalist sisteme karşı mücadeleden saptırmak için bir çabaydı.

Marx, Malthus'un teorisini hiç acımadan eleştirdi ve yığınların yoksulluğunun kapitalızmin ürünü olduğunu ve buna ışçilerın öden-

*MTS, "Machine and tractor, stations"un kısaltılmışı (makine ve traktör istasyonları) ç.n

meyen emeklerine kapitalistler tarafından el koyulmasının sebep olduğunu ispat etti. Kapitalizmin yıkılmasının ve sosyalizme geçişin işçi sınıfının felaketine ve sefaletine bir son vereceğini gösterdi.

Marx, nüfusun gelişmesine dair kapsamlı hiçbir kanunun aslında var olmadığını ve her sosyo-ekonomik düzeninin kendine özgü nüfus gelişmesi kanununun olduğunu gösterdi.

1870'lerde Malthusçuluk şeklinde yeniden ortaya çıktı. Neo-Malthusçuluk, toprağın azalan verimliliği v.s. sahte "mutlak fazla nüfus" teorileriyle, emekçi halkın artan yoksullaşmasını haklı çıkarmaya çalışmıştı. Neo-Malthusçuluk, doğum kontrolünü, savaşları ve salgın hastalıkları kapitalizmi destekleme ve yığınların sefaletini yatıştırma araçları olarak kabul eder. Temsilcilerinin çoğu, ırk ayrımını savunurlar. s. 33

12 Pirogov Kongreleri- Büyük Rus operatörü ve anatomicisi N. I. Pirogov'un anısına Rus Doktorları Derneği tarafından toplanan Rus doktorlarının kongreleri. Bu makaledeki referans, 29 Mayıs-5 Haziran 1913'de St. Petersburg'da yapılan XII Pirogov Kongresine'dir. s. 33

13 Russkoye Slovo (Rus Sözcüğü) - 1885'den 1917'ye kadar Moskova'da çıkmış liberal - burjuva gazetesi. s.33

14 Leipziger Volkszeitung - 1894'den 1933'e kadar yayınlanmış Alman Sosyal-Demokrat günlük gazetesi. s.36

15 Narodnikler- 1870'lerde Rusya'da ortaya çıkmış ideolojik ve politik bir akımın temsilcileri.

Narodnik ideolojisinin ayırıcı özellikleri, devrimci harekette proletaryanın öncü rolünün inkârı ve sosyalist devrimin küçük mülkiyet sahipleri ve köylülerle başarılabileceği yanlış inancıydı. Narodnikler, aslında Rusya'da kırlık bölgelerdeki feodalizmin ve köleliğin artığı olan köy komününü sosyalizmin çekirdeği v.s. olarak kabul ettiler. Narodnik sosyalizmi toplumun gerçek gelişmesinden kopmuştu ve sadece bir deyim, bir rüya ve softa bir arzu olmuştu.

1880 ve 1890'larda Narodnikler çarlıkla uzlaştılar, kulakların çıkarlarının şampiyonluğuna başladılar ve Marksizme karşı şiddetle dövüştüler. s. 38

16 Bu, Inessa Armand'ın işçi kadınlar için yazmaya niyetlendiği ama hiçbir zaman yazamadığı bir broşürü ima eder. s. 42

17 Örgütlenme Komitesi (Ö.K) - Menşeviklerin 1912'de kurulan öncü merkezleri. s. 50

18 Golos (Ses)- Menşevik ve Troçkist günlük gazete; Eylül 1914'den Ocak 1915'e kadar Paris'te çıktı. s. 50

19 Bu tezler, Rusça ve Almanca yazıldı. Fransızcaya Inessa Armand tarafından çevrildi ve tartışma için İsviçreli Sol-kanat Sosyal-Demokratlar arasında dağıtıldı. Zimmenwald Sol grup, Zimmerwald'da (İsviçre) Eylül

1915'in başında toplanan Enternasyonalist'lerin Birinci Sosyalist Konferansı'nda Lenin tarafından kuruldu. Lenin, konferansı

uluslararası savaş aleyhtarı hareketin gelişmesinde "ilk adım" olarak tarif etti. Zimmenwald grubunda sadece Lenin tarafından yönetilen Bolşevikler, doğru ve tamamen uyumlu savaş aleyhtarı tutumu izlediler. s. 52

20 Bu baskı, Nisan-Mayıs 1917'de hazırlanmış RSDIP taslak programından bir alıntıyı içerir. Okuma kolaylığı için Lenin, programın eski ve yeni metnini yan yana koydu: yeni programda değişmeden kalan kısımlar normal biçimde ve tamamen değiştirilen kısımlar ise büyük harflerle yazılmıştır. Eski programda olan kısımlar, yeni programda siyah harflerle yazılmıştır. s. 55

21 Menşevikler - işçi sınıfı arasında burjuva etkisini yayan Rus Sosyal Demokrat hareketteki bir küçük-burjuva oportünist akımın taraftarları. Bunlara, Ağustos 1903'deki RSDIP'nin ikinci Kongresi'nden sonra Menşevikler dendi. Bu Kongre'de Merkez Parti organlarının seçiminde azınlıktaydılar (Rusça mershinstvo). Lenin'in önderlik ettiği devrimci Sosyal-Demokratlar çoğunluğu (Rusça "bolshinstvo") sağladıklarından, Bolşevik adını aldılar. Menşevikler, proletarya ve burjuvazi arasında bir *anlaşma oluşturmaya* çalıştılar ve işçi sınıfı hareketinde oportünist bir çizgi izlediler. Şubat 1917 devriminden sonra Menşevikler, Sosyalist-Devrimcilerle birlikte burjuva Geçici Hükümeti'ne katıldılar, bu hükümetin emperyalist politikasını desteklediler ve büyüyen proleter devrimine karşı savaştılar.

Ekim Sosyalist Devriminden sonra Menşevik Parti açıkça karşı-devrimci oldu ve Sovyet iktidarını yıkmayı amaçlayan suikast ve isyanlar örgütledi ve bunlarda yer aldı.

Sosyalist Devrimciler - 1901'in sonunda ve 1902'nin başında kurulmuş bir küçük-burjuva parti. Önceleri Parti, köylülerin demokratik isteklerini ve bunların toprak mülklerine el koyma arzularını dile getirdi. Bununla birlikte, zaman geçtikçe kulakların partisi haline geldi ve Ekim Sosyalist Devrimi'nin ardından, Sovyet iktidarına karşı mücadelelerinde burjuvazi, toprak sahipleri ve yabancı istilacılarla güçlerini birleştiren, açıkça karşı devrimci bir parti oldu. Sosyalist Devrimciler kendilerine sosyalist adını taktılar, ama onların sosyalizmi bilimsel sosyalizmden ve Marksizm'den uzak bir feryattı. Bu güya "toprağın sosyalizasyonu"na dayanan bir küçükburjuva eşitlikçi sosyalizmdi. Aslında en uygun koşulların kapitalizmin gelişmesi için hazırlanması anlamında eşitliğin, toprağı emek standartlarına göre kullanmasıdır. s. 66

22 İşçi Kadınların İlk Bütün Rusya Kongresi, 16-21 Kasım 1918'de, Moskova'da RKP (B)'nin Merkez Komitesi tarafından toplandı. Kongreye fabrikalardan 1147 delege ve kır yoksulu katıldı. Kongre, Sovyet hükümetinin dış Politikasını onaydı işçi ve köylü kadınları bunu desteklemeye ve savunmaya çağırdı. Kongre, Partili işçi kadınları sosyalist yapıya çeken yeni bir örgütsel biçim olarak delegelerin konferanslarının kurulmasını tasdik etti. Kongre, işçi ve köylü kadınlar arasındaki yaygın Parti çalışmasının başlamasını belirtti. s. 69

23 Yoksul Köylü Komiteleri, 11 Temmuz 1918'de Bütün Rusya Merkez

Yürütme Komitesi'nin kararıyla kuruldu. Aşağıdaki sorunlar komitelerin yetkileri içine giriyordu: Tahıl dağıtımı, hayat ve araç ihtiyaçları, kulaklar ve zengin köylüler tarafından el konulan tahıl fazlalarının talep edilmesinde yerel yiyecek organlarına yardım. Karar, tahıl dağıtımı ve tarımsal araçlar konusunda yoksul köylülere ayrıcalıklar verdi.

Yoksul Köylü Komiteleri, proletarya diktatörlüğünün kırlardaki kaleleriydi. Kulaklara karşı mücadelede, zapt edilmiş toprakların yeniden dağıtımında ve sanayi merkezlerine, Kızıl Ordu'ya yiyecek temin etmede önemli bir rol oynadılar. Bu komitelerin kurulması, Sovyet iktidarının sağlamlaşmasına yardım ettikleri kırlardaki sosyalist devrimin gelişmesinde ileri bir adımdı ve orta köylüyü Sovyet iktidarının yanına kazanmada da çok önemliydi. Sovyetlerin olağanüstü Altıncı Kongresi'nın Kararıyla (Kasım 1918), o zamana kadar görevlerini tamamlamış olan Yoksul Köylü Komiteleri, köy Sovyetleriyle birleştirildi. s. 70

24 RKP (B.)'nin taslak programı için Lenin tarafından yazılan materyaller ve dokümanlar, Parti Programı'nı kaleme alan komisyonun çalışmasının temelini oluşturdu. Yeni bir Parti Programı Mart 1919'daki RKP(B)'nin Sekizinci Kongresinde benimsendi. s. 72

25 Komünist subbotnikler - Emekçi halkın işe karşı komünist tavrını gösteren ücretsiz gönüllü çalışma. İlk subbotnikler, ekonominin mahvolduğu ve emek eksikliğinin hüküm sürdüğü iç savaş boyunca örgütlendi. RKP Merkez Komitesinin, işçileri devrimci bir yolda çalışmaya çağıran mektubuna cevap olarak, Moskova-Kazan tren yolu hattı işçileri, 10 Mayıs 1919 Cumartesi günü ilk komünist subbotniki meydana getirdi. Mesaileri dolduktan sonra tren yolu araçlarını ve lokomotifleri tamir etmek, malları yüklemek ve ücretsiz olarak diğer işleri yapmak için altı saatlik fazladan çalışma yaptılar. Bunların ilk girişimlerinin bir yankısı olarak subbotnikler bir yığın hareketi haline geldi.

1 Mayıs 1920'de, bir bütün Rusya subbotnikı örgütlendi.

Komünist subbotnikler, ekonomik rehabılıtasyon ve iç savaştan ve yabancı askeri istiladan sonraki gelişme döneminde çok önemli rol oynadı. Sosyalist yarışmanın güçlü bir dalgasını yükselttiler. Lenin, komünist subbotniklere çok büyük önem verdi ve bunların, emeğin üretkenliğini geliştirmede, yeni iş disiplini kurmada ve ekonominin, hayatın sosyalist koşullarının yaratılmasında "büyük bir başlangıç" olduklarını söyledi. s. 73

26 Pood - 16.381 kg. a eşit eski Rus ağırlık ölçüsü birimi. s. 75

27 Anayasa Meclisi 5 Ocak 1918'de Sovyet hükümeti tarafından kuruldu. Anayasa Meclisi seçimleri, çoğunlukla Ekim Sosyalist Devrimi'nden önce yapılmıştı ve meclisin bileşimi, devlet gücünün Menşeviklerin, Sosyalist-Devrimcilerin ve Anayasacı-Demokratların ellerinde olduğu zamanki ülkenin gelişmesindeki geçmiş aşamayı yansıtır. Sovyetler iktidarının kurulmasında ve Sovyet iktidarının kararlarında ifadesini bulan halkın çoğunluğunun arzusu ile burjuvazi ve kulakların çıkarlarını savunan Anayasa Meclisinin Sosyalist-Devrimciler,

Menşevik ve Anayasacı-Demokrat kısım tarafından uygulanan politika arasında büyük bir ayrılık vardı. Meclis, Bolşevikler tarafından teklif edilen "Emekçi ve Sömürülen Halkın Haklarının İlanı"nı görüşmeyi ve Sovyetlerin ikinci Kongresi tarafından benimsenen barış, toprak ve iktidarı Sovyetlere aktarma kararlarını onaylamayı reddetti.

Açıklamaları üzerine Bolşevikler, sadece emekçi halkın gerçek çıkarlarına karşı bu insanların düşmanlıklarını gösterdikleri Anayasa Meclisini terk ettiler. 7 Ocak 1918'de Anayasa Meclisi, Bütün Rusya Merkez Yönetim Komitesi kararıyla dağıtıldı. s. 78

28 Uluslararası İşçi Kadınlar Günü ya da Uluslararası Kadınlar Günü yani 8 Mart, bütün dünyadaki işçi kadınların barış, demokrasi ve sosyalizm için mücadeledeki uluslararası birliğinin günüdür.

Burjuva baskısına karşı mücadele için kadınların geniş yığınlarını harekete geçirme amacıyla 1910'da Kopenhag'da toplanan Sosyalist Kadınların İkinci Uluslararası Konferansı'nda Clara Zetkin'in teklifi üzerine 8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü olarak kabul edildi. Uluslararası Kadınlar Günü, ilk kez Almanya, Avusturya, Danimarka ve İsviçre'de 1911'de yapıldı. Rusya'da ise ilk kez 1913'de yapıldı. s.90

29 Komünist Enternasyonali (Komintern, Üçüncü Enternasyonal)- 1919'dan 1943'e kadar var olan proletaryanın uluslararası devrimci örgütü. Farklı ülkelerin komünist partilerinin bir birliğiydi. Komintern, komünizm davası için emekçi halkı kazanma, proletaryanın diktatörlüğünü başarma, kapitalist sistemi yıkma ve yerine sosyalist sistemi koyma ve insanın insan tarafından sömürülmesini ortadan kaldırma görevini yüklendi. Komintern, Birinci Dünya Savaşı boyunca ikinci Enternasyonal liderlerinin hainliğinin bir sonucu olarak bütün ülkelerin emekçi halkları arasındaki bağları düzenledi ve sıklaştırdı. Marksizm-Leninizm'i yükseltti ve oportünistler tarafından tahrif edilmesini engelledi; işçi sınıfı hareketinin ve iki dünya savaşı arasında sosyalizm için mücadelenin belli sayıdaki teorik sorunları üzerinde çalıştı, yığınlar arasında bilimsel sosyalizmin fikirlerinin yayılması için çok şey yaptı ve çeşitli ülkelerin komünist partilerini güçlendirmek için yardım etti.

Mayıs 1943'de, Komintern'in Yönetim Komitesi'nin bir kararıyla kapatıldı, çünkü yeni koşullarda işçi sınıfı hareketinin liderliğinin bu tür örgütsel biçimi, günün isteklerinin çok gerisinde kalmıştı. s.91

30 Sovyet Bölgelerinin ve Doğu'daki Cumhuriyetlerin Halklarının Kadınlar Seksiyonlarının Temsilcilerinin İlk Konferansı. 5-7 Nisan 1921'de Moskova'da yapıldı. Türkistan, Azerbeycan, Başkır, Kırım, Kafkaslar, Tatar Cumhuriyeti. Sibirya ve bazı Türk ve dağlılar gubernialarından 45 kadın komünist delege katıldı. Konferans delegeleri, Lenin'i konferansa katılması için davet eden bir mektup yolladı. Burada basılı olan telefon mesajı, Lenin'in bu davete cevabıdır. s. 96

31 Pod Znamenem Manrizm (Marksızmin Bayrağı Altında) – Ocak 1922'den Haziran 1944'e kadar Moskova'da çıkmış aylık felsefi dergi. s. 100

32 Ekonomist - 1921-22'de Petrograd'da Rus Teknik Topluluğu'nun Sanayi-Ekonomi seksiyonu tarafından basılan yayın. s. 100

33 Moskova Şehri Moskova Gubernia'nın Fabrika ve Köylü Kadınlarının Parti-Dışı Konferansı, 6 Kasım 1922'de yapıldı.

İki binden fazla delege vardı. Lenin'in mesajı, kendisini konferansta konuşmak için davet etmeye gidenlere verildi. s.103

34 Komünist Enternasyonalin İkinci Kongresi, 19 Temmuz ve 7 Ağustos 1920 arasında yapıldı. s. 105

35 Askeri Kadetler - Çarlık Rusya'sında subay okullarının yanında olanlar. Büyük Ekim Sosyalist Devrimi ve hemen bunu izleyen dönemde Petrograd, Moskova ve diğer kasabalardaki isyancılara Sovyet iktidarına karşı silahlı direnme teklif ettiler, ama her yerde yenildiler. s. 106

36 Versay Antlaşması - Birinci Dünya Savaşı'nı sona erdiren emperyalist barış antlaşması. Bir tarafta ABD, Büyük Britanya, Fransa, İtalya, Japonya ve diğer ülkeler, diğer tarafta da yenik Almanya tarafından 28 Haziran 1919'da Versay'da imzalandı. Versay Antlaşması, kazanan güçler lehine kapitalist dünyanın yeniden paylaşımını pekiştirmek için düzenlendi. Fransa Alsâce-Lorraine'i kazandı, Saar bölgesi 15 yıl için Milletler Cemiyeti'nin yönetimi altına verildi ve bu bölgedeki kömür madenleri Fransızların mülkiyetine geçti. Almanya, tazminat için çok büyük bir meblağ ödemek zorunda kaldı. Versay Antlaşmasının yüklediği bütün sıkıntı, çok fazla vergi ödemek ve kronik işsizliğin büyük sıkıntısına katlanmak zorunda kalan Alman halkı tarafından çekildi. Emperyalist sanayi işadamlarına gelince, bunlar, ülkedeki üstün durumlarını ellerinde tuttular ve korkunç kârları cebe indirmeye devam ettiler. s. 112

37 Savaş Nisan 1920'de Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı burjuva-toprak sahibi Polonya tarafından başlatıldı. s. 119

38 Almanya Komünist İşçilerin Partisi - Alman Komünist Partısi'nden ayrılan "sol" unsurlar tarafından 1919'da kurulan anarşist-sendikalist küçük burjuva grup. Alman işçileri arasında destek görmedikleri için, Komünist Parti'ye ve işçi sınıfına düşman oldular. s.122

39 İkinci Enternasyonal- 1889'da kurulan, sosyalist partilerin bir uluslararası birliği. Birinci Dünya Savaşı patladığında, İkinci Enternasyonal'in liderleri sosyalizme ihanet ettiler ve emperyalist hükümetlerin yanına geçtiler. Bu nedenle ikinci Enternasyonal'le ilişkisi olan Sol grup ve Partiler 1919'da Moskova'da kurulan Komünist (Üçüncü) Enternasyonal'le birleştiler. İkinci Enternasyonal aynı yıl 1919'da Bern (Isviçre)'de bir konferansta yeniden canlandırıldı. Sadece sağı, sosyalist hareketin oportünist kanadını temsil eden partiler buna katıldı. s.123

40 Kominter'in Üçüncü Kongresi- 22 Haziran - 12 Temmuz 1921'de yapıldı. Clara Zetkin tarafından devrimci kadınların hareketi üzerine bir rapor sunuldu ve aşağıdaki önergeler kabul edildi: 1)Kadın komünistlerin uluslararası bağlarını ve kadınlar arasında çalışma

konusunda Komintern'in Uluslar arası Sekreterliği'nin görevlerini sağlamlaştırmak üzerine. 2) Kadınlar arasındaki komünist çalışmanın biçimleri ve yöntemleri üzerine. s.130

41 Spartakistler - Spartaküs Birlığı'nin üyeleri, Birinci Dünya Savaşı'nın başında Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Franz Mehring, Clara Zetkin, Jogiches (Tyszka) ve diğerleri tarafından kurulmuş Alman sol Sosyal-Demokratlarının devrimci örgütü. Spartaküs Birliği, yığınlar arasında emperyalıst savaşa karşı devrimci propagandayı sürdürdü ve Alman emperyalistlerinin yağmacı politikasını ve Sosyal-Demokrat liderlerin hainliklerini ortaya koydu. Bununla birlikte, birçok teorik ve taktik sorunlar üzerinde yanlış görüşleri vardı. Lenin, bunların yanlışlarını "Junius Broşürü", "Marksizmin Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm" ve diğer yapıtlarında eleştirdi. Nisan 1917'de Spartaküs Birliği, örgütsel bağımsızlığını saklı tutarak Alman Merkezi Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi ile sıkı ilişkilere girdi. Almanya'da Kasım 1918 devriminden sonra Spartaküs Birliği, "Bağımsızlar"dan koptu ve Aralık 1918'de Almanya Komünist Partisi'ni kurdu. s. 135

42 Almanya Bağımsız Sosyal - Demokrat Partisi - Merkezi parti Nisan 1917'de Alman Sosyal - Demokrat Partı içindeki muhalefet grubunda kuruldu. Ekim 1920'de parti, Halle'deki kongrede parçalandı. Sağ-kanat unsurları ayrı bir parti kurup, Bağımsız Sosyal-Demokrat Partı'nin eski adını benimserken, daha büyük kısım Aralık 1920'de Almanya Komünist Partisi ile birleşti. 1922'de "Bağımsızlar" Alman Sosyal Demokrat Partisi ile yeniden birleştiler. s. 135

İSİM INDEKSİ

A

Adler, Victor (1852-1918) - Avusturya Sosyal-Demokrat Parti'nin kurucularından biri; daha sonra ikinci Enternasyonal'in reformist lideri..

d' Annuzio, Gabriele (1863-1938) - Tükenmiş bir italyan yazarı ve politikacısı, Birinci Dünya Savaşı boyunca şovenist.

Armand Inessa (Yelizaveta Fyodorovna) (1875-1920) - Uluslararası kadınlar ve komünist harekette tanınmış bir kişi; RSDIP'ne 1904'de katıldı.

Astrakhan, I.D. (1862-1918) - Sosyal sigorta ve kaza önlemeleri v.s. üzerinde birçok yapıtların yazarı, doktor.

B

Bebel, August (1840-1913) - Alman ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin meşhur lideri, Alman Sosyal-Demokrasisi'nin kurucu ve liderlerinden biri. Mesleği tornacılıktı.

Breshko-Breshkovskaya, Yekaterina Konstantinovna (1844-1934) - Sosyalist-Devrimciler Partisinin kurucu ve liderlerinden biri, aşırı Sağ kanat'a bağlı; 1917 Ekim Sosyalist Devrimi'nden sonra Sovyet Hükümetine karşı çıktı.

C

Chernov, Viktor Mikhailovich (1876-1952) - Sosyalist - Devrimci Parti'nin lideri; Burjuva Geçici Hükümeti'nde Tarım Bakanı; Sovyet hükümetine karşı, 1917 Ekim Sosyalist Devriminden sonra karşı-devrimci eylemlerin örgütleyicilerinden biri; 1920'den sonra karşı-devrimci bir göçmen.

D

Denikin, Anton Ivanovich (1872-1947) - Çarlık ordusunun generali, burjuvazi ve toprak sahipleri tarafından örgütlenmiş karşıdevrimin liderlerinden biri. 1919'da Moskova'ya doğru saldırılar boyunca Güney Rusya'nın beyaz ordusunun başında bulundu. Mart 1920'de Denikin'in kuvvetleri Kızıl Ordu tarafından bozguna uğratıldı; kendisi de dışarı kaçtı.

Dittmann, Wilhelm (1874-1954) - Alman Sosyal-Demokratları'nın liderlerinden biri; merkezci.

E

Engels, Frederick (1820-1895) - Karl Marx'tan sonra, bütün uygar dünyanın modern proletaryasının en yetkin bilim adamı ve öğretmeniydi.

F

Freud, Sigmund (1856-1939) - Avusturyalı nöropatolojist ve psikolog; insan davranışının cinsel iç güdüye dayandığını kabul eder. Frey - Bak Lenin, V.I.

G

Gärtner - Avusturya Tren Yolları Bakanlığı'nın memuru, Fahişelikle Mücadele için Uluslararası Topluluğun üyesi.

Gorbunova (Kablukova), M.K. (1840-1931) - Ekonomist ve istatistikçi, Narodnik eğilimının yazarı.

J

Jogiches, Leon (Tyszka) (1867-1919) - Polonya ve Almanya işçi sınıfı

hareketinde tanınmış biri; Rosa Luxemburg'la birlikte Alman Sosyal-Demokratları arasındaki Merkezcilere karşı savaştı.

K

Key, Ellen (1849-1926) - İsveçli burjuva yazar, kadınların hareketi ve çocukların öğrenimi üzerindeki yapıtların yazarı.

Kharizomenov, S.A. (1854-1917) - Rus Zemstvo istatistikçisi ve ekonomist.

Kolchak, Alexander Vasilyevich (1873-1920) Amiral; 1918'de Birleşik Devletler, İngiliz ve Fransız emperyalistlerinın yardımıyla Urallar'da, Sibirya'da ve Uzak Doğuda burjuvazi ve toprak sahiplerinin askeri diktatörlüğünü kurdu. 1920 ilkbaharında, Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı yapılan saldırının başında bulundu. Şubat 1920'de Kolchak'ın kuvvetleri Kızıl Ordu tarafından bozguna uğratıldı.

Krupskaya, Nadzehda Konstantinova (1869-1939) - Tanınmış Sovyet kadın önder, SBKP'nın en eski üyesi, Lenin'in eşi ve yakın arkadaşı, önemli Sovyet öğretimcisi.

L

Legien, Carl (1861-1920) - Alman sağ kanat Sosval-Demokrat, sendika lideri; revizyonist; Birinci Dünya Savaşı boyunca aşırı sosyal-şovenist.

Lenin, Vladimir Uyich (1870-1924) - İlk sosyalist devrimin önderi ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin kurucusu.

Lichkus, L. G. (1858-1926)- Doktor, St. Petersburg'daki Marinsky Doğumevi'nin müdürü.

Luther, Martin (1483-1546) - Alman din reformcusu, teolojist ve siyasi yazar.

Luxemburg, Rosa, (1871-1919)- Uluslararası işçi sınıfı hareketinde ve ikinci Enternasyonal'in Sol kanadınca tanınmış bir önder, Alman Komünist Partisi'nın kurucularından biri.

M

Marx, Karl (1818-1883)- Komünizmin kurucusu.

Morgans - Amerikan multi-milyoner ailesi.

Morley, John (1838-1923)- İngiliz politikacısı ve yazarı. Liberal. 1905'den 1910'a kadar Dışişleri Bakanlığı yaptı ve bu görevi sırasında Hindistan'daki ulusal kurtuluş hareketini bastırdı.

Morozovs - Rusya'da büyük tekstil fabrikatörleri.

P

Plekhanov. G. V. (1856-1918) - Rus ve uluslararası sosyalist hareketin tanınmış lideri; Marksizm'in önemli propagandacısı, daha sonra Menşevik oldu.

Popp. Adelhed (1869-1939) - Avusturyalı Sosyal-Demokrat, siyaset yazarı, Avusturya'da kadın Sosyal-Demokrat hareketinin kurucusu ve lideri.

R

Ramsay, William (1852-1916) - İngiliz kimyageri, özellikle fiziksel kimya alanındaki çalışmalarıyla tanınır.

Rockefeller - Amerikan multi-milyoner ailesi.

Rothstein. F. A. (1871-1953) - Rus Sosyal-Demokrat: 1890'da Rusya'dan göç etmek zorunda bırakıldı, İngiliz işçi hareketinde aktif oldu ve Büyük Britanya Komünist Parti'sinin (1920) kurucularından bıriydi.

Emperyalizmin tarihi üzerinde birçok yapıt kaleme aldı.

Rvabucshinskvs - Büyük Rus kapitalistleri ve bankerleri.

S

Scheidemann, Philipp (1865-1939) Alman Sosyal-Demokrasisi'nin aşırı sağ kanadının liderlerinden biri; Şubat -Haziran 1919'daki Alman burjuva hükümetinin başı. 1918 ve 1921 arasında Alman işçi sınıfı hareketine yapılan vahşi baskının örgütleyicilerinden biri.

Sorokin P.A. (d. 1889) - Sosyalist-Devrimci. 1917'den önce Petrograd Üniversitesi'nin yardımcı profesörü. 1919-1922 arasında Petrograd'daki Yüksek Okul'da sosyoloji profesörlüğü yaptı, sonunda karşı-devrimci faaliyetlerinden dolayı Rusya'dan kovuldu.

T

Tsereteli, I.G. (1882-1959) - Menşeviklerin liderlerinden biri, Posta Telgraf Bakanı ve sonra Burjuva Geçici Hükümeti'nde içişleri Bakanı (1917); 1917 Ekim Sosyalist Devrimi'nden sonra Gürcistan'daki karşı-devrimci Menşevik Hükümeti'nin başı: 1921'de Gürcistan'daki Sovyet iktidarının zaferinden sonra karşıdevrimci göçmen.

V

Vigdorchuk, N.A. (1874-1954) - Doktor, sosyal sigorta ve fazla çalışmadan meydana gelen hastalıklar üzerine bazı yapıtların yazarı.

W

Wrangel, P.N. (1878-1928) - Çarlık ordusunun generali, iç savaş boyunca Rusya'daki karşı-devrimin liderlerinden biri, Nisan 1920'de karşıdevrimci "Güney Rusya silahlı kuvvetleri"nin başkumandanı oldu. Kasım 1920'de güçlerinin Kızıl Ordu tarafından bozguna uğratılmasından sonra yurt dışına kovuldu.

Z

Zetkin, Clara (1857-1933) - Alman ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin tanınmış önderi, Alman Komünist Partisi'nin kurucularından biri ve uzun yıllar uluslararası kadın komünist hareketinin örgütleyicisi ve lideri.

Zietz, Luise (1865-1922) - Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin liderlerinden biri; İkinci Enternasyonal'in (1907) Stuttgart Kongresi'nde kadınların oy hakkı isteğini destekledi.

AKA DEMİ KADIN

V. İ. LENİN

kadınların kurtuluşu

DERLEYEN: NADEZHDA KRUPSKAYA

Lenin'in devrim sırasında
ve sonrasında değişik zamanlarda,
değişik yerlerde yaptığı konuşmalardan derlenen
bu kitap sosyalizmin kadına bakış açısını özetliyor.
İlk Sovyet Hükümeti'nin ilk yasası kadınların
ve erkeklerin eşitliğini ilan etmişti.
İşçi ve köylü kadınlara yönetime
ve halk ordusuna katılma çağrısı yapıldı.
Mülkiyetin, eşitsizliğin ve sömürünün ağından,
kapitalizmin kendilerine kurduğu kapandan
kurtulan kadınlar devrimin teminatına dönüştüler.
Clara Zetkin'in Lenin'le görüşmelerini
ve Sovyetler'e ilişkin izlenimlerinin de
yer aldığı kitabın yazarı bir başka devrimci kadın,
Lenin'in eşi ve yoldaşı Nadezhda Krupskaya.

ISBN 978-975-6304-95-2